ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΜΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ

Διπλωματική Εργασία

«Διαπραγμάτευση ή μεσολάβηση ως μόνη επιλογή στην επίλυση του Κυπριακού;»

ΝΙΚΗ ΒΑΡΤΖΕΛΗ

Επιβλέπων: Λιάκουρας Πέτρος, Αναπληρωτής καθηγητής

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν.1599/1986, δηλώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Η δηλούσα

Νίκη Βάρτζελη

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ πολύ το Πανεπιστήμιο Πειραιώς, όλους τους καθηγητές μου για την υποστήριξη και κυρίως τον καθηγητή μου κύριο Λιάκουρα Πέτρο, για την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπο μου και τη διαρκή καθοδήγηση καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την ανιδιοτελή αγάπη και φροντίδα που έχουν επιδείξει σε όλες τις σημαντικές αποφάσεις της ζωής μου.

Συντομογραφίες

Σχέδιο Ανάν αναφέρεται στο σχέδιο που υπέβαλε ο Κόφι Ανάν για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος

Πράσινη Γραμμή αναφέρεται στην Παρεμβαλλόμενη Γραμμή του ΟΗΕ που χωρίζει την Κύπρο σε Βορρά και Νότο

Coup d'etat αναφέρεται σε μία ξαφνική βίαιη ή παράνομη κατάληψη της κυβέρνησης

Κύπριοι αναφέρεται και στους Ελληνοκύπριους και στους Τουρκοκύπριους

Ένωση αναφέρεται στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ Ελληνοκύπριοι

Χούντα αναφέρεται σε μια στρατιωτική ή πολιτική ομάδα που διοικεί μια χώρα αφού πάρει την εξουσία με τη

Μητέρες-πατρίδες αναφέρεται και στην Ελλάδα και στην Τουρκία

ΜΚΟ Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Ταξίμ αναφέρεται στη διχοτόμηση του νησιού

Το Κυπριακό Πρόβλημα αναφέρεται στη διχοτόμηση του νησιού και στην προσπάθεια εύρεσης λύσης

Η Κυπριακή Λύση αναφέρεται στη λύση που και οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι μπορούν να μοιραστούν και να συμφωνήσουν

Η Πράσινη Γραμμή αναφέρεται στη μη στρατιωτική ζώνη του ΟΗΕ που διχοτομεί την Κύπρο σε Βορρά και Νότο

ΤΚ Τουρκοκύπριοι

ΤΔΒΚ Τουρκική Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου

ΗΒ Ηνωμένο Βασίλειο

ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΗΠΑ Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Περίληψη

Η Κύπρος, το τρίτο κατά σειρά μεγέθους, νησί στη Μεσόγειο βρίσκεται ανατολικά της Ελλάδας και κοντά στα παράλια της Τουρκίας και της Συρίας. Λόγω της στρατηγικής της θέσης, έχει υπάρξει το μήλο της έριδος εδώ και πολλά χρόνια γνωστό ως Κυπριακό πρόβλημα, για το οποίο γίνονται συνεχείς διαπραγματεύσεις και στην παρούσα εργασία θα εξετάσουμε αν είναι αποτελεσματικές, αν είναι η μοναδική λύση καθώς και πώς έχουν συνεισφέρει ως τώρα.
Το 1878 η ηγεμονία διαβιβάζεται από τους Οθωμανούς στους Βρετανούς, με τις δύο βασικές κοινότητες του νησιού τους Ελληνοκύπριους και τους Τουρκοκύπριους να ζητούν Ένωση με την Ελλάδα και Ταξίμ (διχοτόμηση) αντίστοιχα. Το 1960 ανακοινώνεται επισήμως η υπογραφή ανεξαρτησίας της Δημοκρατίας της Κύπρου συνδυαστικά με τρεις βασικές συνθήκες.
Η χούντα του 1967 που εγκαθιδρύεται στην Ελλάδα οδηγεί σε πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου επτά χρόνια μετά και σε διπλή εισβολή της Τουρκίας στο νησί, οδηγώντας και τις δύο κοινότητες σε άτακτη φυγή καθώς και πολλά αιματηρά επεισόδια, με τελικό αποτέλεσμα την αυτοανακήρυξη της ΤΔΒΚ το 1983.
Από το 1974 έως το 2002 άπειρες συνεδριάσεις και διαβουλεύσεις έχουν λάβει χώρα με την πολύτιμη αρωγή του ΟΗΕ και των Γενικών Γραμματέων του χωρίς κάποιο χειροπιαστό αποτέλεσμα. Το σχέδιο Ανάν που παρουσιάστηκε το 2002, τέθηκε σε δημοψήφισμα υποστηριζόμενο μόνο από το 65% των Τουρκοκυπρίων σε αντίθεση με το 76% των Ελληνοκυπρίων να δηλώνουν αρνητικοί ως προς την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων που θα μπορούσε να φέρει. Την 1η Μαΐου 2003 η ΕΕ καλωσορίζει την Κυπριακή Δημοκρατία ως νέο κράτος-μέλος ενώ οι διαπραγματεύσεις συνεχίζουν με έντονους ρυθμούς αλλά ασύμβατες διεκδικήσεις. Οι διαπραγματεύσεις αποτελούν άρρηκτα συνδεδεμένο κομμάτι του Κυπριακού, το οποίο έχει χαρακτηριστεί ως «νεκροταφείο των διπλωματών» λόγω της τεράστιας δυσκολίας που αντιμετωπίζουν όλοι οι απεσταλμένοι να εντοπίσουν τη ρίζα του προβλήματος και να δώσουν μια τελική λύση.
Συμπερασματικά, το Κυπριακό μοιάζει να αποτελεί μια βολική αντιπαράθεση με μεγαλύτερο το ρίσκο της επιτυχίας παρά τα «οφέλη» της αποτυχίας.

Λέξεις-κλειδιά: Κύπρος, Κυπριακό, διαπραγματεύσεις, ΟΗΕ, λύση.

Abstract

Cyprus, the third largest island in size in the Mediterranean is located east of Greece and near the coast of Turkey and Syria. Due to its strategic position, many years now a dispute has been created, known as 'the Cyprus problem' about which there have been ongoing negotiations and in this thesis we will examine if they have been proven efficient, if they are the only solution and what has been the outcome until nowadays.

In 1878 Cyprus was annexed from the Ottomans to the British meanwhile the Greek-Cypriots seeking for Enosis with Greece and the Turkish-Cypriots seeking for Taksim, meaning the division of the island. In 1960 the decision about the announcement of signing the independence of the Republic of Cyprus in correspondence with three more treaties, is official. The junta of 1967 in Athens, Greece leads seven years later to the coup d'état against Makarios and to the double Turkish invasion, forcing the people from both communities to flea away and causing violent incidents, resulting in the self-declaration of TRNC in 1983.

From 1974 till 2002 many conferences and meetings have been taken place with the aid of UN and its General Secretaries without any tangible outcome. The Annan Plan which was presented in 2002, was put into simultaneous referenda and was supported only by 65% of the Turkish-Cypriots while 76% of the Greek-Cypriots were negative because they didn't believe any positive outcome would come of it. On 1st of May 2003 the Republic of Cyprus joins the EU meanwhile the negotiations continue rapidly but in general disagreement. Since the beginning the negotiations have been a part of the Cyprus dispute which has been known as "the graveyard of diplomats" due to its tremendous difficulty that all ambassadors face when it comes to finding the route of the problem and solving it.

To sum up, the Cyprus problem seems to be a comfortable conflict with the risk of success higher than the advantages of failure.

Key-words: Cyprus, Cyprus problem, negotiations, UN, solution.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ……..……2
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ……..…….3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ……4
ABSTRACT……..…….5

1.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ……..……7
1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ……..7
1.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ……..……..…..…7
1.3 ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ……..…….8
1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ/ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ……..…8

2.
2.1 Γεωπολιτική σημασία της Κύπρου……..……9
2.2 Η πορεία προς την ανεξαρτησία……11
2.3 Οι συζητήσεις Ζυρίχης-Λονδίνου…….……..15
2.4 Η αυτοανακήρυξη της ΤΔΒΚ……..……18

3.
3.1 Νησί υπό καθεστώς διχοτόμησης……..……..20
3.2 Σχέδιο Ανάν……..25
3.3 Η επόμενη μέρα μετά το δημοψήφισμα……27
3.4 Μια επισκόπηση της αποτυχίας του σχεδίου Ανάν……..……..29
3.5 Μόντ Πελεράν……..…34
3.6 Το συνέδριο της Γενεύης……34
3.7 «Και ο κατήφορος συνεχίζεται…» ……..……..…35
3.8 Κράν Μοντανά……..……..35

4.
4.1 Διπλωματία και διαπραγματεύσεις……..……..38
4.2 Ο ρόλος του ΟΗΕ……..……..……39
4.3 Εισδοχή στην ΕΕ: ευλογία ή κατάρα ως προς την εύρεση λύσης;……..……43
4.4 Μία «βολική» διαμάχη……..……45
4.5 Γιατί έλαβε χώρα η 2η εισβολή (Αττίλας 2);……..……46
4.6 Ασύμβατες διεκδικήσεις……..……49
4.7 Ισλαμοποίηση της Βόρειας Κύπρου;……51
4.8 Υπάρχει λύση τελικά…;……..……53

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ……..……..……55

6.ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ……..57

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η επαφή, όσο το δυνατόν καλύτερη γνωριμία και η διαλεύκανση του Κυπριακού προβλήματος, το οποίο εδώ και σχεδόν 60 χρόνια βρίσκεται στο επίκεντρο των διεθνών συζητήσεων καθώς επίσης η αναζήτηση παραγωγικών και βιώσιμων λύσεων που θα εξυπηρετούν τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις και των δύο κοινοτήτων του νησιού χωριστά.

1.2 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Το Κυπριακό πρόβλημα εμπίπτει στην κατηγορία συγκρούσεων που ονομάζονται «παρατεταμένες κοινωνικές συγκρούσεις»[5] ή «βαθιά ριζωμένες συγκρούσεις»[6], οι οποίες είναι δυσεπίλυτες και έντονες γιατί δε γίνεται αποδεκτή και δεν αναγνωρίζεται η ταυτότητα του Άλλου. Το αποτέλεσμα είναι η τραυματική αίσθηση θυματοποίησης και αδικίας από γενιά σε γενιά. Υπάρχουν ασυμβίβαστοι στόχοι που με την πάροδο του χρόνου έχουν παγιωθεί και έχουν δημιουργήσει ένα τεράστιο ψυχολογικό χάσμα μεταξύ των δύο κοινοτήτων.
Οι Τουρκοκύπριοι πιστεύουν ότι οι Ελληνοκύπριοι και οι Έλληνες τους θεωρούν ασήμαντη μειονότητα και εμπόδιο στην Ένωση ή πλήρη ενοποίηση του νησιού και οι Ελληνοκύπριοι βλέπουν τους Τουρκοκύπριους ως Τούρκους, απομεινάρι της «τουρκοκρατίας», της οθωμανικής κατάκτησης και κατά βάση πιόνι της Τουρκίας στις «διχοτομικές» ή «επεκτατικές» της βλέψεις.[7]
Το Κυπριακό είναι ακόμα πιο δυσχερές γιατί διακυβεύονται αρχές όπως κυριαρχία, εδαφική ακεραιότητα, μη χρήση βίας, αυτοδιάθεση των λαών, προστασία μειοψηφιών και μειονοτήτων, κ.ά.[8]
Βασικός λόγος ενασχόλησης με το συγκεκριμένο ζήτημα υπήρξε το καίριο ερώτημα γιατί δεν έχει υπάρξει ακόμα οριστική επίλυση καθώς και μια εσωτερική αναζήτηση και αγωνία από κοινωνιοψυχολογικής άποψης για το μέλλον του νησιού καθώς και των κατοίκων του. Η παραμονή μου στη Λευκωσία, η καθημερινή διάσχιση των συνόρων της Πράσινης Γραμμής καθώς και η γνωριμία και επαφή με ανθρώπους και των δύο κοινοτήτων «φούντωσε» μέσα μου την επιθυμία να εξετάσω τους λόγους αυτής της παρατεταμένης διαμάχης και όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικά, να καταλήξω σε κάποια συμπεράσματα, τα οποία θα

[5] Azar 1983 στο Ηρακλείδης, 2005, 327
[6] Burton 1987, ibid
[7] Ηρακλείδης, 2005, 319
[8] Richmond 1998, ibid

προβληματίσουν και θα δώσουν τη σκυτάλη σε νεότερους ερευνητές να συνεχίσουν την αναζήτηση αιτιών και λύσεων.

Το ερευνητικό ερώτημα που καλείται να απαντήσει αυτή η εργασία είναι κατά πόσο υπάρχει εφικτή και εφαρμόσιμη στην πράξη λύση και αν όντως υπάρχει, κατά πόσο πολύ θέλουν και οι δύο κοινότητες να την εφαρμόσουν ή όχι.

1.3 ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία προτείνει δύο υποθέσεις τις οποίες καλείται να υποστηρίξει στη συνέχεια.

Οι κύριες υποθέσεις της παρούσας εργασίας είναι οι εξής:

Υπόθεση 1: Υπάρχει βιώσιμη λύση –πιθανόν και περισσότερες από μία- για το Κυπριακό πρόβλημα και μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.

Υπόθεση 2: Το βασικότερο εμπόδιο ως προς την επίλυση δεν είναι τόσο τα οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα όσο η αδιαλλαξία «σύνδεσης» με τη γειτονική κοινότητα και η παγίωση ενός ψυχολογικού φράγματος μέσα από το πέρας τόσων χρόνων.

1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ-ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ-ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦ.-ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ/ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Μέσω της βιβλιογραφικής έρευνας θα πραγματοποιηθεί μια όσο το δυνατόν συντομότερη ιστορική αναδρομή, εντοπίζοντας τα αίτια του Κυπριακού προβλήματος και τους ρόλους που διαδραματίζουν όλες οι σχετικές με το θέμα πλευρές. Στη συνέχεια, μέσα από το πρίσμα των διαπραγματεύσεων, θα διαλευκάνουμε τις μέχρι σήμερα διπλωματικές προσπάθειες, τους λόγους αποτυχίας και θα προβούμε σε αποτίμηση των αποτελεσμάτων. Τέλος, θα αξιολογηθεί η παρούσα κατάσταση, συζητώντας πιθανές λύσεις, αδυναμίες αλλά και προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

2.1 Γεωπολιτική σημασία της Κύπρου

Η Κύπρος, εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης μεταξύ Μέσης Ανατολής και Ευρώπης, έχει αποτελέσει το σημείο αιχμής εδώ και πολλά χρόνια[9]. Το τρίτο, κατά σειρά μεγέθους, νησί στη Μεσόγειο βρίσκεται ανατολικά της Ελλάδας και κοντά στα παράλια της Τουρκίας και της Συρίας[10].

Κάνοντας μια αναδρομή πίσω στο 1571, δύο βασικές κοινότητες υπήρχαν στο νησί, οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι, σε αναλογία 805-185 αντίστοιχα, οι οποίες δεν ήταν γεωγραφικά χωρισμένες. Στις μεγαλύτερες πόλεις οι δύο αυτές κοινότητες διαβιούσαν αρμονικά σε διαφορετικές περιοχές, όπου κάθε μία είχε τη δική της γλώσσα, θρησκεία, εκπαιδευτικό καθώς και νομικό σύστημα[11].

Το 1828, οι κάτοικοι της Κύπρου ζήτησαν να ενσωματωθεί το νησί τους στο Ελληνικό Έθνος και παρόλο που 50 χρόνια αργότερα υπογράφτηκε η Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου -η οποία προέβλεπε εδαφική επέκταση της Βουλγαρίας, συρρίκνωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και ανεξαρτησία της Ρουμανίας και της Σερβίας-, δεν κατάφερε να αποκτήσει νομική ισχύ γιατί οι Βρετανοί είχαν ήδη συμφωνήσει κρυφά να παραχωρήσουν το νησί στους Τούρκους. Από το 1571 και για τα επόμενα 308 χρόνια, η Κύπρος θα παρέμενε υπό Οθωμανική κατοχή μέχρι το 1878[12], όταν οι Τούρκοι ηττήθηκαν από τους Ρώσους στον πόλεμο του 1877-78. Με την έναρξη του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου, οι Οθωμανοί πήγαν με το μέρος των Μεγάλων Δυνάμεων και εκμίσθωσαν το νησί στους Βρετανούς, για τους οποίους η Κύπρος ήταν πολύ ευνοϊκή γεωγραφικά, προκειμένου να παρακολουθούν τις κινήσεις της Ρωσικής αυτοκρατορίας καθώς και της Ανατολίας[13]**.** Με τη σειρά τους οι Βρετανοί πρόσφεραν το νησί στην Ελλάδα, η οποία είχε αποφασίσει ότι θα παρέμενε ουδέτερη στον πόλεμο και με το τέλος του, ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ αναδείχθηκε σε αρχηγό της νέας Τουρκικής Αυτοκρατορίας, αποδεχόμενος έτσι τη μεταβίβαση της Κύπρου στην Αγγλία[14].

Ένα από τα προβλήματα που αναδείχθηκαν μετά το πέρασμα του νησιού σε αγγλικά χέρια ήταν η λανθασμένη εντύπωση ότι όλοι οι κάτοικοι κατείχαν ίδιο υπόβαθρο και κουλτούρα, οδηγούμενοι έτσι σε μια νέα κρίση[15].

Για πολλά χρόνια, κυρίως μεταξύ της Ελληνοκυπριακής εκκλησίας και της ελίτ των μορφωμένων κατοίκων του νησιού, υπήρχε έντονος διάλογος σχετικά με το όραμα για ένωση με την Ελλάδα, η «Μεγάλη Ιδέα»[16]. Με το συνθηματικό «Ένωση», για πρώτη φορά το 1878

---

[9] Stephens, Robert. 1966. Cyprus: A place of arms. 19.
[10] Βλέπε Υπόμνημα 1. Η θέση της Κύπρου
[11] Γεώργιος Α. Διονυσίου, «Η Κύπρος επί τουρκοκρατίας (1571 – 1878)», *Αρχαιολογία και τέχνες, 1987, τεύχος 24*
[12] Mallinson. 2005. 9.
[13] ibid. 10.
[14] Volkan&Itkowitz, 1994.
[15] Αναστασίου. 2011. 76.
[16] ibid. 82.

τέθηκε σαν θέμα προς επισκόπηση από τους Βρετανούς με επίσημη πρόταση, η οποία όμως απορρίφθηκε αμέσως[17].

Παρόλα αυτά και κυρίως για οικονομικούς λόγους οι Άγγλοι επέτρεπαν και στις δύο κοινότητες να οργανώνουν το εκπαιδευτικό τους σύστημα βάσει των δικών τους προτιμήσεων και αναγκών[18], οπότε στα ελληνικά σχολεία οι μαθητές διδάσκονταν ότι η Κύπρος ανήκει στην Ελλάδα, ότι αυτή είναι η πατρίδα τους και όχι η Κύπρος, και ότι οι Τούρκοι πρέπει να θεωρούνται εχθροί των Ελλήνων[19]. Αντίστοιχα οι Τούρκοι μαθητές μάθαιναν ότι το Ισλάμ είναι ο μόνος δρόμος για σταθερότητα του έθνους και παρόλο που η εκπαίδευση που λάμβαναν θεωρείται «ελαφρότερη» από αυτή των Ελλήνων, και οι δύο κοινότητες εμφάνιζαν ήδη σημάδια απομάκρυνσης της μιας από την άλλη, ένα γεγονός που εν μέρει ενθάρρυναν οι Βρετανοί γιατί τοιουτοτρόπως θα μπορούσαν να ελέγχουν ευκολότερα μια διαιρεμένη χώρα[20].

Όταν το 1925 η Οθωμανική αυτοκρατορία εκχώρησε την Κύπρο στη Μ. Βρετανία, η ιδέα της «Ένωσης» βρήκε πρόσφορο έδαφος για να καρποφορήσει ξανά καθώς θεωρείτο η καλύτερη λύση για να αποδεσμευτούν από το φορτίο της αποικιακής κυριαρχίας[21]. Παρόλα αυτά γύρω στα 1940, εσωκομματικές διαμάχες ανάμεσα στους δεξιούς και αριστερούς ανάγκασαν το ελληνοκυπριακό «Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού» (ΑΚΕΛ)[22] να αυτοπροσδιοριστεί συνεχίζοντας μόνο του, σε αντίθεση με τη δεξιά πλευρά που θεωρούσε ότι μόνο μέσω του εθνικισμού θα κατακτούσε την ελευθερία του[23].

[17] ibid 77
[18] Richter. 2010. 14, 26-27.
[19] ibid 26-27
[20] ibid 26-27
[21] Anastasiou. 2011. 82.
[22] Το Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού είναι ένα κομμουνιστικό πολιτικό κόμμα στην Κύπρο. Το ΑΚΕΛ υποστηρίζει μια ανεξάρτητη, αποστρατιωτικοποιημένη και μη ευθυγραμμισμένη Κύπρο, και μια ομοσπονδιακή λύση της εσωτερικής σκοπιάς του Κυπριακού προβλήματος. Δίνει μεγάλη έμφαση στην επαναπροσέγγιση με τους Τουρκοκύπριους. Υποστήριξε την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση με συγκεκριμένες δεσμεύσεις. Το ΑΚΕΛ επίσης υποστήριξε το σχέδιο Αννάν το 2004, αλλά στο τέλος λόγω έλλειψης χρόνου προετοιμασίας, απάντησαν αρνητικά.
[23] Anastasiou. 2011. 82.; Varnava & Michael. 2013. 243.

2.2 Η πορεία προς την ανεξαρτησία

Και ενώ οι Ελληνοκύπριοι μοχθούσαν για Ένωση με την Ελλάδα, οι Τουρκοκύπριοι είχαν αντίθετη γνώμη, θεωρώντας την «Ένωση» ως προσωπική απειλή για τη συνέχεια και ασφάλεια τους στο νησί. Από τη δική τους πλευρά, δεν υπήρχε καμία σύνδεση με την Ελλάδα και μόνο κακό θα μπορούσε να προκαλέσει στην κοινότητα τους ένα τέτοιο εγχείρημα. Η ανησυχία έγινε εντονότερη όταν οι Βρετανοί, οι οποίοι έπαιζαν το παιχνίδι του «διαίρει και βασίλευε», όχι μόνο δεν έλαβαν μέτρα για να περιορίσουν τον Ελληνοκυπριακό εθνικισμό αλλά έκαναν πως δε συμβαίνει τίποτα και αγνοούσαν τις πράξεις βίας που λάμβαναν χώρα ενάντια της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Μοναδική λύση στο πρόβλημα τους ήταν η οργάνωση δικών τους αμυντικών, αντιεθνικιστικών δράσεων[24]. Μερικές επιθέσεις ενάντια στους αποίκους σήμαναν την αρχή του τέλους της αγγλικής κυριαρχίας ενώ την ίδια περίοδο οι Τουρκοκύπριοι σχημάτιζαν τη δική τους πολιτική οργάνωση «Βολκάν», η οποία συνεργαζόταν με την Τουρκική Αντιστασιακή οργάνωση[25].

Η δεκαετία του ’50 θεωρείται ίσως η πιο σημαντική στην ιστορία της πορείας της Κύπρου προς την ανεξαρτησία. Με το τέλος του 2ου Παγκοσμίου πολέμου, το θέμα της Ένωσης με την Ελλάδα τέθηκε ξανά υπό συζήτηση και ειδικά μετά την πίεση και τις ενέργειες του ΑΚΕΛ προγραμματίστηκε δημοψήφισμα για τις 15 Ιανουαρίου 1950 με εμπνευστή τον Μακάριο, το οποίο επαναλήφθηκε στις 22 Ιανουαρίου. Η απαίτηση ήταν μονομερής και δεν εναρμονιζόταν με την αποαποικιοποίηση του ΟΗΕ. Το αποτέλεσμα αναδείχθηκε υπέρ της Ένωσης σχεδόν από όλους τους Ελληνοκύπριους, ακόμη κι από κάποιους Τουρκοκύπριους, ο Βρετανός όμως κυβερνήτης της Κύπρου κ. Άντριου Ράϊτ δήλωσε ότι η τελική απόφαση είχε ήδη παρθεί και η κατάσταση θα παρέμενε ως είχε. Τρία χρόνια αργότερα οι Ελληνοκύπριοι ζητούν από την Ελλάδα να υποβάλλει το αίτημα (Βούληση της Εθναρχίας), το οποίο απορρίπτεται ένα χρόνο μετά και το Κυπριακό ανάγεται σε διεθνές ζήτημα. Από το ’54 και μετά η αποαποικιοποίηση τελεί υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και συνδέεται άρρηκτα με την αυτοδιάθεση, η οποία συνεπάγεται την πλήρη ανεξαρτησία ή την ένωση με άλλο κράτος ή την παραμονή ως ενσωμάτωση με την μητρόπολη.[26]

Συμπληρωματικά το ’50, η ΕΟΚΑ αποφάσισε να δράσει οπότε και οργανώθηκε, αντιπροσωπεύοντας τον Εθνικό Οργανισμό Κυπρίων Αγωνιστών. Αρχηγός της ήταν ο Ελληνοκύπριος Συνταγματάρχης Γεώργιος Γρίβας, ο οποίος νωρίτερα είχε υπηρετήσει στον ελληνικό στρατό και είχε πολεμήσει στον Εμφύλιο. Οι τρεις βασικοί στόχοι της ΕΟΚΑ ήταν η αποδέσμευση από τον αγγλικό ζυγό διεξάγοντας ανταρτοπόλεμο, με εξορία όλων των κομμουνιστών που ζούσαν στο νησί και τέλος η «ελληνοποίηση» της Κύπρου με την επιτυχημένη ολοκλήρωση της ιδέας της «Ένωσης»[27].

---

[24] Crawshaw 1978 in Anastasiou. 2011. 88.
[25] Volkan&Itkowitz, 1994.
[26] Κρανιδιώτης, 42.
[27] Αναστασίου. 2011. 86–87.; Mallinson. 2005. 22.

Στην άλλη πλευρά, ως απάντηση στην ελληνική Ένωση, οι Τούρκοι σχημάτισαν την Τουρκική Αντιστασιακή Οργάνωση το 1958, γνωστή ως ΤΜΤ, η οποία υποστήριζε διαχωρισμό του νησιού, δηλαδή «Ταξίμ»[28].

Οι Βρετανοί, βλέποντας όλες αυτές τις κινήσεις και μη όντες πολύ φιλικά διακείμενοι προς τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο ΙΙΙ, που εκτελούσε χρέη αρχηγού των Ελληνοκυπρίων, αποφάσισαν να υποστηρίξουν την Τουρκική Αντίσταση, γιατί αφενός ήθελαν να εκθρονίσουν το Μακάριο και αφετέρου γιατί θεωρούσαν ότι μόνο όσο εκείνοι ήταν παρόντες στο νησί μπορούσε να επικρατεί ισορροπία και ηρεμία. Επόμενο ήταν, οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας να χειροτερεύουν διαρκώς χωρίς ένδειξη διπλωματικής λύσης. Παρόλες τις προσπάθειες των Βρετανών να ελέγξουν την κατάσταση στο νησί[29] που όλο και δυσχέραινε, μόνο εν γνώσει της Αμερικής ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις και τότε και οι δύο μητέρες-πατρίδες συνειδητοποίησαν ότι πρέπει να υποστηρίξουν καθεμία τη δική της κοινότητα καθώς και να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις[30].

Οι Ελληνοκύπριοι, λόγω της αριθμητικής τους υπεροχής, απαιτούσαν επανειλημμένα Ένωση με την Ελλάδα, σε αντίθεση με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα που ζητούσε διαχωρισμό σε δύο ανεξάρτητες χώρες. Στις 29 Αυγούστου 1955, στο Λάνκαστερ Χάους στο Λονδίνο, έλαβε χώρα η τριμερής 'συνδιάσκεψη του Λονδίνου' μεταξύ των υπουργών εξωτερικών της Αγγλίας, Χάρολντ ΜακΜίλαν, της Ελλάδας Στέφανο Στεφανόπουλο και της Τουρκίας Φατίν Ρουστού Ζορλού. Οι Έλληνες αντιπρόσωποι πρότειναν αναθεώρηση του Συντάγματος καθώς και μια δημοσκόπηση προς όφελος του νησιού. Η Τουρκία αρνήθηκε αμέσως οποιαδήποτε αλλαγή και δήλωσε πως σε περίπτωση αναπροσαρμογών, η Κύπρος θα μπορούσε κάλλιστα να επιστρέψει στον προκάτοχο της, την Τουρκία. Από την άλλη πλευρά, οι Βρετανοί αντιπρόσωποι παρουσίασαν ένα σχέδιο, γνωστό ως «Χάρντιν πλαν» ("Harding plan")[31].

Και οι δύο προτάσεις απορρίφθηκαν με βασική διαφωνία ότι η Κύπρος ήταν δομημένη πάνω στις βάσεις του «δικοινοτισμού»[32] , το οποίο σήμαινε ότι και οι δύο κοινότητες θα κυβερνούσαν το νησί. Στόχος της Τουρκίας ήταν να κρατήσει την Τουρκοκυπριακή κοινότητα «ζωντανή» και να μην επιτρέψει να «σκλαβωθεί» από την Ελληνοκυπριακή ή να χαρακτηριστεί ως μειονότητα. Καμία λύση δεν έμοιαζε ικανοποιητική και για τις δύο πλευρές, οπότε η Ελλάδα θα έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα σε ανεξαρτησία με συναινετική δημοκρατία με Έλληνα πρόεδρο και Τούρκο αντιπρόεδρο ή την κατάρρευση των διαπραγματεύσεων και την επιστροφή στο σημείο προ ανεξαρτησίας. Τελικά, το σχέδιο ανεξαρτησίας παρέμενε ως βασικό ζήτημα, βασισμένο στο σχήμα της «θεσμικής ισόρροπης συμμετοχής» (checks and balances) ή «συναινετικής

[28] Αναστασίου. 2011. 91–92.; Βαρνάβα & Μιχαήλ. 2013. 255.
[29] Mallinson. 2005. 22–23
[30]Αναστασίου. 2011. 93. 117–118.
[31] Από το όνομα του Μάρσαλ και του Κύπριου κυβερνήτη, John Harding.
[32] Η συναινετική δημοκρατία είναι μία μορφή δημοκρατίας η οποία προσπαθεί να ρυθμίσει το μοίρασμα εξουσιών σε ένα κράτος που συνδέει αντιθετικές κοινωνίες (διαφορετικές εθνολογικές, θρησκευτικές, πολιτικές, εθνικές ή γλωσσικές ομάδες), διαμοιράζοντας σε αυτές τις ομάδες συλλογικά δικαιώματα. Ο διαμοιρασμός εκτελεστικών καθηκόντων χαρακτηρίζεται κυρίως από αναλογική παρουσίαση, δικαιώματα αρνησικυρίας και τμηματική αυτονομία για τις μειονότητες. (http://reut-institute.org/en/Publication.aspx?PublicationId=3207)

δημοκρατίας»[33], όπως συνηθίζουν να λένε οι πολιτικοί επιστήμονες, το οποίο θα διανεμόταν μεταξύ των δύο κοινοτήτων χωρίς γεωγραφικό διαχωρισμό αλλά με ένα μικρό όφελος για την αριθμητικά υποδεέστερη Τουρκοκυπριακή κοινότητα[34].

Οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν μεταξύ του Χάρντιν και του Μακαρίου όλο τον Οκτώβριο, παρόλο που ο τελευταίος δεν άλλαζε στάση και στις 29 Φλεβάρη του '56 οι συζητήσεις «πάγωσαν» από τον συνταγματάρχη, Άλαν Λένοξ Μπόιντ, ο οποίος βρισκόταν στη Λευκωσία για τις διαπραγματεύσεις. Στις 09 του Μάρτη, ο Μακάριος, ο Μητροπολίτης Κερύνειας και δύο στενοί συνεργάτες της Εθναρχίας, αφού συνελήφθησαν εξορίστηκαν στις Σεϋχέλλες.[35]

Με τις Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου αποφασίστηκε η ανεξαρτητοποίηση του νησιού χωρίς να ληφθεί υπόψη η βούληση της πλειοψηφίας του πληθυσμού και μοιράστηκαν οι εξουσίες αναλογικά ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Το ιδιόρρυθμο αυτό κρατικό οικοδόμημα που προέβλεπε δικοινοτικό κράτος – με εύθραυστες ισορροπίες- με διανομή εξουσιών σε αιρετούς αξιωματούχους και μεταβίβαζε την κυριαρχία στο σύνολο της επικράτειας, συμφωνήθηκε στη Ζυρίχη το 1959 στο πλαίσιο μιας τριμερούς συμφωνίας, έγινε αποδεκτό και από τις δύο – ανταγωνιστικές- κοινότητες ως φορείς εξουσίας και υπεγράφη στο Λονδίνο το επόμενο έτος. Κατ'αυτόν τον τρόπο ο Ελληνοκυπριακός λαός δεν κατέστη ο απόλυτος κυρίαρχος του νησιού και δεν εξέφρασε τη βούληση του για το είδος της διακυβέρνησης ή ανάδειξης των εκπροσώπων του.

Τη δεκαετία του '50 η αρχή της αυτοδιάθεσης –uti possidetis- θα οδηγούσε στην ανάληψη της διακυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Ελληνοκυπριακή κοινότητα, ως πλειοψηφούσα και για αυτό υπεγράφη χωριστή συνθήκη το 1960 με βάση το καθεστώς εγγυήσεων, του οποίου αποστολή ήταν η εποπτεία των τριών εγγυητριών χωρών ως προς την ορθή εφαρμογή της συμφωνίας εγκαθίδρυσης της ανεξαρτησίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και βασικά ως προς τη δομή της εσωτερικής δικοινοτικής διακυβέρνησης. Το δικαίωμα για χρήση βέτο που δόθηκε στην Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν ήταν απλά ένα μέσο για να λαμβάνεται υπόψη η βούληση της αλλά και ένα σύστημα «δούναι και λαβείν» γιατί μειώνει τον αποκλειστικό έλεγχο της Ελληνοκυπριακής κοινότητας και αναδεικνύει την άλλη πλευρά με την εγκαθίδρυση 'συναινετικής δημοκρατίας'. Το δικαίωμα για βέτο και από τις δύο κοινότητες που ίσχυε σύμφωνα με το Κυπριακό Σύνταγμα του 1960 άρθρο Νο 50, κατέληξε να γίνει το σήμα κατατεθέν της Τουρκοκυπριακής κοινότητας[36] και τελικά οι διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν με μη ευνοϊκά αποτελέσματα για καμία από τις δύο πλευρές και σαν πράξη εκδίκησης, στις 6 & 7 Σεπτεμβρίου οι Τούρκοι της Κων/πολης επιτέθηκαν σε ΄΄Έλληνες κατοίκους της Πόλης και της Σμύρνης ('Σεπτεμβριανά')[37]. Η υποτιθέμενη βομβιστική επίθεση στο πατρικό σπίτι του Κεμάλ Ατατούρκ στη Θεσσαλονίκη στάθηκε η αφορμή για να ξεκινήσει το πογκρόμ, το οποίο εν

[33] Palmer, 1986. 434.
[34] Χρυσοστομίδης. 2000. 27
[35] Τζερμιάς. 2001.224
[36] Κρανιδιώτης, 68-69.
[37] Όλα τα γεγονότα παρουσιάζονται στο βιβλίο "The Mechanism of Catastrophe: The Turkish Pogrom Of September 6 - 7, 1955, And The Destruction Of The Greek Community Of Istanbul", Jr. Vryonis Speros

συνεχεία αποδείχθηκε ότι είχε στηθεί από την Τουρκική κυβέρνηση.[38] Με τις πρώτες προτάσεις αναθεώρησης του Συντάγματος από τον Μακάριο το 1963 οι Τουρκοκύπριοι αξιωματούχοι κλείνονται στους θύλακες και ασκούν την εξουσία της κοινότητας τους από εκεί και παρόλο που όλη τη δεκαετία από το 1964 έως το 1974 οι συνομιλίες για παραχώρηση αυτοδιοίκησης στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα συνεχίστηκαν, προς το τέλος ατόνησαν αλλά δε διακόπηκαν. Η Τουρκία το μόνο που κατάφερε ήταν να περάσει από συναινετική διακυβέρνηση σε πολυ-περιφερειακή απόσχιση, περιμένοντας με αγωνία να γίνει το λάθος από την πλευρά των Ελληνοκυπρίων. Με την αρχή του πραξικοπήματος στην Ελλάδα και την προσπάθεια εκθρονισμού του Μακαρίου διακόπτονται οι συνομιλίες, η Τουρκία εκμεταλλευόμενη τα γεγονότα, με την αφορμή της επαναφοράς του 'state of affairs', της πολιτειακής δομής και με το πρόσχημα της «σωτηρίας» της Τουρκοκυπριακής κοινότητας, βασίστηκε στο άρθρο 4 της συνθήκης Εγγυήσεων του 1960, παραβίασε το θεμελιώδη κανόνα αναγκαστικού δικαίου (jus cogens) για την απαγόρευση χρήσης βίας και με τη δεύτερη εισβολή παγίωσε τη διχοτόμηση και de facto διαίρεση του νησιού σε πλαίσιο κατοχής.[39]

Εν τέλει ο τερματισμός της αποικιοκρατίας και η ανεξαρτητοποίηση της Μεγαλονήσου ήταν η εξέλιξη ενός επώδυνου συμβιβασμού με διάχυτο το αίσθημα αδικίας αφού δεν επετεύχθη ούτε ένωση ούτε απόλυτη κυριαρχία στο νησί.

2.3 Οι συζητήσεις Ζυρίχης-Λονδίνου

Στην πορεία εύρεσης λύσης, πριν να ξεκινήσουν οι συζητήσεις Ζυρίχης-Λονδίνου, διάφορα σχέδια ετοιμάστηκαν όπως το Σύνταγμα Ράντκλιφ το 1956 από τους Βρετανούς, το οποίο απορρίφθηκε από την Αθήνα και τις Σεϋχέλλες (Μακάριος), το σχέδιο Φούτ το 1958 από τον κυβερνήτη της Κύπρου, Χιούγκ Φούτ, το οποίο απορρίφθηκε από την Τουρκία, το σχέδιο ΜακΜίλαν επίσης το 1958, το οποίο δεν έγινε αποδεκτό από το Μακάριο και τον Κων/νο Καραμανλή και τελευταίο το σχέδιο Σπάακ την ίδια χρονιά, το οποίο έμοιαζε κατά πολύ με τα προγενέστερα του με πολύ μικρές αλλαγές[40].

Το 1958 οι δύο μητέρες-πατρίδες, Ελλάδα και Τουρκία καθώς και η Βρετανία και η Αμερική –οι Κύπριοι αρχηγοί ήταν αποκλεισμένοι από τους πρώτους γύρους διαπραγματεύσεων, επειδή το θέμα αφορούσε κυρίως τις τρεις εγγυήτριες χώρες και την Αμερική- ξεκίνησαν τις συζητήσεις «Ζυρίχης-Λονδίνου»[41].

Τελικά η Βρετανία δέχτηκε να κρατήσει μόνο δύο στρατιωτικές βάσεις στο νησί με τον όρο ότι και οι δύο Κύπριοι ηγέτες θα παραιτούνταν από τις απαιτήσεις τους για Ένωση και Ταξίμ

---

[38] http://agonaskritis.gr/%CF%83%CE%B5%CF%80%CF%84%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AC-6-791955/

[39] Λιάκουρας, Κυπριακό: από το δημοψήφισμα του 1950, στο ευάλωτο συναινετικό κράτος, και εν τέλει στην μετ' εμποδίων αναζήτηση της ομοσπονδιακής λύσης.

[40] Fouskas, Vassilis K. & Tackie, Alex O. 2009. Cyprus: The Post-Imperial Constitution. 16.

[41] Anastasiou. 2011. 94.

αντίστοιχα. Η ανεξαρτητοποίηση της Κύπρου είχε ξεκινήσει να οικοδομείται και οι δύο ομάδες ΕΟΚΑ (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών) και ΤΜΤ (Τουρκική Οργάνωση Αντίστασης) ήταν υποχρεωμένες να κάνουν παύση πυρών και να δεχτούν τη συμφωνία ειρήνης. Ο Γρίβας εξορίστηκε από την Κύπρο και οι Τουρκοκύπριοι δέχτηκαν την τελική λύση αφού επιβεβαίωσαν ότι βρίσκονταν υπό την προστασία του συντάγματος[42].

Το αναθεωρημένο Σύνταγμα του 1959 και 1960 ήταν μοναδικό επειδή είχε σα στόχο να κρατήσει μία ισορροπία μεταξύ του ελληνικού πόθου για Ένωση και του Τουρκικού οράματος για Ταξίμ[43].

Παρόλες αυτές τις αλλαγές, το πρόβλημα συνεχίστηκε αντί να αποδοθεί δικαιοσύνη και λύση και στις δύο πλευρές, γιατί το «νέο κράτος» ήταν βασικά εδαφικό, βασισμένο σε συμβιβασμό, χωρίς να ανήκει ούτε στους μεν ούτε στους δε[44].

Στις 16 Αυγούστου 1960 ανακοινώθηκε και επίσημα η υπογραφή ανεξαρτησίας της Δημοκρατίας της Κύπρου, ο Μακάριος ΙΙΙ έγινε ο πρώτος πρόεδρος και ο Dr. Φαζίλ Κιουτσούκ, ο πρώτος αντιπρόεδρος. Οι τρεις συνθήκες που υπογράφηκαν ήταν οι εξής: α) η Συνθήκη της Ανεξαρτησίας ή Ίδρυσης Κράτους, η οποία υποστήριζε το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, β) η Συνθήκη Συμμαχίας, η οποία έθεσε τα θεμέλια για συνεργασία μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Κύπρου, την εκπαίδευση Κύπριου στρατού και την τοποθέτηση Ελλήνων και Τούρκων στρατιωτών στο νησί και γ) η Συνθήκη Εγγύησης, η οποία απαγόρευε ένωση με οποιοδήποτε κράτος καθώς και διαχωρισμό και κατέστησε τις τρεις εγγυήτριες χώρες ισάξια υπεύθυνες για την ευημερία της Κύπρου[45].

Το 1963, 3 χρόνια μετά τη γέννηση της Δημοκρατίας, τα πρώτα προβλήματα άρχισαν να διαφαίνονται όταν ο Μακάριος επιχείρησε να κάνει κάποιες αλλαγές στη δομή του Συντάγματος. Οι λόγοι αυτού του εγχειρήματος ήταν το δικαίωμα και των δύο πλευρών να χρησιμοποιούν το δικαίωμα για βέτο ενάντια ο ένας στον άλλο όποτε έκριναν σκόπιμο[46], η έλλειψη εμπειρίας, αντιμαχόμενοι εθνοπολιτικοί στόχοι, έλλειψη εμπιστοσύνης, αίσθηση ανασφάλειας και τέλος η προσπάθεια να μειώσει την τουρκοκυπριακή επιρροή στην κυβέρνηση[47]. Και οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι έπρεπε να μοιραστούν εξουσία και ενώ οι μεν Ελληνοκύπριοι ήθελαν μια δυνατή κεντρική κυβέρνηση, οι δε Τουρκοκύπριοι έψαχναν για περισσότερη δύναμη στις τοπικές κοινότητες. Όταν το Νοέμβριο ο Μακάριος έφερε στο φως της δημοσιότητας τις τελικές του προτάσεις για αλλαγές, γνωστές ως «13

[42] Tocci&Kovziridze. 2004.
[43] Volkan&Itzkowitz, 1994.
[44] http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Warsaw.nsf/All/85998E6B7AD7E574C1257AE700446FF3/$file/Cyprus,+A+Historical+Overview+(2011).pdf (01/02/2018)
[45] Stivachtis, 2000.
[46] Joseph, 2001.

[47] Anastasiou. 2011. 95-96., Mallinson. 2005. 35.

σημεία», η κατάσταση χειροτέρεψε και χαρακτηριζόμενα ως ανώριμα, απορρίφθηκαν αμέσως από την Τουρκοκυπριακή κοινότητα[48].

Η απόφαση του Μακαρίου να προχωρήσει σε αυτές τις προτάσεις για αλλαγές ήταν καθαρά δική του απόφαση, χωρίς πρώτα να συζητήσει με τις εγγυήτριες δυνάμεις, μια απόφαση καθόλου ευνοϊκή παρά μάλλον καταδικαστική[49]. Ο διακαής πόθος του για Ένωση φαίνεται στα παρακάτω δικά του λόγια: *"Η Κύπρος είναι Ελληνική. Η Κύπρος ήταν Ελληνική από την αρχή της ιστορίας και θα παραμείνει Ελληνική. Ελληνική και αδιαχώριστη την έχουμε παραλάβει. Ελληνική και αδιαχώριστη θα τη διατηρήσουμε. Ελληνική και αδιαχώριστη θα την παραδώσουμε στην Ελλάδα"*[50].

Οι μέρες των Χριστουγέννων του Δεκέμβρη 1963 έχουν γραφτεί στην ιστορία λόγω των πυροβολισμών που ξέσπασαν στη Λευκωσία όταν δύο Ελληνοκύπριοι αστυνομικοί σταμάτησαν για έλεγχο μια γυναίκα από την Τουρκία με το σύντροφο της. Ένα οργισμένο πλήθος προσέγγισε, οι Ελληνοκύπριοι άρχισαν να πυροβολούν, έχοντας σαν αποτέλεσμα το θάνατο δύο Τουρκοκυπρίων και μια ακολουθία περιστατικών τις προσεχείς ημέρες.

Στις 26 Δεκεμβρίου 1963 ο Μακάριος αναγκάστηκε να δεχτεί το από κοινού ελληνο-βρετανο-τουρκικό σχέδιο για κατάπαυση πυρών και «κατασκευή» της Πράσινης γραμμής[51] στη Λευκωσία, η οποία χωρίζει το νησί μέχρι σήμερα στους δύο πόλους, το Βορρά και το Νότο. Επίσης στις 29 Δεκέμβρη μια συμφωνία ενάντια στη βία υπογράφτηκε μεταξύ του Βρετανού Υπουργού της Αποικίας Ντάνκαν Σάντις, του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, του αντιπροέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Dr. Φαζίλ Κιουτσούκ, του προέδρου της Κυπριακής βουλής Γλαύκο Κληρίδη και τον πρόεδρο της Τουρκοκυπριακής Κοινοτικής Συνέλευσης, Ραούφ Ντενκτάς[52].

---

[48] Stivachtis. 2000.
[49] Ibid. 2001.
[50] Sonyel. 2003. 60.
[51] Η Πράσινη Γραμμή ή επίσημα «Παρεμβαλλόμενη γραμμή του Ο.Η.Ε. στην Κύπρο» είναι το όριο μεταξύ Ελληνόφωνων περιοχών και Τουρκόφωνων περιοχών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως και όλα τα εδάφη του νησιού, τα εδάφη εντός της Πράσινης Γραμμής ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία. Δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στις 30 Δεκεμβρίου 1963 μετά από συμφωνία Ελλήνων, Τούρκων και Άγγλων, όταν ξέσπασαν οι πρώτες σοβαρές διακοινοτικές ταραχές. Σκοπός της ήταν να αποτρέψει κλιμάκωση της έντασης μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ονομάστηκε «Πράσινη Γραμμή» επειδή ο τότε διοικητής των βρετανικών δυνάμεων στην Κύπρο στρατηγός Γιανγκ την χάραξε με πράσινο μολύβι στον χάρτη. Η γραμμή αυτή εκτείνεται πλέον σε μήκος 300 χλμ. και χωρίζει το νότιο από το βόρειο μέρος του νησιού, στο οποίο έχει δημιουργηθεί ένα μη αναγνωρισμένο κράτος1. Η Πράσινη Γραμμή ελέγχεται από τους άνδρες των Ηνωμένων Έθνων (Ο.Η.Ε.), οι οποίοι φροντίζουν για τη διατήρηση της ομαλότητας στην περιοχή. Ονομάζεται επίσης *Νεκρή ζώνη* και *Γραμμή κατάπαυσης του πυρός*. Η Πράσινη Γραμμή χωρίζει από το 1964 τη Λευκωσία σε δύο μέρη, καθιστώντας την τη μόνη διαιρεμένη πρωτεύουσα στην Ευρώπη σήμερα. Από το 2003 η λεγόμενη "κυβέρνηση" των Τουρκοκυπρίων αποφάσισε να επιτρέψει τη διέλευσή της προς τα Κατεχόμενα και έχει ανοίξει ως τώρα πέντε σημεία διέλευσης. Για τη διέλευση απαιτείται επίδειξη διαβατηρίου, κάτι στο οποίο αντιδρούν πολλοί, θεωρώντας την επίδειξη διαβατηρίου στις τουρκοκυπριακές "αρχές" ως *de facto* αναγνώριση της εξουσίας τους.
[52] Ο Ραούφ Ντενκτάς (*Rauf Denktaş*, 27 Ιανουαρίου 1924 - 13 Ιανουαρίου 2012) ήταν Τουρκοκύπριος πολιτικός. Γεννήθηκε στην Πάφο το 1924. Αναμείχθηκε για πρώτη φορά στα κοινά υπέρ της τουρκοκυπριακής κοινότητος το 1948, Από το 1957 υπήρξε από τα ηγετικά στελέχη της τουρκοκυπριακής τρομοκρατικής οργανώσεως Τ.Μ.Τ. (Türk Mükavemet Teşkilatı=Τουρκική Αντιστασιακή Οργάνωση), η οποία είχε ιδρυθεί από την επίσημη Τουρκία στο πλαίσιο της πολιτικής της για την «επανάκτηση» της Κύπρου. Παράλληλα εξελίχθηκε σε ηγετική φυσιογνωμία των εξτρεμιστών Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι αντέτασσαν στο αίτημα των Ελλήνων της Κύπρου για Ένωση με την Ελλάδα την διχοτόμηση (Ταξίμ).

Το 1964 ξεκίνησε με την ανακοίνωση του Μακαρίου στο Κυπριακό ραδιόφωνο ότι ήταν εγκατεστημένη στο νησί μια οπλισμένη Τουρκική ομάδα ανταρσίας και αυτό σήμαινε το «θάνατο» του Συντάγματος. Στις 15 Γενάρη η Βρετανία, η Ελλάδα, η Τουρκία και οι αντιπρόσωποι των δύο Κυπριακών κοινοτήτων συναντήθηκαν στο Λονδίνο για να δώσουν λύση στην τεταμένη κατάσταση, δυστυχώς χωρίς αποτέλεσμα[53].

Κι ενώ η κατάσταση χειροτέρευε μεταξύ των δύο πλευρών, την άνοιξη του '64 η Τουρκία «ανάγκασε» τον ΟΗΕ να βρει λύση άμεσα, διαφορετικά θα έκαναν χρήση του δικαιώματος τους να πάρουν την κατάσταση στα χέρια τους και να μεσολαβήσουν. Στις 4 Μαρτίου ο ΟΗΕ δημιούργησε την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών (UNFICYP) ,τοποθετώντας περίπου 6,000 στρατιώτες από όλο τον κόσμο στο νησί. Επιπλέον, ένας μεσολαβητής διορίστηκε από το Γενικό Γραμματέα προκειμένου να διαπραγματευτεί με την κάθε πλευρά[54]. Παρ'όλες τις προσπάθειες, η Ειρηνευτική Δύναμη δεν κατάφερνε πάντα να διατηρήσει τις ισορροπίες κι έτσι τον Ιούνη του '64 η Τουρκία έθεσε ξανά το ζήτημα της μεσολάβησης από τη μεριά της[55]. Ως απάντηση, ο Αμερικανός Πρόεδρος Τζόνσον έστειλε ένα γράμμα[56] στον πρωθυπουργό της Τουρκίας για να δηλώσει ότι ουδεμία χρήση αμερικανικών όπλων θα επιτρεπόταν στην Κύπρο από την πλευρά της χώρας του. Η ένταση συνεχίστηκε χωρίς σημάδι βελτίωσης. Μέχρι εκείνη τη στιγμή και οι δύο κοινότητες εκπροσωπούνταν στο Συμβούλιο Ασφαλείας από τον Κύπριο πρέσβη Ζήνων Ροσσίδη, για τον οποίο οι Τούρκοι δεν έφεραν πολύ φιλικά αισθήματα και γι' αυτό το λόγο στο τέλος διόρισαν τον Ραούφ Ντενκτάς, τον πρόεδρο της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης, να τους εκπροσωπεί [57].

Όταν ο συνταγματάρχης Γρίβας γύρισε στην Κύπρο, η κατάσταση χειροτέρεψε με 191 περίπου νεκρούς και 209 αγνοούμενους Τουρκοκύπριους και 133 νεκρούς και 41 αγνοούμενους Ελληνοκύπριους[58]. Οι Ελληνοκύπριοι κατηγορούσαν τους Τουρκοκύπριους ότι έκαναν ό,τι ήταν δυνατό για να πετύχουν διχοτόμηση του νησιού και οι Τουρκοκύπριοι κατηγορούσαν τους Ελληνοκύπριους ότι εκείνοι ήταν υπεύθυνοι για τη συμπεριφορά αυτή έτσι ώστε να μπορέσουν να τους «εκθρονίσουν» από τη διοίκηση και να θέσουν σε λειτουργία τα τελικά τους σχέδια[59].

---

[53] Sonyel. 2003. 66, 75, 82-83

[54] ibid. 95-96, 98, 103.

[55] Camp, Glen D. 1980. Greek-Turkish Conflict over Cyprus. 61-62.; James, Alan. 1989. The UN force in Cyprus.

[56] Γράμμα στον Πρωθυπουργό Ινονού από τον Πρόεδρο Τζόνσον στις 5 Ιουνίου. Διαθέσιμο στο: http://www.cyprus-conflict.org/materials/johnsonletter.html.

[57] General Assembly. Report of the Security Council 16 July 1963 – 15 July 1964. A/5802. Paragraph 51. Page 9.

[58] Quo Vadis Cyprus? Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV). April 2005 in Cyprus: Reversing the drift to partition. International Crisis Group (ICG) Report No 190. 2008.

[59] Anastasiou. 2011. 96-97.; Stephens. 1966. 181.

2.4 Η αυτοανακήρυξη της ΤΔΒΚ

Τα τραγικά γεγονότα του 1967 στην Ελλάδα, όταν μια στρατιωτική χούντα υπό το όνομα «οι Συνταγματάρχες» διέκοψαν με τη βία την ομαλή λειτουργία της κυβέρνησης και την αντικατέστησαν με μία δικτατορία, έπαιξαν τεράστιο ρόλο στο πώς θα εξελίσσονταν τα πράγματα στην Κύπρο. Ο αρχηγός της χούντας, Γεώργιος Παπαδόπουλος, ο οποίος ήταν Έλληνας αξιωματικός, αυτοανακηρύχθηκε πρωθυπουργός και δήλωσε ότι επιθυμεί την επίλυση του Κυπριακού ζητήματος με την ενσωμάτωση της Κύπρου στην Ελλάδα, με τη βοήθεια της Αμερικής[60].

Στις 15 Απριλίου '74, η ελληνική στρατιωτική χούντα με την πλήρη συμμετοχή της ελληνικής τρομοκρατικής οργάνωσης ΕΟΚΑ Β', σχεδίασε πραξικόπημα ενάντια στο Μακάριο, πήρε τον έλεγχο της Κύπρου και εγκαθίδρυσε ένα αντισυνταγματικό καθεστώς για οχτώ μέρες. Ο Μακάριος καταδίκασε αυτήν την ενέργεια, δήλωσε ότι το καθεστώς των Συνταγματαρχών προσπαθούσε να «κατεδαφίσει» την Κύπρο και τις δομές της, έφυγε από το νησί και στη θέση του διορίστηκε, ο εκπαιδευμένος στη χρήση όπλων και πρώην στέλεχος της ΕΟΚΑ, Νίκος Σαμψών ως πρόεδρος[61].

Πέντε μέρες αργότερα οι Τούρκοι, με τη δικαιολογία ότι ήθελαν να επαναφέρουν τη συνταγματική ισορροπία, εισέβαλαν προκαλώντας τη μετακίνηση εκατοντάδων χιλιάδων κατοίκων και από τις δύο κοινότητες, καθώς και μειονοτήτων. Τα τραγικά αποτελέσματα ήταν σκοτωμοί, βιασμοί, εξαφανισμοί, μια τεράστια οικονομική πτώση σε όλο το νησί καθώς και η μόνιμη διχοτόμηση του νησιού και η δημιουργία –ανεπίσημων ακόμα- συνόρων[62] μεταξύ των Ελληνοκύπριων και της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ)[63]. Τον Αύγουστο του '74, με τη δεύτερη Τουρκική εισβολή (επιχείρηση «Αττίλας»)[64], το 40% περίπου του νησιού καταλήφθηκε και η γραμμή κατάπαυσης των πυρών έγινε η «Παρεμβαλλόμενη Γραμμή του ΟΗΕ», η οποία αναφέρεται κοινώς ως «Πράσινη Γραμμή»[65]. Γύρω στους 150,000 ανθρώπους εξορίστηκαν από την κατεχόμενη βόρεια πλευρά, όπου οι Ελληνοκύπριοι αποτελούσαν το 80% του πληθυσμού και ένα χρόνο αργότερα, περίπου 50,000 Τουρκοκύπριοι αναγκάστηκαν να μετακινηθούν από το Νότο στο Βορρά. Το 1983 η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ) αυτοανακηρύχθηκε ανεξάρτητη, παρόλο που μέχρι σήμερα μόνο η Τουρκία την αναγνωρίζει ως τέτοια. Από τη διεθνή κοινότητα θεωρείται κατεχόμενο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας από τους Τούρκους, το οποίο είναι παράνομο, ειδικά από τη στιγμή που η Κύπρος έγινε επίσημα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης[66].

---

[60] Kyriakou & Kaya (2011). 12.
[61] Clogg (1979)
[62] Βλέπε Υπόμνημα 2. Η πράσινη γραμμή της Κύπρου
[63] Bryant & Papadakis (eds.) (2012). 5.
[64] ibid
[65] https://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_invasion_of_Cyprus
[66] ibid.

3.1 Νησί υπό καθεστώς διχοτόμησης

Την 1η Νοεμβρίου 1974 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών με την υποστήριξη της Τουρκίας διέταξε «Την απόσυρση όλων των ενόπλων δυνάμεων, τη διακοπή όλων των παρεμβάσεων στα ζητήματα της Κύπρου και τον επαναπατρισμό των προσφύγων σε όλο το νησί».[67]

Ένα χρόνο αργότερα, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ κατέστρωσε ένα σχέδιο λύσης βασισμένο σε μία διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία (απόφαση 367), το οποίο είχε χρησιμοποιηθεί ως βάση για τις συμφωνίες του 1977 & 1979. Στις 12 Φλεβάρη 1977 μία συμφωνία τεσσάρων σημείων υπογράφηκε μεταξύ των Ντενκτάς, Μακαρίου και του αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα Χαβιέρ Πέρες ντε Κουεγιάρ. Τα τέσσερα σημεία ήταν: 1. Δικοινοτική και ανεξάρτητη ομοσπονδία, 2. Οι εδαφικές αναπροσαρμογές θα βασίζονταν στην οικονομική βιωσιμότητα των φορέων και των κατόχων ιδιοκτησίας, 3. Οι «3 ελευθερίες» θα συμπεριλαμβάνονταν και 4. Η ενότητα της χώρας θα εγγυάται από την ομοσπονδία[68]

Αμέσως μετά από αυτή τη συμφωνία, η Αμερική, η Αγγλία και ο Καναδάς ανέλαβαν την πρωτοβουλία να δημιουργήσουν μία πρόταση δώδεκα σημείων για μία ομοσπονδία δύο κρατών. Παρόλα αυτά, οι Ελληνοκύπριοι το απέρριψαν επειδή ένιωθαν ότι δεν υπηρετεί τις τρεις βασικές ελευθερίες.

Το Μάιο του 1979, ο Kurt Waldheim, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, επισκέφτηκε την Κύπρο και πρότεινε μια δεύτερη, υψηλής εμβέλειας, συμφωνία μεταξύ του Ντένκτας και του Σπύρου Κυπριανού, του νέου προέδρου της Κύπρου μετά το θάνατο του Μακαρίου τον Αύγουστο του ’77. Οι δέκα όροι της συμφωνίας ήταν οι εξής:

1. Συνέχιση των ενδοκοινοτικών συζητήσεων στις 15 Ιουνίου.
2. Ως βάση θα χρησιμοποιούνταν οι κατευθυντήριες γραμμές της 12ης Φλεβάρη 1977 και των αποφάσεων του ΟΗΕ.
3. Ο σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των κατοίκων της Κύπρου.
4. Θα συζητούνταν εδαφικά και συνταγματικά ζητήματα.
5. Η επιστροφή των Βαρωσίων.
6. Αποφυγή οιασδήποτε ριψοκίνδυνης ενέργειας – προαγωγή των καλών τακτικών, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και επιστροφή στις αρχικές φυσιολογικές συνθήκες.
7. Απόσυρση των στρατευμάτων από όλη την Κύπρο.
8. Καμία συζήτηση ούτε για ένωση ούτε για διχοτόμηση της Δημοκρατίας θα γινόταν δεκτή.
9. Οι συζητήσεις θα συνεχιστούν χωρίς καθυστέρηση.
10. Οι συζητήσεις θα λάβουν χώρα στη Λευκωσία.

[67] Souter, http://www.jstor.org/stable/3992742 (Ανάκτηση Μάρτιος 13, 2018)
[68] Tocci & Kovziridze. 2004

Από το 1980 μέχρι το 1986 διάφορες συζητήσεις έλαβαν χώρα, σημείο εκκίνησης των οποίων ήταν οι δέκα προαναφερόμενοι όροι. Πρωτύτερα, στις 15 Νοεμβρίου 1983 πραγματοποιήθηκε ο σχηματισμός της Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ), η οποία ομόφωνα αυτοανακηρύχθηκε ανεξάρτητη, μια απόφαση που συνάντησε την αντίθετη γνώμη της διεθνούς κοινότητας οπότε και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ πέρασε την Απόφαση 541, το οποίο δήλωνε ότι δεν φέρει νομική υπόσταση και έδωσε σαφείς οδηγίες να αναγνωρίζεται μόνο η Δημοκρατία της Κύπρου. Η κυβέρνηση Κυπριανού επέβαλε οικονομικό εμπάργκο, προκαλώντας τοιουτοτρόπως την εξασθένηση του Βορρά.[69]

Οι ενδοκοινοτικές συζητήσεις συνεχίστηκαν κατά τη διάρκεια του 1983 εκ μέρους του Γενικού Γραμματέα ΟΗΕ, Πέρεζ ντε Κουεγιάρ, ο οποίος προετοίμασε το «Σχέδιο Πλαισίου Συμφωνίας», αναφερόμενος σε σημαντικά ζητήματα όπως ομοσπονδιοποίηση, ανεξαρτησία, δικοινοτισμός και διζωνικότητα[70]. Δυστυχώς αυτό το προσχέδιο έγινε δεκτό μόνο από τον Τουρκοκύπριο αρχηγό, Ντενκτάς διότι ο Κυπριανού ένιωθε ότι για άλλη μία φορά οι τρεις βασικές ελευθερίες (μετακίνηση, εγκατάσταση και περιουσιακή κατάσταση) δεν ήταν σαφώς καθορισμένες μέσα στο κείμενο[71].

Το 1985, οι πρόεδροι Κυπριανού και Ντενκτάς συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη για να συζητήσουν πιθανές λύσεις. Κάθε φορά η μια πλευρά αντιδρούσε σε όποια εναλλακτική βρισκόταν έτσι η ίδια κατάσταση συνεχίστηκε μέχρι τις εκλογές του 1988, όπου ο Γεώργιος Βασιλείου εκλέχθηκε νέος πρόεδρος και ζήτησε από τον Κουεγιάρ να ξεκινήσει πάλι τις διαπραγματεύσεις[72]. Παρόλο ότι και οι δύο πλευρές προσπαθούσαν πολύ να βρουν ένα κοινό σημείο αναφοράς, τα αποτελέσματα δεν ήταν ικανοποιητικά. Οι Ελληνοκύπριοι ζητούσαν εφαρμογή των τριών ελευθεριών ενώ οι Τουρκοκύπριοι ήθελαν διζωνικές και ανεξάρτητες αρχές μέσα σε ομοσπονδιακό κράτος. Μετά από μια σειρά συναντήσεων στη Γενεύη, οι δύο αρχηγοί αποφάσισαν να εγκαταλείψουν το προσχέδιο και να επιστρέψουν στις συμφωνίες υψηλού επιπέδου του 1977 και 1979. Την ίδια ώρα, η Ευρωπαϊκή Ένωση συζητούσε την πιθανότητά εισδοχής της Κύπρου, αρνούμενη την υποψηφιότητα της Τουρκίας[73]. Ως αποτέλεσμα αυτής της πληροφορίας, ο Ντενκτάς ακύρωσε όλες τις συζητήσεις με τον ΟΗΕ και μετά από πολλές δεκαετίες, η Ελλάδα υποστήριξε τις ενέργειες συμφιλίωσης με την Τουρκία.[74]

Το 1991, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Μπούτρος Γκάλι πρότεινε τη συνέχιση των συζητήσεων με την ισότιμη συμμετοχή των δύο μητέρων-πατρίδων και των δύο κυπριακών πλευρών. Η πρόταση του Τούρκου προέδρου Τουργκούτ Οζάλ, να συνεχίσουν οι συζητήσεις όπως πριν, δεν έγινε δεκτή από την Αθήνα και τους Ελληνοκύπριους, γιατί θεωρούσαν ότι θα

[69] Zahedi, 2001
[70] ibid.
[71] Brewin, 2000.
[72] Souter, http://www.jstor.org/stable/3992742 (Ανάκτηση Μάρτιος 13, 2018), 81.
[73] Solsten, http://countrystudies.us/cyprus/10.htm (Ανάκτηση Μάρτιος 13,2018).
[74] Anastasiou, http://www.jstor.org/stable/1555344 (Ανάκτηση Μάρτιος 14, 2018), 591

έπρεπε να συμμετάσχει και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Αμέσως η Άγκυρα αρνήθηκε γιατί πίστευε ότι κάθε φορά που συμμετείχε διεθνής φορέας, το ισοζύγιο έγερνε προς τη μεριά των Ελληνοκύπριων[75].

Οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν ένα χρόνο αργότερα στη Νέα Υόρκη με τον Μπούτρος-Γκάλι στο εν τω μεταξύ να προσπαθεί να εξομαλύνει τις διαφορές και να προωθεί τη νέα πρόταση του ΟΗΕ, «Δέσμη Ιδεών», η οποία πρότεινε μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία η οποία θα απαγορευόταν να ενωθεί ή να χωριστεί με οποιοδήποτε τρόπο. Δεκτή έγινε μόνο από τον Ελληνοκύπριο πρόεδρο Βασιλείου, οπότε ο Μπούτρος-Γκάλι αργότερα σε μία αναφορά του στο Συμβούλιο Ασφαλείας άσκησε κριτική στον Ντενκτάς για την εναντίωση του σε νέες ιδέες και την απροθυμία του να συζητήσει περαιτέρω βιώσιμες λύσεις. Την επόμενη χρονιά το Φεβρουάριο, στη θέση του Βασιλείου αναδείχθηκε ο Γλαύκος Κληρίδης, ο οποίος πρότεινε καινούρια σχέδια και ιδέες.[76]

Το 1993 ο Μπούτρος-Γκάλι από τη Νέα Υόρκη παρουσίασε ξανά το αρχικό σχέδιο του, το επονομαζόμενο «Δέσμη Ιδεών», το οποίο περιλάμβανε μια άνευ φόρων περιοχή στην Αμμόχωστο και το άνοιγμα εκ νέου του αεροδρομίου της Λευκωσίας. Ενδεχομένως, το άνοιγμα της περιοχής των Βαρωσίων για περίπου 10,000 Ελληνοκύπριους μετανάστες θα διευκόλυνε το προσφυγικό πρόβλημα. Παρόλες τις πρακτικές δυσκολίες, οι πρώτες αντιδράσεις και των δύο προέδρων δεν ήταν αρνητικές, έτσι τα παραπάνω νέα μέτρα δημιούργησαν ένα κύμα αισιοδοξίας και χάραξαν το δρόμο για τις συζητήσεις του 1994 μεταξύ Ντενκτάς και Κληρίδη.[77]

Στις 28 Γενάρη 1994 ο Ντενκτάς συμφώνησε ως προς την εφαρμογή της «Δέσμης Ιδεών» όμως λίγο αργότερα διαφώνησε ότι το προσχέδιο της 21ης Μαρτίου 1994 της «Δέσμης Ιδεών» δεν παρουσιαζόταν δίκαιο προς την πλευρά του. Με την υποστήριξη του αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα Γκουστάβ Φεϊσέλ και τις προσπάθειες του να «διαπραγματευτεί» και με τους δύο αρχηγούς, ο Κληρίδης με δήλωση του ανέφερε ότι θα δεχόταν το, βασισμένο στο Ελβετικό μοντέλο, πλάνο των Τουρκοκυπρίων αν οι τελευταίοι υποστήριζαν την είσοδο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. Ο Ντενκτάς, περνώντας στον αντίλογο, αρνήθηκε λόγω πολιτικών και δικαιοδοτικών προβλημάτων και ο Μπούτρος Γκάλι κατηγόρησε την Τουρκοκυπριακή πλευρά για απροθυμία εύρεσης λύσης.[78]

Στις 28 Δεκεμβρίου 1995 η ΤΔΒΚ και η Τουρκία ανακοίνωσαν από κοινού ότι οι διαπραγματεύσεις για τη είσοδο της Κύπρου στη Ε.Ε θα συνεχιστούν αφού πρώτα επικυρωθεί η Τουρκοκυπριακή ομοσπονδία και αφότου γίνει είσοδος της Κυπριακής ομοσπονδίας και της Τουρκίας ταυτόχρονα.[79]

---

[75] Bolukbasi, http://www.jstor.org/stable/164268 (Ανάκτηση Μάρτιος 14, 2018), 427
[76] ibid.
[77] ibid.
[78] Migdalovitz, 2007. 8
[79] Καζάκος,1990.

Ο Γενικός Γραμματέας Ανάν προσκάλεσε τον Κληρίδη και το Ντενκτάς να συμμετάσχουν σε έμμεσες, ακολουθούμενες από άμεσες, συζητήσεις. Οι δύο αρχηγοί επισκέφτηκαν μνημεία, οργάνωσαν εκδηλώσεις και κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, ούτε ελληνικά ούτε τουρκικά αεροπλάνα πέταξαν πάνω από την Κύπρο. Συναντήθηκαν ξανά στο Τράουτμπεκ της Νέας Υόρκης στις 09 μέχρι τις 12 Ιουλίου και στην Ελβετία από τις 11 μέχρι τις 15 Αυγούστου. Από την αρχή, ο Ντενκτάς είχε δηλώσει ότι δε θα υπόγραφε κανένα έγγραφο μέχρι η Ε.Ε να αναγνωρίσει και τις δύο κοινότητες ως αντιπροσώπους της Κύπρου. Επίσης στις 10 Ιουλίου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ανακοίνωσε ότι οι συζητήσεις για την εισδοχή της Κύπρου θα ξεκινήσουν κατά τη διάρκεια του 1998, απόφαση η οποία πυροδότησε την αντίδραση της Τουρκικής και Τουρκοκυπριακής πλευράς, θα εφαρμόσουν μερική ενσωμάτωση της ΤΔΒΚ στην Τουρκία και θα ανακοινώσουν ότι μέχρι την ώρα που θα αναγνωριστεί επισήμως η ΤΔΒΚ, οι αντιπρόσωποι της θα συμμετάσχουν ελεύθερα ως απεσταλμένοι της Τουρκίας.[80]

Η συνάντηση κορυφής στο Λουξεμβούργο στις 12 & 13 Δεκεμβρίου 1997 σηματοδότησε την αρχή για τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων για τη νέα διεύρυνση, με τον Κληρίδη να παίρνει πρωτοβουλία για πρόσκληση και των Τουρκοκύπριων αντιπροσώπων. Μετά τη απόφαση της Ε.Ε τη 12η Δεκεμβρίου 1997, ο Ντενκτάς αρνήθηκε να συνεχίσει τις συζητήσεις μεταξύ δύο άνισων κρατών, «πάγωσε» όλες τις δικοινοτικές δραστηριότητες και στις 23 Απριλίου και ο Ντενκτάς αλλά και ο Ντεμιρέλ διευκρίνισαν ότι οι ομιλίες θα εκκινούσαν ξανά μόνο μεταξύ ισότιμων πλευρών και τοιούτω τρόπω οι σχέσεις τους θα βελτιώνονταν στο μέλλον.[81]

Στις 29 Ιουνίου 1999 ο Γενικός Γραμματέας κάλεσε, μετά από πρόταση της συνάντησης κορυφής της «Ομάδας των οκτώ» (G8), τους δύο προέδρους να διαπραγματευτούν με «ανοιχτά χαρτιά» και χωρίς προϋποθέσεις, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις συνθήκες και αποφάσεις του ΟΗΕ, μέχρι να επέλθει συμφωνία.[82]

Από το Δεκέμβρη του 1999 μέχρι το Νοέμβρη του 2000, πέντε γύροι συζητήσεων θα λάμβαναν χώρα μεταξύ των Κύπριων αρχηγών Κληρίδη και Ντενκτάς, το Γενικό Γραμματέα Ανάν και τον ειδικό σύμβουλο του, Αλβάρο ντε Σότο. Κανένα σχόλιο ή υπόμνημα δεν υπήρχε σχετικά με δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία σε ουδεμία από τις σχετικές αποφάσεις και μόνο στο υπόμνημα του Ανάν στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ Απόφαση 1283 αναφερόταν ότι «η Ειρηνευτική Δύναμη Ηνωμένων Εθνών μπορεί να λειτουργεί και στις δύο πλευρές του νησιού μόνο στη βάση της αμοιβαίας συμφωνίας και των δύο κομμάτων». Δυστυχώς, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την άμεση αντίδραση των δύο κυβερνήσεων της Κύπρου και της Ελλάδας λόγω της λανθασμένης εξήγησης των Τουρκοκύπριων, οι οποίοι νόμιζαν ότι το κράτος τους είχε αναγνωριστεί κατ' αυτόν τον τρόπο και γι 'αυτό παρόμοιες προτάσεις αποφεύχθηκε να γραφτούν στην επόμενη Απόφαση 1303, 15 Ιουνίου 2000.

---

[80] ibid.

[81] Λιάκουρας, 2007. 352

[82] Migdalovitz, 2007. 9

Ως συνέχεια των παραπάνω, ο Κόφι Ανάν δήλωσε το Σεπτέμβρη ότι «η ισάξια συμμετοχή των κομμάτων πρέπει και θα πρέπει να αναγνωρίζεται», κάτι που ευχαρίστησε τον Ντενκτάς αλλά όχι και τον Κληρίδη, που «πάγωσε» τις συναντήσεις μέχρι τη στιγμή που θα ήταν βέβαιος ότι όλες οι αποφάσεις του ΟΗΕ θα λαμβάνονταν υπόψη στη λήψη αποφάσεων.[83]

Μετά την αξιολόγηση του Ανάν στις 08 Νοεμβρίου 2000, η οποία κατέληξε στη λύση ενός ομοσπονδιακού, αδιαίρετου, κοινού κράτους με μονή, διεθνή, νόμιμη προσωπικότητα και έγινε δεκτή μόνο από τον Κληρίδη, στις 05 Σεπτεμβρίου 2001 ο Αλβάρο ντε Σότο ανακοίνωσε ότι ο Γενικός Γραμματέας επιθυμούσε να συναντήσει και τους δύο προέδρους ξεχωριστά στις 12 Σεπτεμβρίου.

Ξανά, ο Ντενκτάς αρνήθηκε και εξέφρασε την επιθυμία να συναντηθεί με τον Κληρίδη ιδιωτικά στις 4 Δεκεμβρίου, για πρώτη φορά μετά τον Αύγουστο του 1997. Συμφώνησαν να ξεκινήσουν συζητήσεις χωρίς καθυστέρηση και μέχρι να φτάσουν σε ένα σημείο συμφωνίας. Ο Κληρίδης έγινε ο πρώτος Κύπριος πρόεδρος που ταξίδεψε στο βορρά στις 5 Δεκεμβρίου από το 1974 και έτσι, στις 29 Δεκεμβρίου ο Ντενκτάς επισκέφτηκε τον Κληρίδη στην οικία του όπου επακολούθησε δείπνο μεταξύ των δύο προέδρων.[84]

Άλλος ένας γύρος συνομιλιών έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια του 2002, όπου ο Ντενκτάς και ο Κληρίδης συναντήθηκαν στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας, νυν βάση του ΟΗΕ. Ο Ανάν ήταν θετικός ότι οι όποιες τυχόν διαφορές μπορούν να γεφυρωθούν, με τον Κληρίδη να διερωτάται αν ένα νέο κράτος θα γεννιόταν ή αν το ήδη υπάρχον θα συνέχιζε να «χαροπαλεύει».[85]

[83] ibid. 9-10
[84] ibid. 10
[85] ibid. 10

3.2 Σχέδιο Ανάν

Το προσχέδιο του εγγράφου «Βάση για τη συμφωνία για μια αποτελεσματική διεκπεραίωση του Κυπριακού προβλήματος», γνωστό ως σχέδιο Ανάν[86], που πήρε το όνομα του από τον δημιουργό του, παρουσιάσθηκε στις 11 Νοεμβρίου 2002. Σύμφωνα με αυτό, οι κυβερνητικές σχέσεις του «από κοινού κράτους» με τα δύο αποτελούμενα κράτη, θα σχεδιάζονταν σύμφωνα με το ελβετικό ομοσπονδιακό μοντέλο, θα αποτελούσαν μονοπρόσωπη διεθνώς αναγνωρισμένη προσωπικότητα και τα δύο κράτη θα συμμετείχαν ισάξια σε διεθνείς και ευρωπαϊκές σχέσεις. Το κοινοβούλιο θα απαρτιζόταν από δύο 48 θέσεων διαμερίσματα, κάθε κράτος θα είχε ισότιμη αντιπροσώπευση στη Σύγκλητο και οι θέσεις στο Επιμελητήριο των Βουλευτών θα κατανέμονταν βάσει πληθυσμού, τουλάχιστον το 25% των θέσεων. Το Προεδρικό Συμβούλιο θα απαρτιζόταν από 6 μέλη και ο Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος θα εναλλάσσονταν κάθε 10 μήνες ανάμεσα στα ήδη υπάρχοντα μέλη, οι Ελληνικές και Τουρκικές δυνάμεις δεν θα επιτρεπόταν να ξεπεράσουν τετραψήφιο αριθμό (9,999), οι ειρηνευτικές δυνάμεις του ΟΗΕ θα παρέμεναν στο νησί για όσο θα έχει συμφωνηθεί και από τις δύο πλευρές και η Κύπρος θα ξεκινούσε να αποστρατιωτικοποιείται. Για τα επόμενα τρία χρόνια, οι δύο πρόεδροι θα συγκυβερνούσαν μέχρι όλα τα ζητήματα να έχουν τακτοποιηθεί, οι Συνθήκες Ανεξαρτησίας, Εγγύησης και Συμμαχίας του 1960 θα ίσχυαν κανονικά και από εδώ και στο εξής θα υπήρχε μόνο μία Κυπριακή ιθαγένεια ενός συμπαγούς κράτους. Τέλος, η Τουρκοκυπριακή επιφάνεια εδάφους θα μειωνόταν στο 28,5% του νησιού.

Όπως ήταν αναμενόμενο και οι δύο πλευρές έφεραν τις ανησυχίες και αντιρρήσεις τους για το σχέδιο. Οι Ελληνοκύπριοι ανησυχούσαν για τη διανομή εξουσίας, τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, τον μη-αποτελεσματικό επαναπατρισμό των δικών τους ανθρώπων καθώς και το μεγάλο πληθυσμό των Τούρκων εποίκων. Από την άλλη πλευρά, οι Τουρκοκύπριοι αντιδρούσαν στη μείωση πηγών ύδρευσης και εδαφικών εκτάσεων, κάτι που σήμαινε αναγκαστική μετανάστευση πολλών αυτοχθόνων, την επιστροφή πολλών ελληνοκυπρίων στο Βορρά καθώς και θέματα σχετικά με τις κρατικές παροχές. Αυτή η τελευταία αναθεώρηση μείωνε τον αριθμό των ξένων δυνάμεων και των αποίκων και αύξανε τον αριθμό των επαναπατριζόντων Ελληνοκυπρίων, μειώνοντας όμως το συνολικό αριθμό που θα επέστρεφε σε Τουρκοκυπριακή περιοχή. Το πρώτο σχέδιο υπεβλήθη στις 10 Δεκεμβρίου 2002, δύο μέρες πριν τη Συνάντηση Κορυφής της Ε.Ε. στην Κοπεγχάγη, όπου παρευρίσκονταν ο Κληρίδης καθώς και όλοι οι αντιπρόσωποι του κόμματος του, ενώ ο Ντενκτάς προτίμησε να στείλει τον ξένο ομόλογο του για να τον αντιπροσωπεύσει. Το τρίτο αναθεωρημένο και τελικό σχέδιο παρουσιάστηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2003, ούτως ώστε να συζητηθεί στη συνάντηση ηγετών

[86] Το Σχέδιο Ανάν ήταν μια πρόταση του ΟΗΕ για την επίλυση του Κυπριακού, επίσης γνωστό ως το σχέδιο επανένωσης της Κύπρου. Το εν λόγω σχέδιο πρότεινε την αναδόμηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως «Ενιαία Κυπριακή Δημοκρατία», η οποία θα ήταν μία ομοσπονδία δύο κρατών. Αναθεωρήθηκε αρκετές φορές προτού δοθεί στο λαό σε μορφή δημοψηφίσματος. Το σχέδιο υποστηρίχθηκε από το 65% των Τουρκοκυπρίων αλλά μόνο από το 24% των Ελληνοκυπρίων. Το Σχέδιο Ανάν (οφείλει το όνομα του στο Γ.Γ. ΟΗΕ Κόφι Ανάν) πέρασε από πέντε αναθεωρήσεις προτού πάρει την τελική του μορφή. Η πέμπτη και τελική αναθεώρηση πρότεινε τη δημιουργία της Ενιαίας Κυπριακής Δημοκρατίας, καλύπτοντας ολόκληρο το νησί της Κύπρου εκτός από τις Βρετανικές στρατιωτικές βάσεις. Αυτό το νέο κράτος θα ήταν μία ομοσπονδία δύο παράλληλων κρατών- το Ελληνοκυπριακό και το Τουρκοκυπριακό- ενωμένα σε ένα ενιαίο ομοσπονδιακό κυβερνητικό σύστημα.

στη Χάγη στις 10 Μαρτίου 2003. Περιλάμβανε μια προσφορά από την πλευρά των Άγγλων, να μεταφέρουν σχεδόν μισές από τις στρατιωτικές τους βάσεις στο νησί, 90% στους Ελληνοκύπριους και 10% στους Τουρκοκύπριους αν συμφωνούσαν και οι δύο. Οι Τουρκοκύπριοι θα μπορούσαν να διατηρήσουν τη χερσόνησο της Καρπασίας, με παραμονή των Ελληνοκύπριων στην περιοχή. Ο αριθμός των Ελληνοκύπριων που θα επέστρεφαν στο βορρά θα αυξανόταν στις 92,000 και το Τουρκοκυπριακό έδαφος θα μειωνόταν στο 28,2% με ταυτόχρονη όμως αύξηση των Τούρκων αποίκων.[87]

Εν τω μεταξύ, ο Ανάν ζήτησε από το νεοεκλεγμένο πρόεδρο των Ελληνοκυπρίων, Τάσσο Παπαδόπουλο και τον Ντενκτάς να θέσουν σε ταυτόχρονο δημοψήφισμα στις 30 Μαρτίου το τελικό σχέδιο, παρόλη την έλλειψη επαρκούς χρόνου. Οι προσπάθειες συνεχίστηκαν, με την υπογραφή εισδοχής της Κύπρου στην Ε.Ε. προγραμματισμένη για τις 16 Απριλίου 2003. Μετά τη συνάντηση των δύο προέδρων και του Κόφι Ανάν στη Χάγη ξανά, στις 30 Μαρτίου ύστερα από χρονοβόρες και κοπιαστικές προσπάθειες να βρουν λύση και να «συναντήσουν» τις προσδοκίες της Τουρκοκυπριακής πλευράς κυρίως, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ ανακοίνωσε ότι το σχέδιο είχε αποτύχει[88]. Στην αναφορά του την 1η Απριλίου, αντηχούσε το συμπέρασμα ότι «ο Ντενκτάς φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη για το αποτέλεσμα». Στις 16 Απριλίου η Κυπριακή Δημοκρατία υπό την αρχηγία του Τάσσου Παπαδόπουλου υπόγραψε τη συμφωνία εισδοχής στην Ε.Ε. και δύο μέρες αργότερα, ο Ανάν δήλωσε ότι «το σχέδιο θα μπορούσε να τροποποιηθεί αφού πρώτα τεθεί ως βάση για διαπραγμάτευση».[89]

Μετά το άνοιγμα των συνοριακών σημείων ελέγχου στις 23 Απριλίου από την Τουρκοκυπριακή διοίκηση, η Κυπριακή κυβέρνηση μία εβδομάδα αργότερα έθεσε σε λειτουργία σταδιακά τη διακίνηση αγαθών, προσώπων, οχημάτων και εργασίας, λόγω νομικών κωλυμάτων. Ο Τάσσος Παπαδόπουλος ήθελε να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις για το σχέδιο Ανάν λαμβάνοντας υπόψη τη συμφωνία εισδοχής στην Ε.Ε. ενώ ο Ντενκτάς ήταν τελείως αρνητικός, με αποτέλεσμα ο Ανάν στην αναφορά του στις 12 Νοέμβρη να δηλώνει ρητά ότι και οι δύο Κυπριακές κοινότητες, η Ελλάδα και η Τουρκία θα πρέπει να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις και να προχωρήσουν στο δημοψήφισμα.[90]

---

[87] Migdalovitz,2007. 10-11

[88] Βλ. Report of the Secretary General on his Mission of Good Offices in Cyprus, *S/2004/437*, παρ. 3 επ.

[89] Migdalovitz, 2007. 12

[90] ibid

3.3 Η επόμενη μέρα μετά το δημοψήφισμα

Στις 29 Μαρτίου το τελικό σχέδιο δόθηκε από τον Ανάν, με κάποιες αλλαγές όπως ότι το Προεδρικό Συμβούλιο θα απαρτίζεται από έξι μέλη με δικαίωμα ψήφου και κάποια επιπλέον χωρίς δικαίωμα ψήφου για τα οποία θα αποφασίζει το Κοινοβούλιο, τα γραφεία του Προέδρου και Αντιπροέδρου θα εναλλάσσονται κάθε είκοσι μήνες, το επιτρεπόμενο ποσοστό παλιννοστούντων Ελληνοκυπρίων στο Βορρά δε θα ξεπερνούσε το 18% του συνολικού πληθυσμού, οι Τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις θα έφταναν τις 6,000 μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες και με την εισδοχή της Τουρκίας στην Ε.Ε. ο αριθμός αυτός θα μειωθεί στους 650 και στους 950 για τον ελληνικό στρατό. Αυτό το τελικό και αναθεωρημένο σχέδιο θα πήγαινε σε δημοψήφισμα στις 24 Απριλίου. [91]

Παρόλο που ο Πρόεδρος Τ. Παπαδόπουλος κατά την εκφώνηση της ομιλίας του στις 7 Απριλίου παραδέχτηκε ανοιχτά την προτίμηση του για μια λύση μετά την εισδοχή της Κύπρου στη Ε.Ε., ενώ παράλληλα εξέφρασε όλους του τους φόβους και τις αμφιβολίες σχετικά με το σχέδιο, ο Πρόεδρος Ταλάτ έκανε έκκληση για μία θετική ψήφο, έχοντας την υποστήριξη και της Τουρκικής κυβέρνησης. Προκειμένου να κατευνάσουν τις ανησυχίες των Ελληνοκυπρίων, η Αμερική και η Βρετανία αποφάσισαν να αντικαταστήσουν την Ειρηνευτική Δύναμη του ΟΗΕ στην Κύπρο (UNFICYP) με την αποστολή υλοποίησης του διακανονισμού στην Κύπρο του ΟΗΕ (UNSIMIC). Μετά την επίσκεψη του Ελληνοκύπριου υπουργού εξωτερικών Γιώργου Ιακώβου στη Ρωσία, αποφασίστηκε με παραίνεση της τελευταίας, να μην υπάρξει καμία ενέργεια, υπέρ ή κατά καμίας πλευράς, πριν το δημοψήφισμα. Το αποτέλεσμα ανέδειξε 65% των Τουρκοκυπρίων να δηλώνουν θετικοί ενώ το 76% των Ελληνοκυπρίων να παρουσιάζονται αρνητικοί.[92]

Στις 16 Απριλίου 2003 η Ε.Ε. υπόγραψε τη συμφωνία εισδοχής με την Ελληνοκυπριακή ηγεσία και ακριβώς ένα χρόνο και μια εβδομάδα μετά τις δημοσκοπήσεις, την 1η Μαΐου, η Ε.Ε καλωσόρισε την κυπριακή Δημοκρατία στην «οικογένεια» ως το μοναδικό αντιπρόσωπο της νήσου της Κύπρου, επί τη βάσει της «αναγκαίας κατάστασης».[93]

Ακολούθως η Ε.Ε. υιοθέτησε ένα πακέτο χρηματοδοτικών και οικονομικών μέτρων για να τονώσει την οικονομία της ΤΔΒΚ: τον κανονισμό της Πράσινης Γραμμής(GLR), τον κανονισμό Οικονομικής Βοήθειας και τον κανονισμό Άμεσου Εμπορίου (DTR).[94] Η Κυπριακή Δημοκρατία έκανε τα πάντα για να καθυστερήσει την εφαρμογή αυτών των μέτρων και αρνήθηκε να συζητήσει τον Κανονισμό Άμεσου Εμπορίου, ο οποίος ήταν πολύ σημαντικός από οικονομικής άποψης για την ΤΔΒΚ. Ως απάντηση η Τουρκία έκλεισε τις εναέριες και θαλάσσιες γραμμές επικοινωνίας από την Κύπρο, «πάγωσε» τη μελότητα της Κύπρου σε συγκεκριμένες ομάδες

[91] Για το τελικό σχέδιο, βλ. Υπόμνημα 3.
[92] Çarkoğlu&Sözen, 2004. 465
[93] Özersay, 2004; 70
[94] COM(2009) 478 τελικό

προμηθευτών όπως τη Συμφωνία Wassenaar και [95]τη συνεργασία με τον ΟΟΣΑ[96], αψηφώντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Πρωτόκολλο της Άγκυρας και οδηγώντας την παρούσα κατάσταση σε ένα νέο αδιέξοδο.[97]

Έπρεπε να περάσουν σχεδόν 4 χρόνια για να ξεκινήσουν οι συνομιλίες ξανά, με την εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια του Προοδευτικού Κόμματος Εργατών (ΑΚΕΛ) το 2008 και του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, δύο παλιών φίλων με παρόμοιες απόψεις. Παρόλο που οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν γρήγορα και σε τακτική βάση, οι διαφορετικές βλέψεις έκαναν αμέσως αισθητή την παρουσία τους και οι συνομιλίες άρχισαν να βαλτώνουν. Επιπλέον, ο Χριστόφιας δεν υπόγραψε έναν αριθμό εγγράφων που είχε συμφωνήσει προφορικά σε νωρίτερη βάση με τον Ταλάτ, προκαλώντας εν μέρει την ήττα του τελευταίου στις προεδρικές εκλογές στο βορρά το 2010, συνδυαστικά με την αδυναμία του Ταλάτ να «πείσει» τους Τουρκοκύπριους και την Ε.Ε. ότι μπορεί να πετύχει μια συμφωνία καθώς και έναν σχετικά μεγάλο αριθμό Τούρκων που είχαν μετοικήσει στο Βορρά και έβρισκαν τις απόψεις του Ερόγλου πιο κοντά στις δικές τους.[98]

Ο σκληροπυρηνικός Δερβίς Ερόγλου ως διάδοχος του Ταλάτ και σε συνδυασμό με έναν «αδύναμο» Χριστόφια, συνέχισε για τα επόμενα δύο χρόνια, θέτοντας εμπόδια και σηματοδοτώντας την «αρχή του τέλους».[99]

Το Φεβρουάριο του 2012 στο Γκρίντρι της Νέας Υόρκης και με την επικείμενη προεδρία της Κύπρου στην Ε.Ε., οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Μπάν Κι Μουν προκειμένου να συζητήσουν θέματα όπως η ασφάλεια, οι εγγυήσεις, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, το εδαφικό, οι Τούρκοι της ηπειρωτικής χώρας οι οποίοι είχαν αποικήσει στο βορρά και την ιθαγένεια, αλλά για άλλη μία φορά και χωρίς ιδιαίτερη έκπληξη, το «πλοίο της συμφωνίας» σάλπαρε και όλα έκαναν ένα βήμα πίσω, αναγκάζοντας τον ενοχλημένο Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Κι Μούν να δώσει και στους δύο μία δίμηνη προθεσμία ώστε να βελτιώσουν άμεσα τη μεταξύ τους κατάσταση.[100]

Το Μάιο του 2012 ο ειδικός απεσταλμένος του ΟΗΕ Αλεξάντερ Ντάουνερ ανακοίνωσε την απόφαση του Κι Μουν για διακοπή των μη παραγωγικών συζητήσεων μέχρι «να υπάρξει ξεκάθαρη ένδειξη ότι και οι δύο πλευρές έχουν κάτι το αξιοσημείωτο να προσθέσουν».[101]

---

[95] [95] Μια συμφωνία πάνω σε ελέγχους εξαγωγών συμβατικών όπλων και διττή χρήση αγαθών και τεχνολογιών (ΕΚ, 2006)
[96] Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [ΕΚ], 2006
[97] Christou, G. 2010
[98] Morelli, 2018. 9
[99] Paul, 2014, 7.
[100] Ibid. 7-8.
[101] *Cyprus Mail*, “U.N. Decides to Take a Back Seat,” Απρίλιος 28, 2012

3.4 Μια επισκόπηση της αποτυχίας του σχεδίου Ανάν

Το σχέδιο που διαμορφώθηκε και προτάθηκε από το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Κόφι Ανάν εν συντομία:

1. Δύο ξεχωριστά κράτη υπό μια κοινή ομοσπονδιακή κυβέρνηση με αμφισβητούμενο σύστημα διαμοιρασμού εξουσίας.

2. Οι Τουρκοκύπριοι θα είχαν τον έλεγχο του 28% και οι Ελληνοκύπριοι του 72% της επικράτειας.

3. Ένας μικρός αριθμός προσφύγων θα επιτρεπόταν να επιστρέψει στην πατρίδα τους.

Αρνητικά σημεία[102].

- Για τους Ελληνοκύπριους:

1. Το οικονομικό μέρος ήταν το λιγότερο ανεπτυγμένο και ανέμενε από κάθε κυβέρνηση να αποζημιώσει το δικό της λαό.

2. Τα εκ νέου ανοιχτά σύνορα είχαν αρνητική επίδραση στο δημοψήφισμα γιατί όταν τα πέρασαν και επισκέφτηκαν τα χωριά τους μόνο για να δουν νέους ανθρώπους να μένουν μέσα στα ίδια τους τα σπίτια, ήταν αρκετό για να αναβιώσουν ξεχασμένες αναμνήσεις και αρνητικά συναισθήματα.

3. Είχαν την εντύπωση ότι οι υπεύθυνοι ήθελαν με αυτόν τον τρόπο να νομιμοποιήσουν την εισβολή.

4. Το καθεστώς εγγύησης της Τουρκίας όχι μόνο θα παρέμενε αδιάβλητο αλλά επίσης θα συνέχιζε και θα βελτιωνόταν.

5. Πιθανή κυριαρχία των Τουρκοκύπριων λόγω του μεγάλου αριθμού Τούρκων αποίκων.

- Για τους Τουρκοκύπριους:

1. Δεν ίσχυε πλέον το δικαίωμα αρνησικυρίας για τον Αντιπρόεδρο.

2. Ανησυχία για τους Ελληνοκύπριους που θα εγκαθίστανται στο βορρά, ζητώντας Τουρκοκυπριακή ιθαγένεια, παρόλο που οι Ελληνοκύπριοι δεν μπορούν να αγοράσουν περιουσία για 15 χρόνια ή μέχρι το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) του βορρά να φτάσει το 85% του νότου.

[102] Andrekos&Faustman, 2004, 218.

3. Όχι πλέον Τουρκικός έλεγχος και ανάμειξη στη διοίκηση του βορρά καθώς επίσης και μείωση της οικονομικής εξάρτησης από την Τουρκία (το οποίο θεωρείτο καλό από κάποιους Τουρκοκύπριους).

4. Σταδιακή αποχώρηση της πλειοψηφίας των Τουρκικών δυνάμεων.

Στο σχέδιο Ανάν ΙΙΙ ήταν ρητά διατυπωμένο ότι όλες οι Τουρκικές δυνάμεις θα αποχωρούσαν με την εισδοχή της Τουρκίας στην Ε.Ε. ενώ στο σχέδιο Ανάν V αναφερόταν ότι ο τουρκικός στρατός θα παρέμενε μόνιμα στο νησί, το οποίο αποτελούσε τεράστια επιτυχία για την Άγκυρα. Παρόλα αυτά, οι Ελληνοκύπριοι είδαν τη μόνιμη παρουσία των 35,000 Τουρκικών δυνάμεων ως απειλή και θεώρησαν ότι δεν περιλαμβάνονταν στο σχέδιο προς όφελος της Τουρκοκυπριακής ασφάλειας αλλά για να προστατέψουν και να κατοχυρώσουν τη βλέψη της Τουρκίας να ελέγξει το νησί. Αυτό σε συνδυασμό με τη συνέχιση του μονόπλευρου δικαιώματος της Τουρκίας να επεμβαίνει, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Ελληνοκυπριακή ψήφο του «όχι». Επιπλέον οι Ελληνοκύπριοι ανησυχούσαν ότι, ακόμη κι αν αυτοί τηρούσαν όλες τους τις υποσχέσεις τη μέρα της εφαρμογής της συμφωνίας, δεν υπήρχαν ασφαλιστικές δικλείδες ότι η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι θα παρέμεναν τυπικοί στο δικό τους κομμάτι της συμφωνίας, γνώμες που φάνηκαν και στην ομιλία του Προέδρου Παπαδόπουλου στις 07 Απριλίου, όπου ανέφερε με μια σειρά επιχειρημάτων ότι θα προτιμούσε εύρεση λύσης μετά την είσοδο στην Ε.Ε., καταλήγοντας έτσι ότι θα είχε μεγαλύτερη μόχλευση έναντι της Τουρκίας (εφόσον είναι τόσο σημαντικό και για εκείνη να μπει στην Ε.Ε.).[103] Αυτή η ομιλία χαρακτηρίστηκε ως 'προπαγάνδα' από τον ΟΗΕ, την Ε.Ε. και τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίοι κατηγόρησαν τον Παπαδόπουλο για την προσπάθεια του να «ταΐσει» τις ανασφάλειες των Ελληνοκυπρίων.[104] Επιπλέον, έφεραν την ίδια γνώμη ότι ο πραγματικός στόχος και της Τουρκίας αλλά και της Τουρκοκυπριακής πλευράς ήταν ακόμη το Ταξίμ και φοβόντουσαν ότι η Τουρκία θα έκανε επίδειξη της στρατιωτικής της υπεροχής και τελικά θα κατακτούσε ένα επιπρόσθετο μέρος του νησιού. Τέλος, αν οι μητέρες-πατρίδες αποκτούσαν ίσα ή ακόμη και περισσότερα δικαιώματα από αυτά που είχαν δοθεί σε Ελλάδα, Τουρκία και Βρετανία το 1960 στις Συνθήκες Εγγύησης και Συμμαχίας, τελικά η ανεξαρτησία της Κύπρου θα περιοριζόταν.[105]

Στην άλλη πλευρά, οι Τουρκοκύπριοι πίστευαν ότι στόχος των Ελληνοκυπρίων ήταν η Ένωση με την Ελλάδα ή η μείωση του μέχρι τότε ισάριθμου ποσοστού τους σε μειονότητα. Υποψιάζονταν τους Ελληνοκύπριους για προσπάθεια να προσπελάσουν μελλοντικές συμφωνίες όπως το 1963, ότι δεν θα υπάρχει επαρκής ασφάλεια για αυτούς ενάντια σε παραβιάσεις των συμφωνιών ούτε η στρατιωτική παρουσία ή η επέμβαση της Τουρκίας σε περίπτωση χρήσης βίας. Ακόμη, φοβόντουσαν ότι, ειδικά μετά την εφαρμογή των τριών ελευθεριών και την επιστροφή των Ελληνοκυπριακών περιουσιών, οι οικονομικά και ποσοτικά ανώτεροι Ελληνοκύπριοι θα κυριαρχούσαν. Τελικά και ανεπίσημα, ένα μέρος αυτών θα

[103] "Cyprus President Calls for Rejection of UN Reunification," BBC Monitoring European, Απρίλιος 8, 2004.
[104] "U.S. Accuses Greek Cypriot Leaders of Derailing Unification Vote," *New York Times*, Απρίλιος 27, 2004.
[105] Faustmann, 2004. 5, 10-13

επιθυμούσε να κυριαρχήσει η Τουρκική πολιτική και να τελειώσει η εμπλοκή του τουρκικού στρατού στη ζωή των πολιτών.[106]

Συμπερασματικά, τα τρία τέταρτα των Ελληνοκυπρίων ψήφισαν «όχι» και δήλωσαν μέσω των δημοσκοπήσεων τη μέρα του δημοψηφίσματος ότι ο βασικότερος λόγος ήταν θέματα ασφάλειας και όχι οικονομικά ζητήματα.[107]

Στην πραγματικότητα, η κύρια αιτία είναι ότι από το 1974, ήταν η πρώτη φορά που η ελληνική πλευρά εξέτασε σοβαρά την πιθανότητα εύρεσης λύσης μέσα στο πλαίσιο μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας όπως συμφωνήθηκε το 1977. Ήταν ένα ρίσκο που τους ζητήθηκε να πάρουν και ανταποκρίθηκαν αρνητικά. Θα έχουν και οι δύο πλευρές την ευκαιρία να εξομαλύνουν τις διαφορές τους; Μόνο ο χρόνος θα μας πει…

Το 2013 βρήκε την Κυπριακή Δημοκρατία με νέο-εκλεγμένο πρόεδρο, τον κ. Νίκο Αναστασιάδη, ο οποίος έκρινε ότι οι μελλοντικές συζητήσεις θα έπρεπε να βασίζονται στις συμφωνίες του 1977 και 1979, καθώς επίσης και στη δέσμη αρχών του 2006, που είχε κατοχυρωθεί από προηγούμενους Κύπριους προέδρους. Αμέσως μετά την αναγόρευση του, η Τουρκική ηγεσία άρχισε να πιέζει δημόσια τον Αναστασιάδη να εκκινήσει πάλι διαπραγματεύσεις αλλά λόγω της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στο νότο και της έλλειψης νέων ιδεών ή πιθανών συμβιβαστικών λύσεων εκ μέρους της Τουρκικής πλευράς, απάντησε αρνητικά.[108]

Γύρω στα μέσα του Μάη, ο Υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Κασουλίδης ταξίδεψε στη Νέα Υόρκη και Ουάσιγκτον για να διαβεβαιώσει ότι η Ελληνοκυπριακή ηγεσία επιθυμεί να ξαναρχίσει διαπραγματεύσεις, οι οποίες θα έχουν ως βάση όλες τις προηγούμενες προσεγγίσεις από τον Χριστόφια και τον Ερόγλου και χωρίς συγκεκριμένο πρόγραμμα. Ο Κασουλίδης επανέφερε το ζήτημα της επιστροφής των Βαρωσίων στους αρχικούς ιδιοκτήτες- ως μέτρο της «Δέσμης Ιδεών» που είχε παρθεί από την Τουρκία- και σε αντάλλαγμα πρόσφερε το δικαίωμα χρήσης του λιμανιού της Αμμοχώστου από τους Τουρκοκύπριους. Και οι δύο προτάσεις απορρίφθηκαν και οι Τουρκοκύπριοι έκαναν ανοιχτές δηλώσεις για «ισοδύναμα κράτη», συνοδεύοντας τη δήλωση του Ερόγλου ότι «εφόσον υπάρχει Ελληνοκυπριακή

---

[106] ibid,5.

[107] Η δημοσκόπηση διεξήχθη από το Ελληνοκυπριακό τηλεοπτικό κανάλι «Mega». Για το 7% ο πιο σημαντικός λόγος να ψηφίσει αρνητικά ήταν για να υποστηρίξει τη θέση του προέδρου, το 5% δήλωσε οικονομικούς λόγους, το 13% προτιμούσε να ζούν χωριστά οι δύο κοινότητες. Η Natalie Tocci παραθέτει στο άρθρο της μια δημοσκόπηση μεταξύ των ψηφοφόρων του «όχι» αποκαλύπτοντας ότι το 80% εξ αυτών φοβόταν ότι η Τουρκία δε θα κρατούσε το λόγο της. Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ γνωρίζοντας τον αποφασιστικό ρόλο του ζητήματος ασφαλείας, ανέφερε στη Δήλωση του στο γραφείο του στην Κύπρο μετά την κύρια δημοσκόπηση: «[...] φόβοι σχετικά με την ασφάλεια και την απόδοση αυτής είναι φανεροί ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους- βασιζόμενοι, σε ένα μεγάλο βαθμό, σε ιστορική έλλειψη εμπιστοσύνης στις προθέσεις της Τουρκίας.» Τα νούμερα της δημοσκόπησης του Mega παρατίθενται από την ομιλία του Labour MP, Andrew Dismore. *Hansard Report of the Proceedings of the Debate on Cyprus held in the House of Commons* την Τρίτη 6 Ιουλίου 2004; *Nathalie Tocci*, Reflections on Post-Referendum Cyprus, in: 'The International Spectator' (Φθινόπωρο 2004)

[108] *Famagusta Gazette*, "House President: A New Policy on the Cyprus Problem Needed," Μάρτιος 2, 2013.

διοίκηση στο Νότο, υπάρχει και το κράτος ΤΔΒΚ στο Βορρά».[109]

Τον Ιούλιο το Ελληνοκυπριακό Εθνικό Συμβούλιο διόρισε τον Πρέσβη Ανδρέα Μαυρογιάννη του Υπουργείου Εξωτερικών ως τον διαπραγματευτή της Ελληνοκυπριακής πλευράς και μετά από έξι μήνες συζητήσεων με τον Οσμάν Ερτούγκ, μια συμφωνία στη βάση της «κοινής διακήρυξης» συνάφθηκε το Φλεβάρη του '14, κάτι που δυσαρέστησε το Νικόλα Παπαδόπουλο, τον πρόεδρο του εταίρου κυβερνητικού συνασπισμού ΔΗΚΟ, ο οποίος είχε αποφασίσει να παραιτηθεί, επειδή η «κοινή διακήρυξη» αναφερόταν μόνο σε μια «ενωμένη» Κύπρο και όχι στη Δημοκρατία της Κύπρου, λεπτομέρεια που υποδείκνυε την αποδοχή ενός αυτόνομου Τουρκοκυπριακού κράτους εκ μέρους του Αναστασιάδη.[110]

Στο πέρασμα του 2014, που σηματοδότησε την 40η επέτειο από την παράταξη των Τουρκικών δυνάμεων στο νησί και τη 10η επέτειο της Ελληνοκυπριακής ψήφου ενάντια στο σχέδιο Ανάν[111], ο Ερόγλου κατέθεσε ένα σχέδιο δράσης για την τελική λύση, συμπεριλαμβανομένης μιας πρότασης για δημοψήφισμα, το οποίο απορρίφθηκε από τον Αναστασιάδη. Μετέπειτα οι Ελληνοκύπριοι κατέθεσαν ένα σχέδιο 17 σημείων και ως απάντηση σε αυτό, οι Τουρκοκύπριοι υποβάλλανε ένα αντι-σχέδιο 15 σημείων. Και τα δύο σχέδια απορρίφθηκαν και μέσα σε κλίμα πεσιμισμού, διαφωνιών και άλλων εμποδίων, η κατάσταση παρέμεινε σε τέλμα.[112]

Μαζί με το διορισμό του νέου Νορβηγού διπλωμάτη του ΟΗΕ στα τέλη Αυγούστου ως ειδικό σύμβουλο του Γενικού Γραμματέα στην Κύπρο, Έσπεν Μπάρθ Έϊντε, μια νέα περίοδος ταραχών εκκινούσε μεταξύ των δύο Κυπριακών πλευρών. Όταν η Τουρκία διαισθάνθηκε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, η Ελλάδα, το Ισραήλ και η Αίγυπτος συζητούσαν για πηγές ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο, μετέφερε το δικό του σκάφος καταγραφής σεισμικής δραστηριότητας στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας στη νότια ακτή του νησιού και μέσω του «ναυτιλιακού τηλετύπου» της, NAVTEX, δήλωσε πως η όλη επιχείρηση μπορεί να τελειώσει τον Απρίλιο του 2015, σε περίπτωση που δεν επιτρεπόταν στους Τουρκοκύπριους να συμμετάσχουν πιο ενεργητικά στη λήψη αποφάσεων, ειδικά όταν επρόκειτο για το θέμα της ενέργειας. Ο Αναστασιάδης σαν απάντηση, αποφάσισε να παραιτηθεί από τις συζητήσεις μέχρις ότου μετακινηθούν το σκάφος καθώς και η NAVTEX και γενικά μέχρι τα πράγματα πάρουν την αρχική τους τροπή.[113]

Παρόλο που η Τουρκία απέσυρε το σκάφος και δεν ανανέωσε τη συμφωνία με τη NAVTEX, στα μέσα Απριλίου οι διαπραγματεύσεις δε μπορούσαν να εκκινήσουν ξανά παρά μόνο μετά τις εκλογές στο βορρά. Ο δεύτερος εκλογικός γύρος ανέδειξε το Μουσταφά Ακιντσί, τον πρόεδρο του μικρού, κεντροαριστερού, Κομμουνιστικού Δημοκρατικού Κόμματος ως νικητή. Ο

---

[109] Μια δήλωση του Τουρκοκύπριου ηγέτη Ερόγλου σε διάφορες συναντήσεις το Δεκέμβριο του 2012 όπως δόθηκε στο CRS από τους Τουρκοκύπριους.

[110] *Famagusta Gazette*, "DIKO Decides to Leave Cyprus Government Coalition," Φεβρουάριος 27, 2014.

[111] International Crisis Group, "Divided Cyprus: Coming to Terms on an Imperfect Reality," Europe Report 229, Μάρτιος 2014.

[112] "*Famagusta Gazette*, "No "Significant Progress" in Cyprus Talks—Greek PM," Ιούλιος 28, 2014.

[113] Morelli, 2018. 16

Ακιντσί χωρίς καθυστέρηση δήλωσε ότι ήταν πρόθυμος οι συζητήσεις να ξεκινήσουν αμέσως- κάτι που επιβεβαίωσε και ο Αναστασιάδης- και αναγόρευσε τον Οζντίλ Ναμί, τον πρώην «υπουργό εξωτερικών» επί προεδρία Ερόγλου, ως το νέο διαπραγματευτή. Στις 17 Μαΐου 2015 οι δύο ηγέτες ξεκίνησαν πάλι τις διαπραγματεύσεις και τελείως απρόσμενα, πέντε ημέρες αργότερα περπάτησαν μαζί στην οδό Λήδρας, το δρόμο-σύμβολο της διαχωριστικής γραμμής της Λευκωσίας , ως ένδειξη καλής πίστεως και ελπίδας για τις μέρες που θα έρθουν.[114]

Παρόλα αυτά, ο Ακιντσί και η Άγκυρα δεν είχαν τις καλύτερες σχέσεις και ο πρώτος δεν δίστασε μετά την εκλογή του να δηλώσει ότι «η σχέση μεταξύ Τουρκίας και Τουρκικής Κύπρου θα έπρεπε να είναι αδερφική και όχι σχέση μητέρας-πατρίδας και παιδιού».[115]

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και φθινοπώρου 2015 μια νέα «δέσμη ιδεών» τέθηκαν σε λειτουργία, λόγω θετικής ατμόσφαιρας που υπήρχε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων. Τα σύνορα στη Δερύνεια θα άνοιγαν και οι συνδέσεις ηλεκτρισμού μεταξύ των δύο πλευρών θα εγκαθίσταντο ξανά μετά από σαράντα χρόνια. Παρόλα αυτά, δεν έλειψαν τα λόγια ανησυχίας και η επιστροφή των Βαρωσίων στους Ελληνοκύπριους ακόμα δεν είχε αποφασιστεί. Οι εκλογές του 2016 στο νότο έφεραν για πρώτη φορά ένα λαϊκιστικό κόμμα (ΕΛΑΜ), το οποίο σε συνδυασμό με το ΔΗΚΟ και τα Πράσινα κόμματα πρότειναν να ψηφίσουν μια απόφαση δηλώνοντας ότι «καμία συμφωνία δε θα μπορούσε να περιλαμβάνει ούτε ξένους εγγυητές ούτε στρατιωτικές δυνάμεις». Παρότι και οι δύο πλευρές είχαν χάσει την εμπιστοσύνη τους στον ηγέτη τους αντίστοιχα, για πολλούς άλλους η συμφωνία έμοιαζε να είναι πολύ κοντά και κάποιοι Τουρκοκύπριοι ηγέτες συμπεριλαμβανομένου του Ακιντσί ήλπιζαν ότι αυτός ο γύρος συζητήσεων θα μπορούσε να είναι ο τελευταίος-επιτυχημένος.

Η προθεσμία για κλείσιμο μιας συμφωνίας ήταν το τέλος του 2016 οπότε από τον Αύγουστο μέχρι το Σεπτέμβρη συναντήθηκαν οχτώ φορές για να επιλύσουν όσο το δυνατόν περισσότερα ζητήματα και να ζητήσουν από το Γενικό Γραμματέα να συγκαλέσει μια διαβούλευση πέντε κομμάτων- οι δύο Κυπριακές πλευρές, οι δύο εγγυήτριες χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο- το Σεπτέμβριο.

Δυστυχώς, η διαβούλευση δεν κανονίστηκε οπότε οι δύο πρόεδροι επιστρέφοντας στην Κύπρο, πρότειναν να συναντηθούν ξανά τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο. Αν και είχε σημειωθεί σημαντική πρόοδος, θέματα όπως η κυκλική προεδρία, το εδαφικό και οι ασφαλιστικές εγγυήσεις παρέμεναν το αγκάθι που εμπόδιζε το συγκερασμό των διαφωνιών και την εύρεση ευνοϊκής και για τις δύο πλευρές λύσης.[116]

---

[114] ibid. 17

[115] "Erdogan Engages in War of Words with New Turkish Cypriot Leader," *Hurriyet Daily News*, Απρίλιος 26, 2015.

[116] Morelli, 2018. 18-20

3.5 Μόντ Πελεράν

Οι συζητήσεις στο Μόντ Πελεράν της Ελβετίας ξεκίνησαν στις 08 Νοεμβρίου και σταμάτησαν λίγες μέρες μετά λόγω της δυσκολίας να επιτευχθεί συμφωνία για το ποσοστό εδάφους που θα διεκδικούσε κάθε πλευρά και το ποσοστό πληθυσμού-ειδικά οι Ελληνοκύπριοι- που θα μπορούσε να επιστρέψει. Ο Ακιντσί ζήτησε να συμφωνήσουν πρώτα στις εγγυήσεις ασφαλείας, το οποίο απορρίφθηκε από τον Αναστασιάδη, για τον απλούστατο λόγο ότι οι συγκεκριμένες συναντήσεις είχαν δρομολογηθεί για να συμφωνήσουν στον εδαφικό διακανονισμό. Ως συνέπεια, οι συζητήσεις «πάγωσαν» για μία βδομάδα και όταν συνεχίστηκαν στις 20 και 21 Νοεμβρίου, αναγκάστηκαν να διακόψουν ξανά για τα καλά γιατί οι Τουρκοκύπριοι συνέχιζαν να ζητούν επίμονα ημερομηνία για το πενταμερές συνέδριο, προσθέτοντας ότι και το εδαφικό και τα θέματα ασφαλείας θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται. Ο Ειδικός Σύμβουλος του Γ.Γ. ΟΗΕ, Έσπεν Μπαρθ Έιντε μίλησε και με τους δύο ηγέτες, με τους οποίους θα συνέχιζε συναντήσεις μέσα στους επόμενους μήνες και συγκεκριμένα στις 09 Γενάρη 2017 στη Γενεύη για να συζητήσουν, εκτός από το ζήτημα της ασφάλειας και το εδαφικό, όλα τα θέματα, στις 11 Γενάρη τους εκ-νέου διαμορφωμένους χάρτες τους και στις 12 Γενάρη στο πενταμελές συνέδριο θα χάρασσαν το δρόμο για την τελική συμφωνία, με το να έρθουν σε κοινή θέση για τα δύο μείζονα θέματα.[117]

3.6 Το συνέδριο της Γενεύης

Για μια ακόμη φορά και αφού οι διαπραγματεύσεις είχαν ξεκινήσει στις 9 Ιανουαρίου στη Γενεύη της Ελβετίας, όταν και οι δύο πλευρές παρουσίασαν τους χάρτες τους, οι διαφορές, παρότι ανέρχονταν σε ποσοστό 1% μεταξύ τους, ήταν αξιοσημείωτες και μη αποδεκτές. Την ώρα που ο Υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου συνειδητοποίησε ότι το θέμα της εγγύησης ασφάλειας και ο ρόλος της Τουρκίας στο βορρά δεν θα επιλύονταν, συν την απόρριψη του Αναστασιάδη για την πρόταση των τεσσάρων ελευθεριών, αποφάσισε να απέλθει. Κάθε ηγέτης έφτιαξε μία ομάδα εργασίας, οι οποίες επέστρεψαν στο Μόντ Πελεράν για δύο μέρες και συμμετείχαν σε κάποιες εποικοδομητικές συζητήσεις, όπως ανέφερε ο Ελληνοκύπριος διαπραγματευτής Μαυρογιάννης, ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν τις συζητήσεις το Γενάρη ή Φλεβάρη του 2017.[118]

---

[117] ibid. 20-21

[118] Σχόλια του Αντρέα Μαυρογιάννη σε συζήτηση που έλαβε χώρα στο Συμβούλιο του Ατλαντικού, Μάρτιος 8, 2017.

3.7 “Και ο κατήφορος συνεχίζεται…”

Μετά την αποτυχία να σημειωθεί οποιασδήποτε μορφής πρόοδος και στο Μόντ Πελεράν αλλά και στη Γενεύη, οι συναντήσεις συνεχίστηκαν στις 27 Γενάρη, με επίκεντρο το ζήτημα των τεσσάρων ελευθεριών και αν θα ήταν καλό να επαναληφθεί το συνέδριο στη Γενεύη. Η άρνηση του Αναστασιάδη να συζητήσει τις τέσσερις ελευθερίες, καθώς ανήκε στη δικαιοδοσία της ΕΕ- μόνο τη στιγμή που θα συναπτόταν συμφωνία και ο βορράς θα γινόταν μέλος της ΕΕ- σε συνδυασμό με την έγκριση της πρότασης του Ελληνοκυπριακού κοινοβουλίου να εισάγει έναν ετήσιο εορτασμό στα δημόσια σχολεία με αναφορά στη δημοσκόπηση του Γενάρη 1950 για Ένωση’- που είχε κατατεθεί από το δεξιό πολιτικό κόμμα ΕΛΑΜ, εξαγρίωσε τον Ακιντσί με αποτέλεσμα η συνάντηση των τεχνικών διαπραγματευτών που ήταν προγραμματισμένη για την επομένη να ακυρωθεί.

Όταν οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν ξανά στις 16 Φεβρουαρίου και παρόλη την προσπάθεια του Αναστασιάδη να «υποτιμήσει» τη σημαντικότητα της πρότασης που προαναφέρθηκε, ο Ακιντσί επέμεινε να αλλάξει τη φορά αυτής της απόφασης, εξηγώντας πόσο σημαντικό μετά από αυτό το γεγονός είναι να παραμείνουν οι Τουρκικές δυνάμεις στο βορρά. Το ‘blame-game’ είχε ξεκινήσει και ο Ακιντσί δήλωσε ότι δεν θα επέστρεφε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μέχρι το θέμα της Ένωσης’ να έχει απομακρυνθεί. Τελικά, μετά από μια μερική σύμπτυξη και παρόλο που καμία πλευρά δεν ήταν απολύτως ικανοποιημένη με το αποτέλεσμα, ο Ακιντσί αναγνώρισε τις προσπάθειες του Αναστασιάδη και συμφώνησε να ανακεφαλαιώσουν.[119]

3.8 Κράν Μοντανά

Προκειμένου να αποφασίσει αν ένα συνέδριο «Γενεύη ΙΙ» θα λάμβανε χώρα, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτιέρρες προσκάλεσε στις 4 Ιουνίου στη Νέα Υόρκη τους δύο ηγέτες για να δειπνήσουν και να συζητήσουν. Η «ετυμηγορία» ήταν ότι μια τελική συμφωνία θα συναπτόταν στο Κράν Μοντανά, ακριβώς έξω από τη Γενεύη στις 28 Ιουνίου και ο Έιντε, ο Ειδικός Σύμβουλος του Γ.Γ. ΟΗΕ, αφού θα είχε μιλήσει και με τις δύο πλευρές καθώς επίσης και με τις δύο εγγυήτριες χώρες, θα έφτιαχνε έναν προσχέδιο οδηγό για τη συζήτηση επί τα θέματα ασφαλείας και εγγυήσεων. Σε δήλωση του ανέφερε ότι, μόλις έφτανε σε κάποιο συμπέρασμα σχετικά με τους συμβιβασμούς που η κάθε πλευρά θα είχε τη θέληση να κάνει, θα συμβουλευόταν τους δύο ηγέτες, ελπίζοντας ότι αυτό το έγγραφο θα χρησίμευε ως ένα «κατασκευαστικό σχέδιο δράσης» με κατεύθυνση την τελική λύση.[120]

Τα δύο βασικά θέματα για τον Αναστασιάδη ήταν η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη

[119] Συνέντευξη του προέδρου Αναστασιάδη, στην εφημερίδα Cyprus Weekly, Φεβρουάριος 24, 2017.
[120] Morelli, 2018. 24-25

ελαχιστοποίηση των Τουρκικών εγγυήσεων ασφαλείας και η μετατόπιση των Τουρκικών στρατευμάτων, ενώ για τον Ακιντσί πολιτική ισότητα και εναλλασσόμενη προεδρία θα ήταν αρκετά για να πείσει την Άγκυρα να προβεί στις απαραίτητες παραχωρήσεις. Παρόλο που ο Έιντε είχε αναλάβει την πρωτοβουλία να προετοιμάσει το έγγραφο αυτό προς συζήτηση, από την οπτική γωνία πολλών Ελληνοκυπρίων φαινόταν σαν την παραίτηση του Αναστασιάδη για αυτά τα τόσο σημαντικά ζητήματα και έτσι, όταν αυτό το σχέδιο δράσης ετοιμάστηκε, ο Αναστασιάδης έφερε αντιρρήσεις σε κάποιες παροχές, δηλώνοντας ότι δεν αντιπροσωπεύουν το λαό του και έτσι ούτε θα τις συζητήσει, αφήνοντας ουδεμία επιλογή στον Έιντε από το να παρατήσει το όλο εγχείρημα.[121]

Το πρώτο αδιέξοδο παρουσιάστηκε αναπόφευκτα στα θέματα ασφαλείας, από όταν άρχισε το συνέδριο στο Κράν Μοντανά στις 28 Ιουνίου και φυσικά, όταν ο Γκουτιέρες έφτασε δύο μέρες αργότερα για να ελέγξει την πρόοδο και να συναντήσει τους δύο αρχηγούς, πρότεινε να κάνουν σωστή χρήση του σαββατοκύριακου 1-2 Ιουλίου για να αναδομήσουν τις προτάσεις τους και ότι θα επέστρεφε μόνο αν φαίνονταν καρποφόρες και μελλοντικά υποσχόμενες. Στις 3 Ιουλίου η τελική πρόταση της Τουρκίας ήταν να αποσύρει τα περισσότερα από τα στρατεύματα της, με ένα μικρό απόσπασμα και από τα Ελληνικά και τα Τουρκικά στρατεύματα να παραμένουν στις θέσεις τους και να αναθεωρούν αυτή την τοποθέτηση σε βάθος δεκαπέντε χρόνων. Από την άλλη πλευρά, οι Ελληνοκύπριοι επέμεναν ότι τα περισσότερα Τουρκικά στρατεύματα θα έπρεπε να μετακινηθούν αμέσως, το μικρό απόσπασμα και των δύο στρατιωτικών πλευρών, το οποίο δε θα ξεπερνούσε τους 1,000, θα έπρεπε να έχει καθορισμένη ημερομηνία προς αναχώρηση και τελευταίο, να ακυρωθεί και να διαγραφεί η Συνθήκη Εγγύησης.[122]

Ακούγοντας αυτά τα αιτήματα, ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Τσαβούσογλου προειδοποίησε ότι , σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία, αυτό θα ήταν και το τελευταίο συνέδριο που παρακολουθεί, εφόσον είναι αδύνατον να γίνει δεκτή μια λύση τύπου «μηδέν εγγυήσεις, μηδέν στρατεύματα».

Καθώς περνούσαν οι μέρες, μεταξύ 3 και 7 Ιουλίου, η κατάσταση χειροτέρευε με την Τουρκία να επιμένει στο να παραμείνει μία μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη επί μονίμου βάσης και τους Ελληνοκύπριους να ακυρώνουν την αρχική τους πρόταση για το περιορισμένο στρατιωτικό απόσπασμα. Επιπρόσθετα στα ήδη κακώς κείμενα, υπήρχαν ακόμη τα εγχώρια ζητήματα (εναλλασσόμενη προεδρία, η επιστροφή της πόλης Μόρφου στους Ελληνοκύπριους και τα δικαιώματα των προηγούμενων και τωρινών ιδιοκτητών γης στο βορρά), τα οποία έψαχναν λύση.[123]

Δυστυχώς οι διαπραγματεύσεις έφτασαν στο τελικό στάδιο οπότε ο Γ.Γ. ΟΗΕ Γκουτιέρες δεν είχε άλλη επιλογή παρά να ανακοινώσει την αποτυχία των συζητήσεων και τη λήξη του

---

[121] ibid. 25
[122] Αναφορά στην εφημερίδα *Kibris,* Ιούλιος 1, 2017.
[123] ibid.

συνεδρίου. Αφού ο Ειδικός Σύμβουλος του Γ.Γ. ΟΗΕ Έιντε είχε δώσει την τελική του αναφορά στον Γκουτιέρες, ο τελευταίος υπέβαλε την τελική του αξιολόγηση στις 28 Σεπτέμβρη, στην οποία ανέφερε ότι υπήρχε δυνατότητα για βελτίωση σε όλα τα θέματα, εκτός από το οικονομικό, το οποίο βρισκόταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση. Αναγνώρισε το γεγονός ότι και οι δύο πλευρές είχαν «χαλαρώσει» τα αρχικά τους αιτήματα και ότι ήταν πολύ θετικοί, και στο τέλος πρόσθεσε, «Είμαι πεπεισμένος ότι οι προοπτικές να φέρουμε την όλη διαδικασία μέχρι τη 'γραμμή τερματισμού' θα παραμείνει απροσδιόριστη προς το παρόν αν δεν υπάρξει η δυνατότερη πολιτική θέληση, κουράγιο και αποφασιστικότητα, αμοιβαία εμπιστοσύνη και μια ετοιμότητα από τη μεριά όλων των κομμάτων να παίρνουν σταθμισμένα ρίσκα στο τελευταίο και δυσκολότερο στάδιο των διαπραγματεύσεων. Μια ιστορική ευκαιρία πήγε χαμένη».[124] ("I am convinced that the prospects of finally pushing this process 'over the finishing line' will remain elusive without the strongest of political will, courage and determination, mutual trust and a readiness on the part of all parties to take calculated risks in the last and most difficult mile of the negotiations. A historic opportunity was missed.")

Από την οπτική γωνία και των δύο πλευρών, η καθεμία κατηγορούσε την άλλη και παρά το γεγονός ότι ο Αναστασιάδης ήθελε να ξαναρχίσει τις διαβουλεύσεις, φήμες λένε ότι ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Τσαβούσογλου πρότεινε να περάσουν σε ένα σχέδιο Β, υπό την ηγεσία μιας καινούριας ομάδας του ΟΗΕ.[125] Στις 5 Αυγούστου 2017, ο Ακιντσί εξέφρασε τη γνώμη ότι μία καλή λύση θα ήταν δύο ξεχωριστά κράτη, ως γείτονες και μέλη της ΕΕ[126], μία δήλωση που είχε γίνει και από τον Τουρκοκύπριο «υπουργό εξωτερικών» Τασίν Ερτουγρούλογλου και συμπεριελάμβανε την ιδέα μιας συνομοσπονδίας, κάνοντας όμως το λάθος να οραματίζεται την ίδρυση ενός αυτόνομου κράτους όπου οι Τουρκοκύπριοι θα αυτοκυβερνούνταν εσωτερικά και θα άφηναν τη δικαιοδοσία για τα θέματα με τις άλλες χώρες και την άμυνα στην Τουρκία, κάτι που συνάντησε τα αρνητικά σχόλια όχι μόνο των Ελληνοκύπριων αλλά και των Τουρκοκύπριων.[127]

---

[124] Report of the Secretary-General on His Mission of Good Offices in Cyprus, September 28, 2017.

[125] Αναφορά στην εφημερίδα *Πολίτης*, Ιούλιος 7, 2017.

[126] Σχόλια του Ακιντσί στην εφημερίδα *Yeniduzan,* Αύγουστος 5, 2017.

[127] Σχόλια του Τασίν Ερτουγρούλογλου, αναφορά του συγγραφέα "Cyprus-Reunification Proving Elusive", στο Διεθνές Ρεπουμπλικανό Ινστιτούτο, Σεπτέμβριος 26, 2017.

4.1 Διπλωματία και διαπραγματεύσεις

Η ρίζα της λέξης «διπλωματία» [128]έχει διττή προέλευση, προέρχεται από τη λατινική λέξη 'diploma'- που στα ελληνικά σήμαινε διπλωμένο έγγραφο-που σήμαινε ειδικό έγγραφο διπλωμένο και σφραγισμένο το οποίο κρατούσαν όσοι χρησιμοποιούσαν τις αυτοκρατορικές οδούς. Σήμερα υποδεικνύει το επίσημο έγγραφο που φέρει μαζί του ο πρέσβης και το οποίο παραδίδει στον αρχηγό του κράτους που επισκέπτεται ως αποδεικτικό ότι είναι πληρεξούσιος απεσταλμένος.[129] Η διπλωματία στηρίζεται στο διάλογο, τις διαπραγματεύσεις, την πειθώ, τις συμφωνίες και το σεβασμό στο διεθνές δίκαιο και κύρια αποστολή της είναι ο διάλογος μεταξύ των κρατών, η εύρεση σημείων κοινών συμφερόντων και αντιλήψεων και ο συγκερασμός και η αντιμετώπιση σημείων τριβής και συγκρούσεων.[130] Μέρος της διπλωματίας είναι και οι διαπραγματεύσεις όπου είναι κομμάτι της ζωής και της καθημερινότητας μας, όλοι μας είμαστε και έχουμε υπάρξει διαπραγματευτές με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Στην ουσία διαπραγμάτευση είναι η αμφίδρομη επικοινωνία κατά την οποία προσπαθείς να πετύχεις αυτό που θέλεις να πάρεις από την άλλη πλευρά. Είναι δύο ειδών, η διμερής (μεταξύ δύο κρατών) και η πολυμερής (μεταξύ τριών ή περισσοτέρων κρατών), συνήθως στα πλαίσια μίας πολυμερούς διάσκεψης ή ενός διεθνούς οργανισμού. Στόχος είναι η αμοιβαία συμφωνία πάνω σε ένα ζήτημα όπου και οι δύο πλευρές έχουν κοινά και μη κοινά σημεία και συμφέροντα. Παρόλο που είναι ένα καθημερινό φαινόμενο, αυτό δε σημαίνει ότι γνωρίζουμε πώς πρέπει να προβούμε σε μία διαπραγμάτευση και γι'αυτόν ακριβώς το λόγο καταλήγουμε να νιώθουμε απομονωμένοι και εξουθενωμένοι, πάντα βασιζόμενοι στο βαθμό ικανοποίησης που φέρει το αποτέλεσμα. Υπάρχουν, πέραν των πολλών άλλων, τρεις βασικοί τρόποι διαπραγματεύσεων, ο ήπιος, ο αυστηρός και ο αξιοκρατικός. Στην ήπια διαπραγμάτευση ο διαπραγματευτής αποφεύγει να έρθει σε ρήξη με την άλλη πλευρά και προσπαθεί να βρει μια συμβιβαστική λύση, κάτι που συχνά τον εξουθενώνει και του αφήνει ένα αίσθημα πικρίας. Ο αυστηρός διαπραγματευτής θέλει να νικήσει και είναι διατεθειμένος να φτάσει στα άκρα για να το καταφέρει. Θεωρεί ότι αυτός που θα φέρει στο τραπέζι τη δυνατότερη και δυσκολότερη προσφορά και θα κρατήσει μέχρι τέλους, θα είναι και ο νικητής, μια διαδικασία που συχνά οδηγεί σε σύγκρουση και διακοπή των συζητήσεων. Από το συγκερασμό της ήπιας και σκληρής διαπραγμάτευσης προκύπτει ένα τρίτο είδος, η αξιοκρατική διαπραγμάτευση η οποία είναι ήπια με τους ανθρώπους και σκληρή με τις αποδοχές. Στόχος είναι η ισάξια «πληρωμή» και των δύο πλευρών και στην περίπτωση που τα συμφέροντα του ενός προσκρούουν στα συμφέροντα του άλλου, στόχος η λήψη αποφάσεων που βασίζονται σε ισότιμα δεδομένα.[131] Το Κυπριακό ζήτημα εμφανίζεται ανένδοτο στην όποια προσπάθεια εύρεσης λύσης μέχρι σήμερα μέσω των διαπραγματεύσεων, για αυτό το λόγο χαρακτηρίζεται ως 'το νεκροταφείο των διπλωματών'. [132] Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Έπστεϊν «έχει αντισταθεί πεισματικά στις

[128] Fisher et al., 1991. 6
[129] Ηρακλείδης, 2005. 77-78
[130] Στεφανίδης, 1997, στο Ηρακλείδης 2005, 77-78.
[131] Fisher et al., 1991. 6
[132] 'The graveyard of diplomats'.

προσπάθειες των μεγάλων και μικρών κρατών να προσφέρουν μία λύση. Προκαλεί δυσφορία και φέρνει σε απόγνωση διπλωμάτες, εκπλήσσει εξωτερικούς παρατηρητές, ενοχλεί όσους πιστεύουν ότι είχε επέλθει πρόοδος μέσω εφαρμογής τεχνικών διαπραγμάτευσης και έχει υπάρξει ένα ευαίσθητο σημείο για όσους εκτέλεσαν χρέη ΓΓ του ΟΗΕ».[133]

4.2 Ο ρόλος του ΟΗΕ

Τα Ηνωμένα Έθνη είναι δημιούργημα του Προέδρου των ΗΠΑ Θ. Ρούσβελτ και για πρώτη φορά εμφανίστηκαν τον Ιανουάριο του 1942 στη «Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών», η οποία υπογράφηκε στα μέσα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από 26 κράτη. Τα Ηνωμένα Έθνη ή ΟΗΕ είναι η συνέχεια της Κοινωνίας των Εθνών και ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1945 με την υιοθέτηση του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η ανάμειξη του ΟΗΕ ως βασικός διαπραγματευτής στο Κυπριακό χρονολογείται πίσω στις δεκαετίες '50-΄60, όταν οι Ελληνοκύπριοι αποφάσισαν να διεκδικήσουν την ανεξαρτησία τους. Οι Βρετανοί ζήτησαν τη συμμετοχή των Τουρκικών στρατευμάτων προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτή την εξέγερση και έτσι η Ελλάδα- η οποία θεωρούσε λανθασμένα ότι είναι η μητέρα-προστάτιδα των Ελληνοκυπρίων- προσέφυγε στο νεόδμητο τότε, Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών για αναζήτηση αρωγής και υποστήριξης της Ελληνοκυπριακής κοινότητας στο δύσκολο εγχείρημα της, με αποτέλεσμα να θυσιαστούν οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις που είχαν χτιστεί με κόπο από το 1930 υπό το Βενιζέλο και το Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ και να γίνει η αρχή της μέχρι σήμερα διαμάχης.[134] Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου 1959 έδωσαν το δικαίωμα εισβολής στην Τουρκία σε περίπτωση απειλής της ανεξαρτησίας του νησιού και το 1960 η πολυπόθητη ανεξαρτησία για την Κυπριακή Δημοκρατία ήταν γεγονός, συνοδευόμενη από την αναθεώρηση του Συντάγματος, το οποίο προσπάθησαν να αλλάξουν μέσα στα επόμενα χρόνια λόγω παράλογων, κατά την Ελληνοκυπριακή πλευρά, αιτημάτων της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Ο Μακάριος υποστήριζε ότι οι Τουρκοκύπριοι είχαν υπερβολικά, αφύσικα και απαράδεκτα προνόμια και για αυτό προσπαθούσε να τους καταστήσει μειονότητα με μειονοτικά δικαιώματα.

Από το 1963 είχαν αρχίσει οι συγκρούσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων με αποκορύφωμα τα 'Ματωμένα Χριστούγεννα όπου έλαβαν χώρα βιαιότητες και τραγικά γεγονότα –φημολογείται ότι οι Τουρκοκύπριοι νεκροί αριθμούν διπλάσιοι από τους Ελληνοκύπριους-, φτάνοντας στην άνοιξη του 1964 όπου απεστάλη στο νησί μια ομάδα φύλαξης των δύο κοινοτήτων και διατήρησης της ειρήνης μεταξύ τους με την Απόφαση 186 (1964) του ΟΗΕ, το επονομαζόμενο UNFICYP, το οποίο σήμαινε τη μόνιμη εγκατάσταση αυτής της ένοπλης ομάδας στα σύνορα, τη δικαιοδοσία της Ελληνοκυπριακής κυβέρνησης να συμμετέχει ενεργά στα κρατικά ζητήματα και να αποφασίζει καθώς και την άμεση εμπλοκή του ΟΗΕ στις διαδικασίες επίλυσης της διαμάχης. Το 1965 η ιδέα του απεσταλμένου από το ΓΓ του ΟΗΕ αποφασίστηκε ότι απαιτεί αλλαγή και στη θέση της έλαβαν χώρα άλλες προσεγγίσεις όπως η 'Αποστολή Καλών

[133] The Cyprus dispute: a failure of UN mediation? pp 1-3
[134] Stefanidis, 1999.

Υπηρεσιών' (Mission of Good Offices). Μέχρι το 1974 όλα «έβαιναν καλώς», με τους Ελληνοκύπριους να ελέγχουν το νησί και τους Τουρκοκύπριους να αγνοούνται ως ύπαρξη και από το Μακάριο αλλά και από τον υπόλοιπο πληθυσμό. Κυκλοφορούσε μάλιστα και μια φήμη από τη Διάσκεψη της Λωζάννης ότι η Τουρκία είχε παραιτηθεί από τη διεκδίκηση της Κύπρου και ο Μακάριος υποστήριζε σθεναρά την άποψη ότι οι Τουρκοκύπριοι δε θα εισβάλλουν γιατί δε διαθέτουν στρατιωτική ικανότητα, αλλά ακόμα και στην περίπτωση που θα το τολμούσαν, η Ουάσινγκτον θα παρενέβαινε, όπως και έγινε με την επιστολή του προέδρου Τζόνσον στον Τούρκο πρωθυπουργό Ινονού τον Ιούνιο του '64.

Από το 1964 έως το 1967 ο Μακάριος ως εθνικιστής αλλά κατά τα άλλα χαρισματικός ηγέτης, περιφρονούσε παντελώς τους Τουρκοκύπριους και ειδικά σε αυτούς που ήταν εγκλωβισμένοι στους θύλακες έκανε διάφορα γυμνάσια- έκοβε το νερό και το ρεύμα, έθετε εμπόδια στην εύρεση τροφίμων, κ.ά- προκειμένου να τεστάρει τις αντοχές τους. Απώτερος στόχος να δεχθούν να υποβαθμιστούν σε μειονότητα και να μεταναστεύσουν στην Τουρκία ή οπουδήποτε αλλού, ούτως ώστε η Κύπρος να είναι μόνο ελληνική.[135] Από την άλλη πλευρά, η Τουρκία έδειχνε ενδιαφέρον για τους εθνοτικούς αδελφούς της και η φήμη από τη διάσκεψη της Λωζάννης δεν ήταν παρά μόνο μία φήμη, αφού μέχρι την ελληνική προσφυγή στον ΟΗΕ το φθινόπωρο του '54 η Τουρκία πίστευε στη λύση σε διμερές επίπεδο. Με τις πρώτες εχθροπραξίες, τις προσπάθειες για υποβίβαση της κοινότητας τους και τον παροξυσμό των Ελληνοκυπρίων για Ένωση με την Ελλάδα («την Ελλάδα θέλομεν και ας τρώγωμεν πέτρες», όπως είχε γραφτεί σε τοίχο ενός καφενείου, το οποίο αποθανάτισε φωτογραφικά ο Σεφέρης), επενέβη η Άγκυρα για να πατάξει την ιδέα της Ένωσης.[136] Η Τουρκία χαρακτήριζε την Κύπρο ως «αβύθιστο αεροπλανοφόρο», το οποίο αν πέσει σε λάθος χέρια θα απειλήσει από το νότο- η μυτερή χερσόνησος της Καρπασίας φαντάζει σαν ξίφος που σημαδεύει το μαλακό της υπογάστριο.[137] Από το 1968 μέχρι και τον Ιούνιο του 1974 η Άγκυρα διακατεχόταν από ένα πιο χαλαρό και διαλλακτικό πνεύμα, όπου φάνηκε στην αποδοχή των 13 σημείων του Μακαρίου και της κατάργησης του δικαιώματος για βέτο του Τουρκοκύπριου προέδρου, μία ευκαιρία την οποία δεν άδραξε εγκαίρως ο Μακάριος μετά από εισήγηση του Κληρίδη[138] και έτσι ένα μήνα αργότερα, με το πρόσχημα της χούντας στην Ελλάδα και τη χρήση του δικαιώματος για εισβολή σε περίπτωση απειλής της ακεραιότητας του νησιού, η Τουρκία πραγματοποιεί την πρώτη εισβολή(Αττίλας 1) - ο Ετσεβίτ την κατονόμασε «αποστολή ειρήνης»- από το Βορρά, καταλαμβάνοντας το 38% του νησιού. Η ομάδα φύλαξης του ΟΗΕ τοποθετείται πάνω στην Πράσινη Γραμμή και πραγματοποιείται δεύτερη επέμβαση (Αττίλας 2),η οποία προχώρησε πολύ περισσότερο από ότι θεωρείτο απαραίτητο για την προστασία των ΤΚ και τότε μεταστράφηκε το διεθνές κλίμα σε βάρος της Τουρκίας, καταδικάστηκε από την κοινή γνώμη και χαρακτηρίστηκε ως εισβολή.[139] Πρέπει να σημειωθεί ότι μεταξύ των δύο στρατιωτικών

[135] Ηρακλείδης, 2018.
[136] Δρουσιώτης 1998, 54
[137] Bilge 1975, 131-7.
[138] Κληρίδης 1988, τόμος 2, 228-79
[139] Ηρακλείδης 2005, 287

επεμβάσεων ο πρόεδρος της Τουρκίας Ετσεβίτ επιχείρησε να βρεθεί με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κων/νο Καραμανλή χωρίς άλλη χρήση βίας, δε συνάντησε όμως θετική ανταπόκριση λόγω «ακραίας θέσης» της Τουρκικής αντιπροσωπείας στη Γενεύη, συνέχιση αποβίβασης Τουρκικών στρατευμάτων στο νησί, συνεχών παραβιάσεων της παύσης πυρός, κλπ.[140] Επίσης κατά τη δεύτερη-πενταμερή- διάσκεψη της Γενεύης στις αρχές Αυγούστου 1974 η Τουρκία αποδέχτηκε το σχέδιο που δόθηκε από τον Κίσσινγκερ στον Ετσεβίτ περί καντονιών αντί της πρότασης του Ντενκτάς για διζωνική ομοσπονδία[141] σχέδιο το οποίο απορρίφθηκε από Λευκωσία και Αθήνα με αποτέλεσμα τη δεύτερη Τουρκική εισβολή, με κατάληψη του 37% του Κυπριακού εδάφους. [142]

Από τον Αύγουστο του ’74 και μετά η Αθήνα εγκαταλείπει τη θέση περί εθνικού κέντρου και «επιτρέπει» στη Λευκωσία –πλέον μεγάλωσε!- να αποφασίζει μόνη της για το Κυπριακό, με τις θέσεις των πολιτικών της Ελλάδας σε διαμάχη με τις θέσεις του Μακαρίου, ο οποίος επιθυμούσε την Αθήνα υποτακτική. Από την άλλη πλευρά η Άγκυρα και οι Τουρκοκύπριοι με τον εκπρόσωπο τους Ντενκτάς, ο οποίος θεωρούσε ότι δε συνέτρεχε λόγος επίλυσης των διαφορών μιας και η λύση είχε δοθεί τον περασμένο Αύγουστο, δε βοηθούσαν την εξομάλυνση της κατάστασης, με μοναδικό τον πρωθυπουργό και πρόεδρο της Τουρκίας Τουργκούτ Οζάλ να είναι υπέρ της ομοσπονδιακής λύσης.

Το 1983 η Τουρκοκυπριακή κοινότητα αυτοανακηρύσσεται ανεξάρτητη και αυτοβαφτίζεται Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου (ΤΔΒΚ), απόφαση που καταγγέλλει με την Απόφαση 541 (1983) ο ΟΗΕ. Τα επόμενα είκοσι περίπου χρόνια η κατάσταση δεν παρουσιάζει ίχνος βελτίωσης με τις διαπραγματεύσεις να πέφτουν στο κενό η μία μετά την άλλη. Το 1990 η Κυπριακή Δημοκρατία κάνει αίτηση για εισδοχή στην ΕΕ και το 2004 γίνεται μέλος, περιλαμβάνοντας μόνο το νότιο μέρος του νησιού. Με την εκλογή του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ως πρωθυπουργό της Τουρκίας το 2003 φτάνουμε στο αμοιβαίο δημοψήφισμα για δημιουργία μιας ομοσπονδίας του 2004, βασισμένο στο σχέδιο Ανάν. Για πολλούς έμοιαζε με σωτήρια λέμβο μετά από όλες αυτές τις άκαρπες προσπάθειες, τα αποτελέσματα όμως ήρθαν να επιβεβαιώσουν το αντίθετο, με ποσοστό 65% των Τουρκοκυπρίων να λένε ‘ναι’ και 70% των Ελληνοκυπρίων να λένε ‘όχι’. Την ευθύνη για την αποτυχία του σχεδίου φέρει η αδιαλλαξία του Ντενκτάς και της Άγκυρας καθώς και του Τάσσου Παπαδόπουλου, τον οποίο εν τέλει υποστήριξε και ο Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ, Δημήτρης Χριστόφιας, ο οποίος ενώ στην αρχή ήταν υπέρ του ‘ναι’, μετά άλλαξε ρότα και τάχθηκε υπέρ του ‘όχι’, παρά τις παροτρύνσεις του Κώστα Σημίτη, τέως πρωθυπουργού της Ελλάδας, «ένα ήπιο ‘όχι’ για να τσιμεντάρει καλύτερα το μελλοντικό ‘ναι’», όπως έχει χαρακτηριστικά αναφέρει ο ίδιος.[143]

Τα επόμενα δέκα χρόνια συνοδευόμενα από την οικονομική κρίση του 2008 αλλά και την ανακάλυψη υδρογονανθράκων στο νότιο τμήμα του νησιού δεν έχουν συμβάλλει σε νέα

---

[140] Kissinger 2000 [1999], 249.
[141] Ηρακλείδης 2002, 178-87.
[142] Ηρακλείδης 2006, 357-61.
[143] Newman 2001,127.

πρόοδο. Παρόλο που από το 1964 μέχρι σήμερα έχουν λάβει χώρα πάρα πολλές διακοινοτικές συνομιλίες, όλες έχουν οδηγηθεί σε διαμεσολαβητικό κόλαφο και παρά το γεγονός ότι ο ένας Γενικός Γραμματέας μετά τον άλλο κάνουν ό,τι καλύτερο μπορούν και το βλέπουν σαν προσωπική τους επιτυχία το να επιφέρουν την τελική λύση, όλες οι προσπάθειες αποβαίνουν άκαρπες.[144]

Από το 1974 μέχρι το 2017, συμπεριλαμβανομένου του πολύνεκρου πραξικοπήματος στην Τουρκία (Ιούλιος 2016) με τον Ερντογάν να υποστηρίζει ότι «η μη λύση είναι λύση», η ευθύνη για τη «μη λύση» βαραίνει και τις δύο κοινότητες, τις ηγεσίες τους-με κάποιες εξαιρέσεις-, την Άγκυρα αλλά και την Αθήνα. Η τεράστια αποτυχία στο Κραν Μοντανά τον Ιούλιο του 2017 από τον Υπουργό Εξωτερικών Νίκο Κοτζιά, τη σύμφωνη γνώμη του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα και του Αναστασιάδη από τη Λευκωσία οδηγεί τις διαπραγματεύσεις και τις όποιες προσπάθειες σε αδιέξοδο και προμηνύει ότι βρισκόμαστε όλο και πιο κοντά σε μια τελική-όχι και τόσο καλή- απόφαση για το μέλλον του νησιού. Ο Γενικός Γραμματέας ΑΚΕΛ Άντρος Κυπριανού σε συνέντευξη του στην εφημερίδα «Πολίτης» (18/07/2017) αναφέρει ότι η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν ήταν επαρκώς προετοιμασμένη να θέσει προτάσεις στην Τουρκία που δε θα μπορούσε να αμφισβητήσει οπότε δεν επιρρίπτει ευθύνες στην τελευταία. Και όπως αναφέρει ο Ηρακλείδης σε άρθρο του στην εφημερίδα «Η εφημερίδα των συντακτών» (21/07/2017), «Ο πλέον σίγουρος τρόπος για να τορπιλίσεις, ακόμη και άθελά σου, μια διαδικασία διαπραγμάτευσης για την εξεύρεση λύσης είναι να θέτεις στόχους ανέφικτους και να μη δέχεσαι να κάνεις καμία συμβιβαστική αντιπρόταση που να προσπαθεί να καλύψει, έστω εν μέρει, τις προτεραιότητες και της άλλης πλευράς».

Το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί έχουν αποτύχει μέχρι σήμερα οι διαπραγματεύσεις του ΟΗΕ ενώ οι συνθήκες ήταν οι κατάλληλες και όλα τα απαραίτητα στοιχεία βρίσκονταν στη διάθεση όλων των πλευρών, δηλαδή η όλη διαδικασία ήταν ανεπίσημη και ευέλικτη, εμπιστευτική, δεν υποστήριζε φανερά καμία από τις δύο κοινότητες και δεν σκόπευε κάπου παρά μόνο στην επίλυση. Είναι σημαντικό να αναλογιστούμε τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επίτευξη ειρήνης και όχι αυτούς που συμβάλλουν στη διατήρηση της διαμάχης. Δεν αρκεί να περιοριστούμε στην υπογραφή συνθηκών και στην επίτευξη συμφωνιών, το βασικό πρόβλημα έγκειται στο ότι όλες οι πλευρές πρέπει να είναι διατεθειμένες να συνεργαστούν και να αλλάξουν τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τον Άλλο.[145] Αν δεν αλλάξει η οπτική γωνία και το ψυχολογικό υπόβαθρο, καμία απόφαση και ουδεμία συνθήκη δε θα βελτιώσει την παρούσα κατάσταση.

[144] Mirbagheri, F., 1998, 157-8.
[145] Wallace, 2002, 6-7.

4.3 Εισδοχή στην ΕΕ: ευλογία ή κατάρα ως προς την εύρεση λύσης;

Στη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999 είχε συμφωνηθεί ότι οι συζητήσεις για την εισδοχή της Κύπρου στην ΕΕ θα διενεργούνταν παράλληλα με τις συζητήσεις για την εύρεση λύσης, κάτι το οποίο δε συνέβη και μάλιστα οι όποιες διαπραγματεύσεις έχουν γίνει ως τώρα και ειδικά από το τέλμα του Νοέμβρη 2000, δεν έχουν να επιδείξουν κάποια σημαντική πρόοδο. Τελικά η απόφαση πάρθηκε και η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε μέλος της ΕΕ διαιρεμένη και περιφρουρούμενη στη μέση της πρωτεύουσας, αφαιρώντας το δικαίωμα επαναπατρισμού σε χιλιάδες Ελληνοκύπριους σε περίπτωση εδαφικών προσαρμογών, το δικαίωμα σε χιλιάδες Τουρκοκύπριους να απολαμβάνουν τα οφέλη αυτής της «οικογένειας» που λέγεται ΕΕ, σε χιλιάδες που νιώθουν Κύπριοι αλλά και Έλληνες ή Τούρκοι ταυτόχρονα καθώς επίσης και σε όσους έχουν προσπαθήσει ως τώρα να εξομαλύνουν τις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας.[146] Δυστυχώς, τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εισδοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ θα οδηγήσουν σε ραθυμία εύρεσης λύσης, μιας και τα νέα οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά οφέλη θα χρησιμοποιηθούν από τους πολιτικούς ως εργαλεία μόχλευσης για να πιέσουν την άλλη πλευρά να δεχτεί και να συναινέσει σε μια συμβιβαστική αλλά όχι τόσο συμφέρουσα λύση. Η κατεχόμενη Κύπρος, αναγνωρισμένη μόνο από την Τουρκία και νιώθοντας την πίεση της κατάστασης, θα στραφεί για βοήθεια στη μητέρα-πατρίδα ζητώντας είτε μια επικείμενη ένωση είτε αναγνώριση και από άλλα κράτη, το οποίο θα έχει άμεσο αρνητικό αντίκρισμα στις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας καθώς και ΕΕ-Τουρκίας. [147]Η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την επίτευξη λύσης μιας και δεν έχει πολλά να κερδίσει και επειδή γνωρίζει ότι η εισδοχή της στην ΕΕ είναι κατοχυρωμένη είτε έχει τη συμμετοχή και συναίνεση της Τουρκοκυπριακής κυβέρνησης είτε όχι. Βασικά ζητήματα είναι η αποκατάσταση περιουσιακών και εδαφικών στοιχείων και η ελευθερία λήψης αποφάσεων χωρίς τον «πέλεκυ» της άλλη πλευράς για άσκηση του δικαιώματος χρήσης βέτο. Αντιθέτως η Τουρκοκυπριακή πλευρά, βασιζόμενη σε μεγάλο βαθμό στην «ελεημοσύνη» της Τουρκίας κυρίως για θέματα ασφάλειας και οικονομίας, έχει μια αδύναμη οικονομία που στηρίζεται σε ξένες επιχορηγήσεις, τζόγο και φοιτητές κυρίως από την Τουρκία και άλλα Αραβόφωνα κράτη, καθώς όσοι έχουν γεννηθεί στην κατεχόμενη Κύπρο την τελευταία εικοσαετία, αναζητούν καλύτερες συνθήκες για σπουδές και εργασία, μιας και η κυβέρνηση τούς παραμένει απομονωμένη και ανενημέρωτη για κονδύλια και επενδύσεις της ΕΕ, με αποτέλεσμα να στερούνται ευκαιριών. Τα βασικά ζητήματα για την Ελλάδα είναι η εξασφάλιση της εισόδου της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΕΕ και η διασφάλιση της επιστροφής των περιουσιακών στοιχείων στους εκπατρισμένους Ελληνοκύπριους μετά την εισβολή ενώ τα βασικά ζητήματα για την Τουρκία είναι οι εγγυήσεις για την μακροπρόθεσμη ασφάλεια των Τουρκοκύπριων και ότι ο ρόλος της τουρκοκυπριακής κοινότητας θα είναι ισάξιος και όχι υποδεέστερος της ελληνοκυπριακής.[148]

---

[146] ibid, 2002, 7-8
[147] ibid, 2002, 10-11
[148] ibid, 2002, 10-11

Όσον αφορά στην ΕΕ, κρίνεται σκόπιμο να δεχτεί στους κόλπους της ένα νέο κράτος-μέλος ολόκληρο και όχι διαχωρισμένο, προκειμένου να αποφευχθεί μια πιθανή σύγκρουση στο μέλλον και να μπορέσει να διαγράψει το ζήτημα αυτό από τα θέματα προς επίλυση. Παρόλα αυτά, εκτός από την Αγγλία στην οποία η Κύπρος διετέλεσε χρέη αποικίας, είναι μία από τις εγγυήτριες χώρες και διαθέτει μέχρι σήμερα στρατιωτικές βάσεις στο νησί, πολλοί Κύπριοι κρατάνε στα χέρια τους Αγγλικά διαβατήρια και στο Λονδίνο έχει δημιουργηθεί Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή κοινότητα καθώς και η Γερμανία που τάσσεται στο πλευρό της Τουρκίας ως οικονομικός συνεργάτης και φιλοξενεί στα εδάφη της μεγάλο ποσοστό Τούρκων, όλες οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ δεν φαίνεται να έχουν εντρυφήσει στο Κυπριακό ζήτημα ούτε να τους απασχολεί η επίλυση του, την οποία έχουν παραδώσει στα χέρια του ΟΗΕ.[149]

Σήμερα, στην αρένα των διαπραγματεύσεων Ελλάδα και Τουρκία κρατάνε κοινό σκορ με την είσοδο της πρώτης στην ΕΕ και της δεύτερης στο ΝΑΤΟ. Η Τουρκία παραμένει υποψήφια για κράτος-μέλος της ΕΕ, πώς όμως η Ελλάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία να επιτρέψουν την εισδοχή της, ειδικά τη στιγμή που δεν τηρεί τις προϋποθέσεις; Η ίδια η ΕΕ έχει δεμένα τα χέρια της εφόσον οι δύο προαναφερθείσες χώρες είναι εγγεγραμμένα μέλη της και επειδή έχασε τη δυνατότητα έκφρασης γνώμης από τη στιγμή που δέχτηκε μόνο το ένα μέρος του νησιού. Φυσικά η Τουρκία και η Τουρκοκυπριακή κοινότητα θεωρεί ότι αυτό έγινε παράνομα και αντίθετα στη Συνθήκη Εγγυήσεων και στη Συμφωνία της Ζυρίχης και επειδή πλέον δε φέρουν δικαίωμα απόφασης όσον αφορά στα ευρωπαϊκά ζητήματα. Η ΕΕ θεωρεί ότι αν αποχωρήσουν τα Τουρκικά στρατεύματα και η Τουρκία αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία, τότε μπορούν να επανεκκινήσουν οι συζητήσεις για την εισδοχή της. Υπάρχει μια φήμη που λέει ότι η ΕΕ πίσω από τη μάσκα της μη εκπλήρωσης των προϋποθέσεων για εισδοχή, κρύβεται η απουσία θέλησης της να επιτρέψει στην Τουρκία να γίνει μέλος. Πέρα όμως από αυτό, είναι βέβαιο ότι αν οι δύο κοινότητες αφήνονταν μόνες να αποφασίσουν χωρίς την πίεση των εγγυητριών, ίσως και να βρισκόταν λύση. [150]

[149] Ibid, 2002. 11-12
[150] Katıtaş, 2011. 6-9

4.4 Μία «βολική» διαμάχη/αντιπαράθεση

Από το καλοκαίρι του 1974 και οι δύο κοινότητες δίνουν την εντύπωση ότι έχουν συμβιβαστεί ευκολότερα με την παρούσα κατάσταση παρά με οποιαδήποτε άλλη λύση που εγκυμονεί εγγενή ένταση και κινδύνους. Η μη εξεύρεση λύσης δεν οφείλεται τόσο στην πολυπλοκότητα του συνταγματικού και εδαφικού προβλήματος, αλλά περισσότερο στους ενδοιασμούς σχετικά με το διαμοιρασμό της εξουσίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων και την έλλειψη διάθεσης της Αθήνας και της Άγκυρας να εργαστούν σοβαρά προς την κατεύθυνση της επίλυσης. [151]

Το Κυπριακό σε αντίθεση με άλλες χρόνιες αντιπαραθέσεις, παρουσιάζεται ως πιο συμβολικό και πολιτισμένο, λόγω ανυπαρξίας κρούσεων βίας από το 1974–μόνο κάποιοι πυροβολισμοί τις δεκαετίες ‘70 και ‘80 και ο θάνατος δύο Ελληνοκύπριων διαδηλωτών το 1996-που συνδυάζονται με δημοκρατία, περιορισμένη κινητικότητα από την ελεύθερη στην κατεχόμενη Κύπρο και αντίστροφα καθώς και ταυτόχρονη ευημερία στις δύο κοινότητες. Ηλέξη «διαμάχη» μοιάζει να δηλώνει «ψυχρή ειρήνη», όπου διαφαίνεται η εχθρότητα χωρίς όμως εκδήλωση βίας.[152] Οι περισσότεροι Ελληνοκύπριοι, πολιτικοί και απλοί πολίτες λένε -τουλάχιστον δημόσια- ότι θέλουν να πετύχουν το συγκερασμό όλων των διαφορών και στοχεύουν σε μία ένωση του νησιού που οι εξουσίες θα διαμοιράζονται. Μήπως όμως το λένε απλά και μόνο γιατί δεν έχουν άλλη επιλογή, χωρίς να το πιστεύουν και να το θέλουν; Πολλοί είναι αυτοί που ενώ προβλέπουν τα οφέλη μίας λύσης, στην ουσία νιώθουν καλά με την τωρινή κατάσταση λόγω συνήθειας και «άνεσης» και γιατί γνωρίζουν καλύτερα πώς να διαχειριστούν μία επερχόμενη αποτυχία- τόσες έχουν βιώσει- από ότι το «ρίσκο» μιας επιτυχίας. Το άλλο ερώτημα που τίθεται είναι πόση «άνεση» είναι διατεθειμένοι να θυσιάσουν για τα οφέλη ποιας ειρήνης; Τελευταία μάλιστα κυκλοφορεί ένα αστείο για τις ομάδες φύλαξης ΟΗΕ της Πράσινης Γραμμής (UNFICYP) ότι βρίσκονται σε περίοδο «ανάπαυσης» και ότι περισσότερο φυλάνε τις παραλίες παρά τους πολίτες.[153]Οι ΕΚ πιστεύουν ότι οι ΤΚ δεν έχουν ελεύθερη βούληση, ότι είναι απόλυτα ικανοποιημένοι με το status quo, ότι θέλουν ενοποίηση με την Τουρκία. Επίσης θεωρούν ότι η σύσταση του πληθυσμού έχει αλλοιωθεί εξαιτίας τους, ότι υπερτερούν των γηγενών ΤΚ και ότι στόχος των Τουρκικών στρατευμάτων είναι η κατάκτηση όλης της Κύπρου, σε αντίθεση με τους ΤΚ οι οποίοι πιστεύουν ότι οι ΕΚ επιδιώκουν Ένωση με την Ελλάδα ή επιστροφή στο 1964-1974 με απώτερο στόχο την ελληνοποίηση της Κύπρου.[154] Οι δύο κοινότητες ζουν χωριστά από το 1963 και πιο ριζικά από το 1974, γι’ αυτό και δε μπορούν να κατανοήσουν τα προβλημάτων της άλλης πλευράς, να μπουν στην θέση του Άλλου και να δείξουν συμπάθεια.[155] Το status quo προσφέρεται για τη δημιουργία μιας (αν)ελεύθερης ειρήνης, το οποίο τελικά λειτουργεί ως ΒΑΤΝΑ[156] και χρησιμοποιείται ως κινητήριος μοχλός για τον εφησυχασμό του λαού και την αποδοχή μιας κατάστασης ως η καλύτερη δυνατή. Το

[151] Ηρακλείδης 2005, 322
[152] Adamides&Constantinou, 2012, 2, 6
[153] Τσαγγαράς 1995, 319
[154] Ηρακλείδης 2005, 329.
[155] ibid, 2005.
[156] Best Alternative to a Negotiated Agreement

ερώτημα που τίθεται είναι αν περισσότερη ή λιγότερη πολιτισμική αφομοίωση των δύο κοινοτήτων θα είχε σαν αποτέλεσμα περισσότερη ή λιγότερη ειρήνη από ότι έχει υπάρξει ως τώρα. Όλες οι προσπάθειες διαπραγμάτευσης κατά την περίοδο μετά τον Ψυχρό πόλεμο στόχευαν στο να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον εύφορο να δεχτεί και να καρποφορήσει μια λύση που θα ικανοποιούσε και τις δύο πλευρές. Το αποτέλεσμα δυστυχώς ήταν ακριβώς το αντίθετο-το μόνο που κατάφεραν ήταν να παγιώσουν μια ανελεύθερη μορφή ειρήνης, η οποία εκτείνεται σε ζητήματα όπως η ανάγκη για ύπαρξη εγγυητριών χωρών και η Συνθήκη Εγγυήσεων, καθώς και ζητήματα που αφορούν τον ξεριζωμό των ανθρώπων από τα περιουσιακά τους στοιχεία.[157]

Η «άνεση» που έχει διαποτίσει την καθημερινότητα και την καθεστηκυία τάξη έρχεται αντιμέτωπη με την όποια προσπάθεια μεσολάβησης και προσκρούει στην ασφάλεια και στην παγιωμένη γραφειοκρατία, όχι μόνο από οικονομικής αλλά και κοινωνικής άποψης. Ουσιαστικά πρόκειται για μια δικλείδα ασφαλείας που «προστατεύει» τον μέχρι τώρα τρόπο διαβίωσης και διασφαλίζει τη συνέχιση ύπαρξης των δύο κοινωνικών ταυτοτήτων, μέσω διαφόρων πολιτικών και κοινωνικών συνηθειών, οι οποίες μειώνουν τη δυσφορία, αυξάνοντας το αίσθημα ασφάλειας, χωρίς όμως να συνεισφέρουν στη λύση –ακριβώς το αντίθετο- και συνεχίζουν να υπάρχουν, ειδικά στην περίπτωση που η παρούσα κατάσταση δεν είναι αρκετά επώδυνη ώστε να απαιτεί αλλαγή. Αυτή η οντολογική αν(ασφάλεια) δημιουργεί και στις δύο πλευρές την ανάγκη του 'άλλου' ακόμη περισσότερο ούτως ώστε να μπορέσουν να περιγράψουν με ακρίβεια το 'εμείς'.[158]

4.5 Γιατί έλαβε χώρα η 2η εισβολή (Αττίλας 2);

Στις 25 Γενάρη 1964 οι Βρετανοί, αφού έχουν ξεκινήσει οι συγκρούσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων από την προηγούμενη χρονιά και μη γνωρίζοντας τί άλλο να κάνουν, ζητούν την ανάμειξη της Αμερικής στο Κυπριακό προκειμένου να εμποδίσουν την Τουρκία να «εισβάλλει» ως νυν εγγυήτρια χώρα (Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου). Κύριοι στόχοι των ΗΠΑ ήταν η υπάρχουσα διαμάχη μεταξύ των δύο κοινοτήτων να μη λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις και η επικρατούσα πολιτική ανησυχία να μην επηρεάσει τις σχέσεις της ούτε με την Ελλάδα ούτε με την Τουρκία.[159]

Εν τω μεταξύ στη βουλή το κόμμα ΑΚΕΛ θεωρείται από τα πλέον σημαντικά, έχοντας κατακτήσει και ένα ποσοστό αντιπροσώπευσης στο κοινοβούλιο, με τη συνεχιζόμενη υποστήριξη του Μακαρίου ο οποίος ζητά αρωγή από την ΕΣΣΔ σε περίπτωση Τουρκικής εισβολής, κάτι που έφερε βαρέως η Αμερική.

---

[157] Adamides&Constantinou, 2012,7-8
[158] ibid, 2012, 11
[159] Guney ,2004, 3

Οι διπλωματικές προσπάθειες του Φουλμπράϊτ και του Μπολ αποτυγχάνουν και τη στιγμή που η Τουρκία αποφασίζει να εισβάλλει, ο πρόεδρος Τζόνσον στέλνει ένα γράμμα στον τότε πρωθυπουργό Τουρκίας Ινονού απαγορεύοντας τη χρήση πολεμικού εξοπλισμού που είχε σταλεί από τις ΗΠΑ, σε περίπτωση εισβολής. Προς το παρόν, τα σχέδια της Τουρκίας αναβάλλονται και οι Ελληνοκύπριοι νιώθουν ότι οι ΗΠΑ είναι σύμμαχος τους και τώρα και μεταγενέστερα, κάτι που αποδεικνύεται λάθος με την αποχώρηση της Αμερικής στο παρασκήνιο των γεγονότων μετά τη μη αποδοχή του σχεδίου Άτσεσον.[160]

Μπορεί η ανάμειξη των ΗΠΑ με τη χρήση του εν λόγω γράμματος να θεωρήθηκε επιτυχής διότι ανέβαλε έστω και προσωρινά τη διεξαγωγή πολέμου, δεν έδωσε όμως οριστική λύση.

Η ενδοκοινοτική σύγκρουση του 1967 κινητοποιεί ξανά την Τουρκία, η οποία αυτή τη φορά απειλεί την Αμερική πως αν σταθεί ξανά εμπόδιο στα σχέδια της θα υπάρξει πρόβλημα και παίρνει με το μέρος της τους Σοβιετικούς οι οποίοι στρέφονται εναντίον της Ελλάδας λόγω της στάσης του Ντεμιρέλ και του πραξικοπήματος στην Αθήνα η οποία υποστηρίζεται από την αντικομμουνιστική Αμερική και την ομάδα των Συνταγματαρχών που επιδίωκαν ένωση του νησιού με ταυτόχρονη Ματο-ποίηση.

Οι ΗΠΑ λόγω των τεταμένων σχέσεων με την Τουρκία αποφάσισε να αναλάβει έναν πιο ήπιο ρόλο γι'αυτό ανέθεσαν τη σύνταξη μιας πρότασης 5 σημείων στον πρέσβη Χάρτ και στον υπουργό εξωτερικών της Τουρκίας Καγλαγιαντζίλ, επιδιώκοντας τοιουτοτρόπως μια 'ήσυχη διπλωματία' και διατηρώντας επαφές με τους Τουρκοκύπριους και τον Dr Φαζίλ Κιουτσούκ, τότε αντιπρόεδρο της ΤΔΒΚ. Ο διορισμός του Σάϊρους Βάνς είχε σα στόχο την αποτροπή ενός πολέμου καθώς και τη μεγαλύτερη ανάμειξη της Ρωσίας στα τεκταινόμενα, αυτή τη φορά όμως η διπλωματία είχε στραφεί εναντίον της Ελλάδας, για το μέλλον της οποίας οι ΗΠΑ έκριναν ότι δεν ήταν αρκετά «ώριμη» για να δεχτεί συνταγματικά το πολίτευμα της δημοκρατίας και για αυτό το λόγο δεν έκαναν τίποτα προκειμένου να διώξουν τη χούντα και τους ιθύνοντες της. Αντιθέτως, απαγόρευσαν στον ΟΗΕ να παρουσιάσει μία νέα απόφαση, κατηγορώντας την Ελλάδα για τον ενεργό ρόλο της στο πραξικόπημα.

Μία 'περίεργη συμβίωση' μεταξύ χούντας και αμερικανικής πολιτικής λάμβανε χώρα, με ολοφάνερη τη διάθεση της τελευταίας για εκθρονισμό του Μακαρίου, ο οποίος δεν είναι άμοιρος ευθυνών. Με την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, αγνόησε το δημοψήφισμα των Ελληνοκυπρίων που ζητούσαν ένωση με την Ελλάδα, δημιούργησε οργανώσεις με παρακρατικά γνωρίσματα, είδε τον θάνατο του Γρίβα ως ευκαιρία εξόντωσης των αντιπάλων του και όχι ως ευκαιρία για σύζευξη απόψεων και εν τέλει κοινή πορεία, έγινε μέλος του κινήματος Αδεσμεύτων ενώ γνώριζε ότι η Αμερική ενδιαφερόταν για την συγκεκριμένη περιοχή, κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στον ΟΗΕ κάλεσε τις εγγυήτριες

[160] ibid, 4

δυνάμεις να επέμβουν και τέλος, δέχθηκε την διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία το 1977 χωρίς ανταλλάγματα.[161]

Η χούντα ήθελε να προσφέρει ένα δώρο στη Μεγαλόνησο και για αυτό χρηματοδότησε την προεκλογική καμπάνια του Νίξον-Άνιου το 1968 και σε αντάλλαγμα οι ΗΠΑ θα έστελναν την 6η διμοιρία του στόλου τους στο λιμάνι του Πειραιά υπό την αιγίδα της χούντας. Στα προαναφερθέντα συμπεριλαμβάνονταν και οι πωλήσεις όπλων, πολιτικά ρουσφέτια, επιρροή σε σημαντικά θέματα καθώς και ο μισθός του αρχηγού της χούντας, Γεωργίου Παπαδόπουλου από τη CIA από το 1952.[162]

Κι ενώ η Αμερική γνώριζε τί επρόκειτο να συμβεί και ήταν η μόνη που θα μπορούσε να το αποτρέψει, με βάση τα λόγια του ΓΓ Κίσινγκερ, του οποίου το σχέδιο μετέφερε στον Ιωαννίδη ο Ελληνοαμερικανός πράκτορας Γκας Λάσκαρης Αβρακώτος και ήταν αυτός ο ίδιος που έδωσε το πράσινο φως στον Ιωαννίδη για να προχωρήσει στην εκτέλεση του πραξικοπήματος και στην απόπειρα δολοφονίας του Μακαρίου (3η εφημερίδα), από φόβο μήπως η Τουρκία στείλει στρατεύματα και ξεσπάσει πόλεμος μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας, κάτι που θα ανάγκαζε τη Ρωσία να εμπλακεί, τελικά στις 20 Ιουνίου 1974 η Τουρκία προσγειώνει στρατό και οι ΗΠΑ κάνουν ότι δε συμβαίνει απολύτως τίποτα. Στις 19 Ιουλίου ο Μακάριος στην ομιλία του στο ΣΑ του ΟΗΕ αναφέρει ότι το νησί βρίσκεται υπό Τουρκική κατοχή. Η Τουρκοκυπριακή κοινότητα από την πλευρά της ζητά απελπισμένα τη βοήθεια και την παρέμβαση της Τουρκίας γιατί η ένωση με την Ελλάδα είναι προ των πυλών και ο τέως πρωθυπουργός Τουρκίας Ετσεβίτ μεταβαίνει στο Λονδίνο για να συνομιλήσει με τους εταίρους για τη Συνθήκη Εγγυήσεων. Όταν επιστρέφει το κοινοβούλιο έχει αποφασίσει για στρατιωτική επέμβαση στις 20 Ιουλίου.[163] Οι Έλληνες στην Αθήνα και οι Ελληνοκύπριοι στη Λευκωσία διαδηλώνουν για τη στάση της Αμερικής και ο Αμερικανός απεσταλμένος Ρότζερ Ντέϊβις δολοφονείται στη Λευκωσία στις 19 Αυγούστου 1974. Οι ΗΠΑ θέτουν εμπάργκο στην αποστολή πολεμικού εξοπλισμού στην Τουρκία, η οποία όμως δεν αλλάζει τα σχέδια της, τα συνέδρια Γενεύη Ι και ΙΙ δεν επιφέρουν λύση και έτσι οδηγούμαστε στη δεύτερη εισβολή τον Αύγουστο του 1974 και σε de facto διχοτόμηση του νησιού.[164]

Επίρριψη ευθυνών πραγματοποιεί ο τότε βουλευτής ΚΚΕ Κώστας Κάππος σε πόρισμα του το 1986: « Οι ΗΠΑ οργάνωσαν το πραξικόπημα της χούντας στην Ελλάδα στις 21/4/1967 και την κίνηση Ιωαννίδη στις 25/11/1973, με σκοπό να δημιουργήσουν τους αναγκαίους πρακτικούς μηχανισμούς και προϋποθέσεις για την εισβολή στην Κύπρο, κατάσταση σύμφωνη με τα πάγια σχέδιά τους. Μ' αυτούς δε τους μηχανισμούς δημιούργησαν κρίσιμες καταστάσεις στις σχέσεις των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο, κατηύθυναν την οργάνωση του πραξικοπήματος στην Κύπρο στις 15-7-74 και την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο. Ακόμη αναμείχθηκαν άμεσα στη δυσμενή για την Κύπρο εξέλιξη της εμπλοκής, με διπλωματικά και στρατιωτικά μέσα. Τέλος εμποδίσανε την ενίσχυση των κυπριακών ενόπλων δυνάμεων. Η Μεγάλη Βρετανία ,ενώ

[161] Ιγνατίου, 2017
[162] Guney, 2004, 7
[163] Katıtaş, 2011, 1
[164] ibid, 7

άφησε ανενόχλητα τα τουρκικά αεροπλάνα να πετούν πάνω από την Κύπρο και να ρίχνουν αλεξιπτωτιστές ή να βομβαρδίζουν στόχους παρενέβαλαν κάθε είδους εμπόδια για ενίσχυση των ενόπλων δυνάμεων της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Ελλάδα. Το ΝΑΤΟ με την επιχείρηση απόβασης στο κυπριακό έδαφος την ένταξε στις προγραμματισμένες ασκήσεις και επέτρεψε στη Βρετανική αεροπορία (ΡΑΦ), που είναι ενταγμένη στο ΝΑΤΟ, να παρεμποδίζει την ελληνική αεροπορία». Ευθύνες καταλογίζονται και στην κυβέρνηση Καραμανλή γιατί «παρά το γεγονός ότι οι Τούρκοι παραβίαζαν την εκεχειρία, δεν κινήθηκε στην κατεύθυνση της καταγγελίας των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ και της αποχώρησης από το ΝΑΤΟ που ήταν οι κύριοι υπεύθυνοι για την Κυπριακή τραγωδία», αλλά και στον Ευάγγελο Αβέρωφ «γιατί ενώ εγνώριζε την προετοιμασία του πραξικοπήματος στην Κύπρο δεν ενημέρωσε τον Μακάριο», καθώς και για όλες τις κυβερνήσεις από το 1974 -1986 «γιατί δεν άνοιξαν το φάκελο της Κύπρου και ανέστειλαν, ή διατήρησαν την αναστολή, της δίωξης των υπευθύνων για την κυπριακή τραγωδία».

Ποινική ευθύνη έφεραν και έπρεπε να απαγγελθούν σε βάρος τους κατηγορίες για εσχάτη προδοσία στους Δ. Ιωαννίδη, Γ. Παπαδόπουλο, Φ. Γκιζίκης, Γρ. Μπονάνο, Αδ. Ανδρουτσόπουλο και άλλα χουντικά στελέχη καθώς και αξιωματικούς που έλαβαν μέρος στο πραξικόπημα στη Μεγαλόνησο.

Το 1976 ήρθαν στη δημοσιότητα στοιχεία από εκθέσεις για το πραξικόπημα και την εισβολή, που είχαν υποβάλει αξιωματικοί του Στρατού, οι οποίοι υπηρέτησαν στην Κύπρο εκείνη την εποχή. Η κυβέρνηση Καραμανλή και ο τότε υπουργός Άμυνας Ευάγγελος Αβέρωφ διέταξαν τον τότε αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, στρατηγό Αρμπούζη, να επισημάνει σε όλους τους αξιωματικούς που είχαν υποβάλει εκθέσεις, να καταστρέψουν κάθε αντίγραφο που τυχόν κρατούσαν, απειλώντας τους με ποινικές διώξεις. Το κείμενο της διαταγής (με θέμα … «εκθέσεις επί της Κυπριακής κρίσεως», όπως χαρακτήριζε την προδοσία η τότε κυβέρνηση) αποκάλυψε στο περιοδικό «Αντί» τον Ιούλιο του 1976 ο δημοσιογράφος, Νίκος Κακαουνάκης.[165]

4.6 Ασύμβατες διεκδικήσεις

Το Κυπριακό συνιστά κλασική περίπτωση σύγκρουσης «μηδενικού αθροίσματος» (zero-sum conflict), με δυνατότητα ανάδειξης μόνο κερδισμένου και χαμένου και όχι μίας ικανοποιητικής μέσης λύσης «θετικού αθροίσματος» όπου και τα δύο μέρη θα έβγαιναν κερδισμένα.[165] Από το 1948 μέχρι σήμερα οι διεκδικήσεις της μιας και της άλλης πλευράς δε συγκλίνουν πουθενά και δεν παρουσιάζουν κανένα σημείο επαφής. Οι μεν Ελληνοκύπριοι επιθυμούσαν Ένωση μέχρι το 1959, κράτος ενιαίο και πλειοψηφικό με τους Τουρκοκύπριους ως μειονότητα, ομοσπονδία με ισχυρή κεντρική κυβέρνηση και πλήρη εφαρμογή των 3 ελευθεριών και ένταξη της επίσημης

[165] Εφημερίδα Ημεροδρόμος, βλ. Παράρτημα

Κύπρου («ελεύθερου» και «νόμιμου» τμήματος) στην ΕΕ χωρίς απαραίτητη προηγούμενη επίλυση του Κυπριακού , ενώ οι δε Τουρκοκύπριοι επιθυμούσαν Ταξίμ, 2 κοινότητες με τοπική αυτοδιοίκηση π.χ. καντόνια, ιδιαίτερα χαλαρή ομοσπονδία (1974-μέσα της δεκαετίας 1980 περίπου), συνομοσπονδία και μη εφαρμογή των 3 ελευθεριών (1986-σήμερα) και ενσωμάτωση μερική ή ολική στην Τουρκία του βόρειου τμήματος ή ένταξη ολόκληρης της Κύπρου ταυτόχρονα με την Τουρκία στην ΕΕ (1995-2001).[166]

Η ύπαρξη έντονης ανασφάλειας και στις δύο κοινότητες με βάση όσα έχουν συμβεί καθώς και για όσα είναι πιθανό να γίνουν, δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τη λήψη αποφάσεων. Οι Ελληνοκύπριοι φοβούνται την Τουρκία καθώς διατηρούν ακόμη έντονα χαραγμένες τις μνήμες από την εισβολή και τα επακόλουθα της -απειλητική παρουσία τουρκικών στρατευμάτων, φραστικές απειλές, στρατιωτικά γυμνάσια- και φυσικά το γεγονός ότι η Τουρκία διαθέτει στρατιωτική ικανότητα να καταλάβει όλο το νησί με περιορισμένες στρατιωτικές δυνατότητες της Αθήνας και της Λευκωσίας είναι αρκετό για να προβληματίζει και να αποθαρρύνει την όποια δυνατότητα αλλαγής του κατεστημένου. Στην άλλη πλευρά οι Τουρκοκύπριοι βιώνουν υπαρξιακή και στρατιωτική ανασφάλεια, την οποία από το 1974 και μετά την οφείλουν σε έναν εξωτερικό παράγοντα, την Τουρκία, «στο αναγκαίο κακό» όπως την χαρακτηρίζει η αντιπολίτευση. Παρόλα αυτά προτιμούν την Τουρκία παρά τους Ελληνοκύπριους , οι οποίοι αρνούνται την ύπαρξη τους και τους βλέπουν σαν κατώτερους.[167]

Συνοπτικά οι βασικότεροι λόγοι για τους οποίους δεν επιτυγχάνεται η επίλυση είναι ο εθνικισμός που επικρατεί σε αμφότερες πλευρές και η επιδίωξη της εθνικής ταυτότητας του καθενός, η μη αποδοχή και αναγνώριση του Άλλου, η κοινωνική-ψυχολογική διάσταση του προβλήματος με βάση όλα όσα έχουν προηγηθεί, οι ασυμβίβαστες επιδιωκόμενες λύσεις, ο αρνητικός ρόλος της ηγεσίας και των κομμάτων και των δύο κοινοτήτων, οικονομικοί παράγοντες, η διαφορετική σκοπιά από την οποία βλέπουν και αντιμετωπίζουν τις καταστάσεις και τα γεγονότα καθώς και το τί συνιστά δίκαιη λύση (διαφορετική νοοτροπία, κουλτούρα, θρησκεία, κλπ.), η δυσκολία αποδοχής της ομοσπονδιακής λύσης καθώς και ο φόβος και η ανησυχία μεταβολής της τωρινής κατάστασης, μην τυχόν χειροτερέψει αντί να βελτιωθεί. [168]

Σύμφωνα με τον John Stuart Mill,για να καταστεί δυνατή η δημιουργία και λειτουργία μιας ομοσπονδίας, κρίνεται απαραίτητη η συμπάθεια μεταξύ των δύο πληθυσμών, η αμοιβαία ανάγκη και να μη συντρέχει κίνδυνος επικράτησης της μιας πλευράς επί της άλλης. [169]

---

[166] Ηρακλείδης 2005, 320-1.
[167] Groom 1986.
[168] Ηρακλείδης, 2005, 34-35.
[169] Loizos 1995, 119.

4.7 Ισλαμοποίηση της Βόρειας Κύπρου;

Τα δημογραφικά του πληθυσμού της Βόρειας Κύπρου έχουν απασχολήσει εδώ και πολύ καιρό τη διεθνή κοινότητα και έχουν σταθεί εμπόδιο και για τις δύο πλευρές ώστε να προχωρήσουν σε μία βιώσιμη λύση. Έχει αποτελέσει αγκάθι στις μεταξύ τους σχέσεις από την περίοδο της Βρετανικής αποικιοκρατίας, όπου υπήρχαν ζητήματα διαμοιρασμού εξουσίας. Οι συνεχείς διαμάχες συνεχίστηκαν όλα τα χρόνια μέχρι το 1963 όπου οι Τουρκοκύπριοι κλείστηκαν στους θύλακες και τελικά οδήγησαν στην ενδοκοινοτική σύγκρουση του 1974 όπου πολλοί Ελληνοκύπριοι τράπηκαν σε άτακτη φυγή για το νότο και πολλοί Τουρκοκύπριοι για το βορρά, αφήνοντας όλα τους τα υπάρχοντα και τις περιουσίες πίσω. Το αποτέλεσμα ήταν η εθνική ομογενοποίηση και η μεταναστευτική εισροή από την Τουρκία στο Βορρά, η οποία σύμφωνα με τους Τουρκοκύπριους έγινε για να τονωθεί ο πληθυσμός της Βόρειας Κύπρου και να δημιουργηθεί μία ανεξάρτητη οικονομία, μακριά από τον έλεγχο των Ελληνοκυπρίων. Οι μετανάστες αυτοί με την είσοδο τους στη Β. Κύπρο λάμβαναν εγκαταλειμμένες περιουσίες Ελληνοκυπρίων καθώς και την Τουρκοκυπριακή ιθαγένεια. Στα τέλη του 1970 έχουμε αλλαγή νομοθεσίας προκειμένου να μειωθούν οι μεταναστευτικές εισροές και ξανά το 1993 όπου προϋπόθεση απόκτησης ιθαγένειας ότι έπρεπε να είσαι τουλάχιστον πέντε χρόνια κάτοικος της Β. Κύπρου.[170]

Η Κυπριακή Δημοκρατία διατηρεί τις επιφυλάξεις της για όλες αυτές τις κινήσεις και θεωρεί ότι ο βασικός σκοπός είναι η συστηματική αποαποικιοποίηση της κατεχόμενης πλευράς του νησιού ούτως ώστε να μετατοπιστεί το κέντρο βάρους της πολιτικής δύναμης και να επηρεαστεί το εκλογικό αποτέλεσμα- εφόσον τους έχει δοθεί δικαίωμα ψήφου, υπηκοότητα, περιουσίες και άδειες εργασίας- ούτως ώστε ΤΔΒΚ και Τουρκία να προχωράνε παράλληλα.

Ο πρώην Υπουργός εξωτερικών Βεντάτ Τσελίκ έστειλε γράμμα στον Βαλντχέϊμ υποστηρίζοντας ότι τίποτα δε γίνεται για να «χαλάσει» η δημογραφική ισορροπία, αυτοί οι άνθρωποι είναι εργάτες ή επισκέπτες και δεν πρόκειται να αιτηθούν υπηκοότητα ή μόνιμη κατοικία. Κατά τη διάρκεια της Βρετανικής αποικιοκρατίας πολλοί Τουρκοκύπριοι έφυγαν λόγω των πολιτικών που ακολουθούσαν οι Άγγλοι και θεμάτων ασφαλείας ή λόγω των διενέξεων από το 1963 έως το 1974, οι οποίοι επέστρεψαν μετά το 1974 με την εγκαθίδρυση κυριαρχίας στο Βορρά. [171]

Το 1960 με βάση το νέο Σύνταγμα συναινετικής δημοκρατίας οι Ελληνοκύπριοι αποτελούσαν πλειοψηφία 77,1% και οι Τουρκοκύπριοι μειοψηφία 18,2%. Στο υπόμνημα της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης του νέου κράτους υπολογίζεται συγκεκριμένος αριθμός κατοίκων από κάθε κοινότητα ως αποδεκτός προκειμένου να διατηρηθεί η αναλογία 4:1 και σε περίπτωση μη

[170] Hatay, 2007, 13-15
[171] ibid, 16-18.

τήρησης αυτού του ποσοστού, οι απαραίτητες ενέργειες θα λάμβαναν χώρα αμέσως προκειμένου να αποκατασταθεί η ισορροπία. Το 1960 ο πληθυσμός των Ελληνοκυπρίων υπολογιζόταν σε 450,000 και των Τουρκοκυπρίων σε 102,000. Σε διάστημα 20 χρόνων, από το 1975 μέχρι το 1995 παρατηρήθηκε μετανάστευση περίπου 36,000 Τουρκοκυπρίων με αποτέλεσμα την άνιση κατανομή του πληθυσμού της Β. Κύπρου με τους μετανάστες από την Τουρκία καθώς και γειτονικές χώρες να ξεπερνάνε κατά πολύ τους αυτόχθονες.[172]

Και ενώ η ΤΔΒΚ από την πλευρά της μέχρι το 1996 δεν δεχόταν να παραδώσει στατιστικά στοιχεία με αριθμούς μεταναστών και κατοίκων, κάτι που οδήγησε σε χάος με ανακρίβειες και αναληθή στοιχεία, την ίδια χρονιά πραγματοποιείται και η πρώτη επίσημη απογραφή πληθυσμού με αποτέλεσμα τις 200,587 κατοίκους. Η δεύτερη έλαβε χώρα στις 30 Απριλίου 2006 με τελικό αποτέλεσμα τις 265,100, με την πλειοψηφία να αποτελείται από αυτόχθονες Τουρκοκύπριους και οι υπόλοιποι να είναι άποικοι ή προσωρινοί κάτοικοι. Ο πληθυσμός de jure αποτελείτο από μόνιμους κατοίκους, όπου μόνιμος κάτοικος εθεωρείτο όποιος είχε διαμείνει τουλάχιστον ένα χρόνο και μη μόνιμους κατοίκους, πολλοί εκ των οποίων ήταν απόντες τη μέρα της απογραφής. [173]

Στη δεκαετία 1996-2006 παρατηρήθηκε μία αύξηση μη μόνιμων κατοίκων της ΤΔΒΚ λόγω αύξησης της εισαγωγής φοιτητών σε πανεπιστήμια και σχολές και αύξησης ζήτησης προσωπικού στον κατασκευαστικό τομέα και στον τουριστικό κλάδο.

Η απογραφή που έλαβε χώρα το Δεκέμβριο του 2011 αμφισβητείται έντονα από την Κυπριακή Δημοκρατία γιατί ο συνολικός πληθυσμός υπολογίστηκε στις 294, 906 ενώ υπάρχει η φήμη ότι η ΤΔΒΚ είχε δώσει στοιχεία για 700,000 πριν την απογραφή προκειμένου να λάβει οικονομική βοήθεια από τη μητέρα-πατρίδα.

Αυτή τη στιγμή ο συνολικός πληθυσμός της Κύπρου ανέρχεται στο 1,197, 327 εκατ. και υπολογίζεται να φτάσει το 1,20 εκατ. το 2020.[174] Ο πληθυσμός των κατοίκων του Βορρά είναι 300,000 ενώ υπάρχει η πεποίθηση ότι αυτό το νούμερο έχει φτάσει στις 500,000 μισοί από τους οποίους είναι Τούρκοι άποικοι ή παιδιά αυτών γεννημένα στην Κύπρο, 644 Ελληνοκύπριοι ζουν στο Ριζοκάρπασο και 364 Μαρωνίτες στον Κορμακίτη.[175]

Υπάρχουν επίσης πολλοί προσωρινοί ή εποχιακοί εργάτες με νόμιμα έγγραφα ή παράνομοι που εργάζονται σε ξενοδοχεία, καζίνο, εστιατόρια καθώς και στον τομέα των κατασκευαστικών έργων και έργων υποδομής και γεωργίας, οι οποίοι δεν είναι εφικτό να καταμετρηθούν με ακρίβεια. Εισέρχονται στη χώρα από τη νοτιοανατολική Τουρκία και από τα σύνορα με τη Συρία, πολλοί εξ αυτών έχουν ως μητρική γλώσσα τα Κουρδικά ή Αραβικά και αποτελούν μια εύκολη και οικονομική λύση ως το 35-40% του εργατικού δυναμικού της ΤΔΒΚ. Επιπρόσθετα υπάρχουν οι μορφωμένοι οικονομικοί μετανάστες που εργάζονται σε τράπεζες, πανεπιστήμια,

[172] ibid, 24.
[173] World Population Review, 2019.
[174] Project Gutenberg Self-Publishing Press, 2019.
[175] Hatay, 2007, 44.

οικονομικό τομέα, κλπ. καθώς και αυτοί που έρχονται περιοδικά και φεύγουν όπως Ρομά, κ.ά.[176]

Το βασικό πρόβλημα που υπάρχει στο Βορρά είναι η αίσθηση εγκατάλειψης που παρατηρείται σε επίπεδο πολεοδομίας αλλά και σε κοινωνικο-μορφωτικό επίπεδο. Οι αυτόχθονες Τουρκοκύπριοι βλέποντας τις αυξημένες εισροές μεταναστών από την Τουρκία αποφασίζουν να φύγουν αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον ή παραμένουν, μην έχοντας όμως πολλές εναλλακτικές στα χέρια τους. Η βασική ομιλούμενη γλώσσα είναι τα Τουρκικά ενώ λίγοι μιλούν Αγγλικά-παρόλη την αύξηση στον τουρισμό- και στην πλειοψηφία τους οι σπουδαστές των σχολών και πανεπιστημίων είναι Τουρκόφωνοι και Αραβόφωνοι, μιας και τα κριτήρια εισδοχής είναι μηδαμινά. Όλοι αυτοί οι πρόσκαιροι οικονομικοί μετανάστες δεν ενδιαφέρονται ουσιαστικά για τον τόπο που τους φιλοξενεί αλλά ούτε διαθέτουν χρηματική άνεση προκειμένου να τονώσουν την οικονομία και να γίνουν αρωγοί στην προσπάθεια για ένα καλύτερο μέλλον, με συνέπεια να μην υπάρχει ουσιαστική εξέλιξη ούτε βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και αυτό να έχει άμεσο αντίκτυπο και στους ίδιους τους Τουρκοκύπριους αλλά και στη λύση του Κυπριακού προβλήματος.

4.8 Υπάρχει λύση τελικά;

Στο πλαίσιο όλων των συνεχών προσπαθειών εύρεσης λύσης δύο βασικές επιλογές διαφαίνονται ως επικρατέστερες, κάποια μορφή συνύπαρξης των δύο κοινοτήτων στα πλαίσια διζωνικής, δικοινοτικής, σχετικά χαλαρής ομοσπονδίας ή κάποια μορφή οριστικού χωρισμού με όρους και εχέγγυα, προκειμένου τα διεθνή σύνορα να μην καταπατηθούν.[177]

Οι Ελληνοκύπριοι προτείνουν σα λύση την αποχώρηση όλων των Τουρκικών στρατευμάτων καθώς και την αποχώρηση όλων των Τούρκων εποίκων, την επιστροφή Ελληνοκυπρίων στο Βορρά στις περιουσίες τους, με κατοχυρωμένη ασφάλεια (3 ελευθερίες), τη δημιουργία ενιαίου, ενωμένου κράτους, την εξασφάλιση κυριαρχίας και ανεξαρτησίας Κύπρου σε συνδυασμό με την απαγόρευση επέμβασης άλλων κρατών και ειδικά της Τουρκίας και τέλος τη συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων στα όργανα του κράτους, σε ποσοστό ανάλογο του πληθυσμού τους δηλαδή ως μειονότητας. [178]

Στον αντίποδα, οι Τουρκοκύπριοι προτείνουν ως εναλλακτικές την ομοσπονδία χαλαρής μορφής -υποστηρίζεται από την πλειοψηφία των γηγενών Τουρκοκυπρίων, τη συνομοσπονδία ή ένα είδος souverainete-association (χωριστικό κίνημα Κεμπέκ), την ανεξαρτησία ή την ενσωμάτωση με την Τουρκία.[179]

---

[176] ibid
[177] Ηρακλείδης, 2005, 339-40
[178] ibid, 347-8
[179] Ηρακλείδης, 2005, 339-40

Δε θέλουν να επιστρέψουν στη συμφωνία Ζυρίχης-Λονδίνου- θεωρούν ότι τους προσφέρεται ένα σφιχτό ομοσπονδιακό κράτος όπου θα επικρατούν οι Ελληνοκύπριοι [180]ζητούν τη συνέχιση της στρατιωτικής παρουσίας και τέλος την είσοδο της ΤΔΒΚ στην ΕΕ. [181]

Και ενώ η αποφυγή διχοτόμησης είναι το άμεσα επιδιωκόμενο με ταυτόχρονη πορεία προς τη λύση της χαλαρής ομοσπονδίας, δεν καθίσταται εφικτό διότι τρεις βασικοί παράγοντες λειτουργούν σαν εμπόδια με πρώτο και κύριο την οικονομική διάσταση της μέχρι τώρα διαμάχης, που περιλαμβάνει οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα, με πιο πρόσφατο την ΑΟΖ της Κύπρου και την προοπτική διερεύνησης υδρογονανθράκων στις ακτές της Κυπριακής Δημοκρατίας, που έχει καταστεί το νέο μήλο της έριδος, κατά δεύτερον την άρνηση με ταυτόχρονη απόρριψη του Άλλου από την πλευρά των Ελληνοκυπρίων, τους οποίους αντιμετωπίζουν ως μειονότητα που «μολύνει» το νησί τους και θα έπρεπε να μετοικήσει και τρίτο και τελευταίο η επιμονή σε συγκρουσιακές απόψεις και αδιαλλαξία ως προς την αποδοχή της πρότασης για χαλαρή ομοσπονδία και από την πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων καθώς και από την ομάδα των αρχηγών Ντενκτάς και Έρογλου.[182]

Για να καταστεί δυνατή η δημιουργία και λειτουργία μιας ομοσπονδίας είναι, σύμφωνα με τον John Stuart Mill, η συμπάθεια μεταξύ των 2 πληθυσμών, η αμοιβαία ανάγκη και να μη συντρέχει κίνδυνος επικράτησης της μιας πλευράς στην άλλη.[183]

Συμπερασματικά και εφόσον η λύση της χαλαρής ομοσπονδίας αρχίζει να χάνει τη δημοτικότητα αλλά και την πιθανότητα επίτευξης, βέλτιστη- έσχατη- λύση θα ήταν η διάσπαση με κοινή συμφωνία όπου θα υπήρχαν δύο κυπριακά κράτη με ολική αποστρατικοποίηση ή περιορισμένο στρατό και ρητή απαγόρευση ένωσης με τις μητέρες-πατρίδες καθώς μείωση της έκτασης του Τουρκοκυπριακού εδάφους.[184] Αυτά τα δύο κράτη θα βρίσκονταν σε στενή συνεργασία όσον αφορά στα οικονομικά και αμυντικά θέματα, με τη μορφή συνομοσπονδίας, οικονομικής κοινότητας ή συμμαχίας.[185]

Βασικός στόχος η έμφαση στα κοινά συμφέροντα και στις κοινές ανάγκες και ο επαναπροσδιορισμός του προβλήματος μέσω συνεργατικής σχέσης (κάλυψη αναγκών όπως επιβίωση, ασφάλεια, ευημερία, αναγνώριση της ταυτότητας του άλλου, αξιοπρέπεια, αλληλοσεβασμός και αποδοχή του άλλου)[186] με ταυτόχρονη επικράτηση νέας πολιτικής σκέψης, διαπαιδαγώγησης της κοινής γνώμης, και αλλαγής της στάσης απέναντι στους Τουρκοκύπριους.

---

[180] ibid, 347-8
[181] ibid, 350
[182] ibid, 355
[183] Loizos, 1995, 119
[184] Βαληνάκης, Γ. 1989 & Θεοδωρόπουλος, Β. & al., 1995, 79-80
[185] Ηρακλείδης, 2005, 358
[186] Ηρακλείδης 1991, 270-5 και 2000, 255-8, 286-8

Βιώσιμη λύση είναι οποιαδήποτε λύση καλύπτει τις θεμελιώδεις ανάγκες και των δύο πλευρών οι οποίες είναι η ασφάλεια, η επιβίωση, η πολιτισμική κληρονομιά, η εθνική ταυτότητα, η οικονομική ανάπτυξη, η ευημερία καθώς και η πολιτική συμμετοχή.[187]

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ -ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το εδώ και χρόνια «άλυτο» Κυπριακό πρόβλημα έχει προβληματίσει εκατοντάδες πολιτικούς, ερευνητές, ακαδημαϊκούς, δημοσιογράφους και πολλούς άλλους. Αναζητώντας τα βασικά αίτια της όλης διαμάχης που μοιάζει να προβάλλει αντίσταση στην οριστική επίλυση, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι πραγματικοί λόγοι είναι βαθύτεροι και ουσιαστικότεροι και ουδείς δε δύναται να τους αποκαλύψει διότι διακυβεύονται ζωτικής σημασίας συμφέροντα. Το ρίσκο της επιτυχίας φαντάζει μεγαλύτερο από τις συνέπειες της αποτυχίας οπότε και για τις δύο πλευρές υποθέτουμε ότι τα πλεονεκτήματα της παρούσας κατάστασης είναι περισσότερα από τα μειονεκτήματα μιας επερχόμενης αλλαγής. Οι μέχρι τώρα διαπραγματεύσεις και οι όποιες προσπάθειες έχουν γίνει για εύρεση κοινών σημείων συμφωνίας έχουν καταλήξει σε αδιέξοδο αφήνοντας πίσω τους εξουθενωμένους και απογοητευμένους τους άμεσα ιθύνοντες, εντείνοντας την αίσθηση εγκατάλειψης και αποτυχίας. Η αδυναμία εύρεσης πλούσιας βιβλιογραφίας με άμεσες αναφορές και στις δύο κοινότητες ταυτόχρονα, από το πρίσμα του αντικειμενικού παρατηρητή καθώς και στα πραγματικά αίτια της διαμάχης από την περίοδο της αποικιοκρατίας μέχρι σήμερα, δυσχεραίνει την προσπάθεια κατανόησης και διαλεύκανσης των ουσιαστικών λόγων που οδήγησαν τη Μεγαλόνησο στην τωρινή της κατάσταση.
Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχηθώ ότι μελλοντικοί ερευνητές θα ανακαλύψουν κι άλλες πηγές, βιβλιογραφικές και μη και θα δώσουν απαντήσεις σε καίρια ερωτήματα όπως τι θα είχε συμβεί αν είχε αποφευχθεί η δεύτερη εισβολή και πώς θα ήταν η Κύπρος στην περίπτωση της διχοτόμησης.

[187] Fisher 1992β, Mandell 1992 & Mehmet 1992

Υπομνήματα

1. **Η τοποθεσία της Κύπρου**

Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%85%CF%80%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C_(%CE%B6%CE%AE%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1)

2. Η Πράσινη Γραμμή της Κύπρου

Πηγή:https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B7_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE

3.Το σχέδιο Ανάν

http://www.hri.org/docs/annan/Annan_Plan_April2004.pdf

4. **«Να καταστραφούν δια πυράς»**

«ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ (ΕΧ)

ΕΠΕΙΓΟΝ

ΠΡΟΣ: ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΔΝ/ΣΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

ΚΟΙΝ: Τηλεφ (εσωτ.) 38-72

Φ.204/3/710800

Σ. 157

Αθήναι 29 Μαρ. 1976

Συνημμένα (1) Κατάστασις ήτοι φύλλα (12)

ΘΕΜΑ:Εκθέσεις επί της Κυπριακής Κρίσεως 1974

ΣΧΕΤ: α. ΑΑΠ (ΕΧ) Φ. 204/3/15-11-74 ΥΕΘΑ/ΑΕΔ/ΔΙΚ

β. ΑΑΠ (ΕΧ) Φ.204/15-11-74 ΥΕΘΑ/ΑΕΔ/ΔΙΚ

1. Γνωρίζεται ότι, ως προέκυψεν, Αξ/κοί, εκ των διαταχθέντων να υποβάλουν Εκθέσεις περί της Κυπριακής Κρίσεως, κατόπιν ύπερθεν σχετικών, ετήρησαν εις το προσωπικόν των αρχείον ακριβές αντίγραφον της υποβληθείσης υπ' αυτών Εκθέσεώς των, παρά την υψηλήν διαβάθμισιν ΑΑΠ (ΕΧ) του περιεχομένου αυτών και παρά το ότι εις την διαταγήν συντάξεως των Εκθέσεων καθωρίζετο ο αποκλειστικός παραλήπτης αυτών.

2. Ούτω εσημειώθησαν διαρροαί Εκθέσεων εις την δημοσιότητα ή εδημιουργήθησαν ευκαιρίαι διαρροής αυτών – και εξακολουθούν να υφίστανται τοιαύται ευκαιρίαι διαρροής αυτών-, εφ' όσον εις χείρας των Αξ/κών υπάρχουν τοιαύτα αντίγραφα.

3.Κατόπιν των ανωτέρω , να διαταχθούν οι Αξ/κοί (οι εν ενεργεία μόνον) οι υποβαλλόντες Εκθέσεις να υποβάλουν τυχόν τηρηθέν υπ' αυτών αντίγραφον της εκθέσεώς των απ' ευθείας εις ΑΕΔ/ΔΙΚ μέσω των Μονάδων των το ταχύτερον, ή να καταστρέψουν τούτο δια πυράς υπό ιδίαν αυτών ευθύνην.

4. Να γνωσθούν δε εις αυτούς τα κάτωθι:

α. Το περιεχόμενον της Εκθέσεως των είναι υψηλής διαβαθμίσεως- ΑΑΠ (ΕΧ) – και ως εκ τούτου υπέχουν κατά τον Νόμον, ακεραίαν την ποινικήν ευθύνην, εν περιπτώσει απωλείας, ή διαρροής τούτου εις τρίτους.

β. Δια τον λόγον αυτόν Αξ/κοί ετιμωρήθησαν αυστηρώς.

γ. Τούτο γίνεται και προς το συμφέρον και την κατοχύρωσίν των.

5. Συνημμένως διαβιβάζονται καταστάσεις κατά κλάδον ΕΔ και Δ/νσεων ΑΣ, Αξ/κών υποβαλλόντων Εκθέσεις και παρακαλούμεν δια τα καθ' υμάς.

Στρατηγός

Διον. Αρμπούζης

Αρχηγός

Ακριβές αντίγραφον

Τ.Υ.».

Αθανάσιος Τζούβελης

Ανπχος (Ο).

Τα ονόματα των αξιωματικών

Όπως προκύπτει από τον κατάλογο που συνόδευε την διαταγή του Αρμπούζη εκθέσεις υπέβαλαν 378 αξιωματικοί (ένας υποστράτηγος, τέσσερις ταξίαρχοι, 19 συνταγματάρχες, 75 αντισυνταγματάρχες , 100 ταγματάρχες, 64 λοχαγοί, 88 υπολοχαγοί, 16 ανθυπολοχαγοί και 11 ανθυπασπιστές). Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και δημοκρατικοί αξιωματικοί που δεν πήραν μέρος στο πραξικόπημα και αντιστάθηκαν ηρωικά στον Αττίλα. Και οι εκθέσεις τους είναι σίγουρο πως θα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες για το πώς οργανώθηκε η προδοσία και ουσιαστικά παραδόθηκε το νησί ανυπεράσπιστο στον Αττίλα.

ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ
ΔΝΣΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΞ/ΚΩΝ
ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ
ΙΟΥΛΙΟΥ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1974

α/α	Βαθμός Όπλων	Ονοματεπώνυμον	Καθήκοντα
α	β	γ	ε
	ΑΝΩΤΑΤΟΙ		
1.	Ταξχος	Γεωργάτσης Μιχαήλ	Δκτής Α/ΓΕΕΦ
2.	»	Γιανναιόδημος Παναγ.	Ἐπιτελάρχης
3.	»	Τζωρτζίρας Κων/νος	Δκτής
	ΑΝΩΤΕΡΟΙ		
	Α΄ ΣΧΑΙ		
1.	Σχης (ΠΖ)	Ἀλεξανδρής Γεώργιος	Δκτής
2.	» (ΠΒ)	Αθλαμπάτης Παναγιώτης	ΒΒΕ
3.	» (ΠΖ)	Βουκελάτος Κων/νος	Ὑποδκτής
4.	» »	Γρυλάκης Εὐάγγελος	Δκτής (νέος)
5.	» »	Ζερβάδης Κων/νος	»
6.	» »	Κολλάνος Βασίλειος	Ὑποδκτής
7.	» »	Κομπάκης Κων/νος	Δκτής
8.	» »	Λιανός Σωτήριος	» (νέος)
9.	» »	Μπιτσάκης Ἀντώνιος	» »
10.	» »	Μπούρλος Κων/νος	Δντής
11.	» »	Νικολαΐδης Νικόλας	Δκτής
12.	» »	Νούσκας Κων/νος	Ὑποδκτής
13.	» (ΠΤ)	Νούσκας Μιχαήλ	Δκτής
14.	» (ΠΒ)	Πούλος Γεώργιος	»
15.	» (ΠΖ)	Ρώσσης Νικόλαος	» (νέος)
16.	» »	Σπυρόπουλος Κων/νος	»
17.	» »	Σφακιανάκης Γεώργιος	»
18.	» »	Χίος Χρυσάνθιμος	»
	Β΄ ΑΝΧΑΙ		
1.	Ἀνχης (ΠΖ)	Ἀνδρέας Πέτρος	Δκτής
2.	» »	Ἀντωνόπουλος Ἀντών.	Δντής
3.	» »	Ἀναστασιάδης Βόρων	Δντής
4.	» »	Βασιλόπουλος Κων/νος	Δντής
5.	» »	Βόττας Γεώργιος	Δκτής
6.	» »	Βλαχανδρέας Παναγ.	»
7.	» »	Γεωργάτσης Τριήραρχος	»
8.	» »	Γιανάς Θεόδωρος	»
9.	» »	Γιδάκος Σταμάτης	– (νέος)
10.	» »	Γεώδας Ἀλέξανδρος	Ὑποδκτής
11.	» »	Δημόπουλος Ἰωάννης	–
12.	» »	Ζαγαρίτης Θεόδωρος	–
13.	» »	Ζωάκος Νικόλαος	Δκτής
14.	» »	Ἠλιόπουλος Κων/νος	Δντής
15.	» »	Καρυτσιώτης Δημήτρ.	Δκτής
16.	» »	Κατερινάκης Ἰωάνν.	»
17.	» »	Κανιδής Γεώργ.	–
18.	» »	Κοκοράκης Κων/νος	Δντής
19.	» »	Κωνσταντινίδης Κων.	Δκτής
20.	» »	Λιαντωνάκης Ἐμμαν.	»
21.	» »	Λιασκόνης Ἀθανάσ.	Δντής
22.	» »	Λύσσαρης Μιλτιάδης	Δκτής (νέος)
23.	» »	Μεσσαράκης Μανούσος	Δκτής
24.	» »	Μαύρος Κυριάκος	»
25.	» »	Μπρεζολάκης Γεώργ.	»
26.	» »	Μπαλοῦ Θεόδωρος	–
27.	» »	Μπούφας Κων/νος	–
28.	» »	Μιχόπουλος Στυλιανός	Δκτής
29.	» »	Μπίκος Δημήτριος	»
30.	» »	Μανιδάκης Ἀντώνιος	»
31.	» »	Μουρελάτης Ἰωάν.	»
32.	» »	Μιχαήλ Ἀθανάσιος	»
33.	» »	Μπρατάκος Ναπολέων	»
34.	» »	Ζωρζής Χρήστος	Δντής
35.	» »	Ὀρφανίδης Χρήστος	»
36.	Ἀνχης (ΠΖ)	Παπαδόπουλος Γεώργιος	»
37.	» »	Παπαθανασίου Ἀντών.	Δκτής
38.	» »	Πατιγιάννης Κων/νος	Ὑποδκτής
39.	» »	Παπαιωαννοπαντέλου Ἰωάν.	–
40.	» »	Παναγόπουλος Κων/νος	Δκτής/395ΤΠ
41.	» »	Στυρουλόπουλος Παν.	(νέος)
42.	» »	Σγούρος Ἰωάννης	3ον ΕΓ
43.	» »	Σπαρτιώτης Κοσμᾶς	2ον ΕΓ
44.	» »	Φωτόκος Νικόλαος	–
45.	» »	Χαματίδης Ἰωάννης	–
46.	» »	Χρηστίδης Ἠλίας	Δκτής
47.	» »	Χάντζος Δημήτριος	»
48.	» »	Χαραμάρας Δημήτριος	»
49.	» (ΠΒ)	Ἀναγνωστόπουλος Φωτ.	»
50.	» »	Γερμανός Γεώργιος	»
51.	» »	Γούδας Φαίδων	»
52.	» (ΠΖ)	Φαρμάκης Χρήστος	–
53.	» (ΠΒ)	Θεοδωρόπουλος Παν.	–
54.	» »	Καραδήμας Ἀνδρέας	(Ἐπισκέπτης)
55.	» »	Λάμπρου Παναγιώτ.	Δκτής
56.	» »	Μανουσάκης Γεώργ.	Ἔπχης
57.	» (ΙΤ)	Λαμπρινός Γρηγόρ.	Δκτής
58.	» »	Ἀντωνογιάννης Μιχ.	Ἔπχης
59.	» (ΜΧ)	Δημικόπουλος Δημ.	Δντής
60.	» (ΔΒ)	Σουλιώτης Βασίλειος	Δκτής
61.	» »	Δημητρίου Παναγ.	–
62.	» (ΕΜ)	Μπεκιάρης Ἰωάν.	Δντής
63.	» »	Ἀθανάσιανας Λουκᾶς	–
64.	» »	Μπάρλας Γεώργιος	Δκτής
65.	» »	Φλέσσας Σπυρίδων	–
66.	» (ΥΠ)	Ἠλιόπουλος Ἰωάν.	Δντής
67.	» (ΥΓ)	Πολυθοδωράκης Ἀντων.	»
68.	» (ΤΧ)	Μπαλόπουλος Ἀθαν.	Δκτής
69.	» »	Κωνσταντίνου Παναγ.	–
70.	» (ΟΙ)	Καλόδιδας Ἀλέξ.	Δντής
71.	» (ΣΤ)	Καλόδος Βασίλ.	»
72.	» (ΠΖ)	Ἀρβανιτόπουλος Κων.	Δκτής
	Γ΄ ΤΧΑΙ		
1.	Τχης (ΠΖ)	Ἀνδρουλάκης Στυλιανός	–
2.	» »	Ἀλευρομάγειρος Δημ.	–
3.	» »	Ἀγγελής Κων/νος	Δκτής
4.	» »	Ἀντελλαθής Ἐμμ.	2ον ΕΓ
5.	» »	Ἀνδρουτσόπουλος Χαρ.	–
6.	» »	Βεργής Νικόλ.	Δκτής
7.	» »	Γεννάτος Σωτήριος	Δκτής
8.	» »	Γολεγός Μιχαήλ	–
9.	» »	Γρηγοριάδης Κων/νος	Ὑποδκτής
10.	» »	Γκιόκας Νικόλαος	–
11.	» »	Δελλής Σπυρ.	–
12.	» »	Διονυσιάδης Κυριάκ.	Δκτής
13.	» »	Δημητροκάλης Φραγκ.	Ἐπιτελής
14.	» »	Δεκούλος Πέτρος	–
15.	» »	Ζέρβας Δημ.	–
16.	» »	Ζαχαρής Εὐάγγελος	–
17.	» »	Ζαρκάδας Νικόλ.	3ον ΕΓ
18.	» »	Κοντίσης Κων/νος	–
19.	» »	Κουβαριτάκης Παναγ.	–
20.	» »	Καλπάκας Χρήστος	–
21.	» »	Κουσούλης Ἰωάννης	Δκτής
22.	» »	Κατσίμπρας Εὐθύμιος	–
23.	» »	Καλλιμάνης Νικόλαος	Ὑποδκτής
24.	» »	Καλλιώρας Θεοδόσιος	–
25.	» »	Κοκοτός Σπυρ.	3ον Γραφ.
26.	» »	Κονδύλης Γεώργ.	–
27.	» »	Κωνσταντόπουλος Κωνστ.	–
28.	» »	Μικρός Σωτήριος	–
29.	» »	Μενιάτης Ἀλέξανδρος	Ὑποδκτής
30.	» »	Ντερντινόπουλος Διον.	»
31.	» »	Νικολάου Κων.	
32.	» »	Παναγιωτόπουλος Κ[illegible]	Δκτής
33.	» »	Παπαστυλόπουλος Γεώργ.	»
34.	» »	Παναγιωτόπουλος Ἀν.	Δκτής
35.	» »	Πουλέας Σπυρ.	Ὑποδκτής
36.	» »	Παπαμάρκης Ἀχιλ.	–
37.	» »	Παπαδόπουλος Ἠλίας	4ον ΕΓ.
38.	» »	Παπαμιχαήλ Στυλιανός	Δκτής
39.	» »	Παπαπαναγιώτου Ἀπόστ.	Δκτής
40.	» »	Ρουκουνάκης Γεώργ.	Ὑποδκτής
41.	» »	Σιούλης Βύσσάθος	Δντής 2ον ΕΓ
42.	» »	Σεμεμέτης Ἀχιλ.	Ὑπδκτής
43.	» »	Σπινός Γεώργ.	»/Δκτής
44.	» »	Στάθης Θεμιστ.	Δκτής
45.	» »	Σαριδάκης Ἐμμαν.	Δκτής
46.	» »	Στεργιόπουλος Νικ.	–
47.	» »	Σωτήρχος Δημήτρ.	Ὑπδκτής
48.	» »	Στρατηγιεννάκης Νικ.	2ον-3ον Γρ.

49.	» »	Σαρρής Κων.	Ὑπδκτὴς
50.	» »	Σκούρας Γεώργιος	»
51.	» »	Σκλαβενίτης Ἀθαν.	Ἀπ μένος ΑΕΔ
52.	» »	Στρουμπούλης Γεώργ.	–
53.	» »	Τσερεγκούνης Διον.	–
54.	» »	Τσολάκης Εὐάγγ.	–
55.	» »	Τσίτας Νικόλ.	2ον Γραφ.
56.	» »	Τσουκαλᾶς Μιχαὴλ	–
57.	»	Τσιαούσης Κλεάνθης	–
58.	» »	Τσομπανόπουλος Νικ.	Δκτὴς
59.	» »	Φαναριώτης Σπυρ.	Ὑπδκτὴς
60.	» »	Χανιώτης Ἡρακλῆς	3ον ΕΓ
61.	» »	Χ'γρηγορίου Δημ.	Δκτὴς
62.	» (ΠΒ)	Ἐμμανουηλίδης Εὐστρ.	»
63.	» »	Ἰωαννίδης Κων/νος	Δκτὴς
64.	» »	Κυριαζῆς Νικόλαος	Ὑπδκτὴς
65.	» »	Ντόκος Νικόλ.	Δκτὴς
66.	» »	Ραγκούσης Βασίλειος	Ὑπδκτὴς
67.	» »	Σαλικίδης Κων/νος	»
68.	» »	Σεσασλίδης Κων/νος	Δκτὴς
69.	» »	Γκότσης Δημήτριος	»
70.	Ἔπχος (ΙΤ)	Ἀλεξιάδης Ἰωάνν.	Ὑπδκτὴς
71.	» »	Κορκότζελος Περικλῆς	Δκτὴς
72.	» »	Παπαδόπουλος Δημήτρ.	Ὑπδκτὴς
73.	Ἔπχος (ΙΤ)	Τριανταφυλλίδης Γεώργ.	Ὑπδκτὴς
74.	Τχης (ΜΧ)	Δρακόπουλος Ἀντών.	Δκτὴς
75.	»(ΔΒ)	Ἀντωνόπουλος Εὐρ.	»
76.	» »	Βασιλάκης Ζαχαρ.	–
77.	» »	Γκίνης Στυλιανὸς	–
78.	» »	Ζῆδρος Ἐλευθέριος	–
79.	» »	Λιάπης Γεώργιος	–
80.	» »	Σιγάλας Ρουσέτος	–
81.	» »	Τσιλαλῆς Δημήτριος	Δκτὴς
82.	» (ΚΔ)	Διαμασκηνὸς Ναπολέων	»
83.	» »	Ραφτόπουλος Κων/νος	»
84.	» »	Σδούλης Γεώργιος	»
85.	» »	Ταβουλάρης Νικόλαος	–
86.	» (ΕΜ)	Ρέτσος Ἀθανάσ.	–
87.	» »	Σαββίδης Πέτρος	Δκτὴς
88.	» »	Σουπιώτης Νικάνωρ	»
89.	» (ΥΠ)	Ζαπάρτας Ἰωάννης	
90.	» »	Λεφάκης Μανούσος	Δκτὴς
91.	» »	Πατεράκης Μιχαὴλ	–
92.	Ἔπτρος (ΥΓ)	Δημητρίου Ἰωάννης	Δκτὴς
93.	» »	Καστανάκης Σπυρίδ.	»
94.	» »	Κουτρούμπας Κων/νος	–
95.	» »	Κοντοάγγελος Ἀχιλ.	–
96.	» »	Τσολακίδης Φώτιος	–
97.	Τχης (ΤΧ)	Βασιλόπουλος Σπυρ.	–
98.	» »	Κατσούλης Σωκράτης	–
99.	» (ΣΠ)	Ταμβίσκος Νικόλ.	–
100.	» »	Λεβέντης Γεώργ.	Δκτὴς

ΚΑΤΩΤΕΡΟΙ
Α' ΛΓΟΙ

1.	Λγὸς (ΠΖ)	Ἀρώνης Σπυρίδων	–
2.	» »	Αὐτζόγλου Ἰωάννης	–
3.	» »	Γρατσίας Μιχαὴλ	2ος Λόχος
4.	» »	Γρίβας Ἀθανάσιος	–
5.	» »	Ζοβοῖλης Ἰωάννης	Δκτὴς
6.	» »	Ζησόπουλος Βασίλειος	
7.	» »	Ἰωαννίδης Λούης	
8.	» »	Κατσικᾶς Χρύσανθος	–
9.	» »	Κοντόπουλος Εὐστάθιος	
10.	» »	Κομματᾶς Δημήτρ.	
11.	» »	Κεκνσταντούλας Ἠλίας	
12.	» »	Κυρίτσης Δημήτρ.	
13.	» »	Λευκαδίτης Ἰωάννης	3ος Λόχος
14.	» »	Λιάπης Ἀθανάσιος	–
15.	» »	Μάμαλης Εὐάγγελος	»
16.	» »	Νικολαΐδης Κων/νος	
17.	» »	Ντάτσης Θεόδωρος	
18.	» »	Παπαχατζόπουλος Γεώργ.	
19.	» »	Παναγόπουλος Γεώργ.	
20.	» »	Πίος Στέφανος	
21.	» »	Πράπας Παναγιώτης	
22.	» »	Σουχλάκης Εὐστάθιος	
23.	» »	Στραβόπουλος Γεώργιος	
24.	» »	Φαχουρίδης Παναγ.	
25.	» »	Χριστοφορίδης Μιχαὴλ	
26.	»(ΠΒ)	Ἀθανασάκης Ἀθαν.	
27.	» »	Ἀντωνακόπουλος Γεώργ.	Ὑπδκτὴς
28.	» »	Βλαχόπουλος Παναγ.	
29.	» »	Λαλιώτης Σπυρίδ.	Ὑπδκτὴς
30.	» »	Μαραγκόπουλος Κων.	
31.	Ἵππαρχος (ΙΤ)	Ἀμσιρίδης Θεόδωρος	Δκτὴς
32.	» »	Ζέρβας Ἀναστάσ.	–
33.	» »	Καρανικήτας Περικλ.	Δκτὴς
34.	» »	Κουτραφούρης Μηνᾶς	»
35.	» »	Παπαγεωργίου Νικόλ.	–
36.	» »	Παυλάκος Παῦλος	Δκτὴς
37.	» »	Σταματογιαννάκης Μιχ.	»
38.	» »	Σταμπουλῆς Ἀριστ.	–
39.	» »	Χαραλάμπους Κων/νος	–
40.	Λγὸς (ΜΧ)	Κατσουλῶτος Εὐστρ.	Δκτὴς
41.	» »	Παναγόπουλος Παναγ.	»
42.	» »	Παπανίκας Ἠλίας	»
43.	»(ΔΒ)	Γεραλῆς Παῦλος	»
44.	» »	Λαδόπουλος Δημήτρ.	»
45.	» »	Παπαθωμόπουλος Θεόδ.	–
46.	» »	Σταφυλᾶς Δημοσθένης	Δκτὴς
47.	» (ΚΔ)	Ἀξιώτης Θεόδωρος	–
48.	» »	Γλεντζὲς Ἠλίας	–
49.	» »	Κυρίτσης Δημήτριος	–
50.	» »	Ματζουράτος Εὐάγγελ.	–
51.	» »	Σταμάτης Ἐλευθ.	–
52.	» »	Χαλάτσης Θρασύβ.	–
53.	» (ΕΜ)	Ἀλεξόπουλος Εὐάγγ.	–
54.	» »	Θεοφανίδης Ἠλίας	–
55.	» »	Καμαξῆς Νικηφόρος	–
56.	» »	Χαρίσης Ἀθανάσ.	–
57.	» (ΥΠ)	Καΐτσας Γεώργ.	–
58.	» (ΥΓ)	Βαζαίος Λάμπρος	–
59.	» »	Μούρκας Δημήτρ.	
60.	» (ΤΧ)	Ἀθαμόπουλος Ἠλίας	
61.	» »	Βούκογλου Τηλέμαχος	
62.	» »	Γκλάβας Συκαμπιώτης	
63.	» (ΣΓ)	Κοτλίδης Νικόλ.	
64.	» (ΟΙ)	Κοτσίκης Δημήτρ.	

Β' ΥΠΛΓΟΙ

1.	Ὑπλγὸς (ΠΖ)	Ἀγόρος Βασίλειος	
2.	» »	Ἀγγελόπουλος Κων/νος	–
3.	» »	Ἀγγέρης Ἀθανάσιος	
4.	» »	Βάρρος Νικόλαος	
5.	» »	Γιαννακόπουλος Παντ.	
6.	» »	Δάλλας Παναγιώτης	
7.	» »	Δασκαλάκης Φιλοκτήμ.	
8.	» »	Καλίφας Χρῆστος	1ος Λόχος
9.	» »	Καμπουράκης Γεώργ.	
10.	» »	Καράλης Λουκᾶς	1ος Λόχος
11.	» »	Καραχάλιος Παναγ.	
12.	» »	Κασιδάκης Χαρίλαος	1ος Λόχος
13.	» »	Κεχέλος Δημήτριος	
14.	» »	Καλογερόπουλος Γεώργ.	
15.	» »	Καλαποθαράκος Βασίλ.	
16.	» »	Κόλλιος Ἰωάνν.	
17.	» »	Κοτσιφάκης Κων/νος	
18.	» »	Κυριακάκης Γεώργ.	
19.	» »	Κεφίνης Νικηφόρος	
20.	» »	Κρητικὸς Σπυρίδ.	–
21.	» »	Κρασόπουλος Θεόδ.	1ος Λόχος
22.	» »	Κουκουβίνος Ἰωάν.	3ος »
23.	» »	Κουβέλας Στυλιανὸς	1ος »
24.	» »	Κωτσύλας Γεώργιος	
25.	» »	Λαδδαρίας Γεώργιος	3ος Λόχος
26.	» »	Λάλης Σπυρίδ.	
27.	» »	Λεγουδιστιανὸς Νικ.	
28.	» »	Λιόσης Σωτήριος	1ος Λόχος
29.	» »	Μάμαλης Ἀθανάσ.	3ος »
30.	» »	Μανουσέλης Νικόλ.	
31.	» »	Μανουσάκης Κων/νος	1ος »
32.	» »	Μιχόπουλος Κων/νος	3ος »
33.	» »	Μητσόπουλος Νικόλ.	ΛΥΤ
34	» »	Μηλιώνης Κων/νος	
35	»	Μιντέσης Ἰωάννης	
36	» »	Μπουνάκης Δημήτρ.	
[illegible]		[illegible] Εὐάγγ.	3ος Λόχος

38	» »	Νάκος Μιλτιάδης	
39.	» »	Νικήτας Ἐρωτόκριτος	2ος »
40.	» »	Πατατοῦκος Γεώργ.	1ος »
41.	» »	Παναγιωτάκης Ἀναστ.	1ος »
42.	» »	Πολύζος Ἀθανάσ.	3ος »
43.	» »	Ρουμπεδάκης Στυλιαν.	
44.	» »	Ράπτης Γεώργ.	ΛΥΤ
45.	» »	Συλλιγάρδος Ἐμμαν.	–
46.	» »	Τσούμας Γρηγόριος	–
47.	Ὑπλχὸς (ΠΖ)	Τσιρώνης Θεόδωρ.	–
48.	» »	Τσούπας Ἰωάννης	–
49.	» »	Τσιμπραγὸς Ἀνασταρ.	–
50.	» »	Τσαμαντᾶς Δημήτρ.	–
51.	» »	Τσαχάλης Γεώργ.	1ος Λόχος
52.	» »	Τζίτζας Στέφανος	1ος Λόχος
53.	» »	Τσάγκας Θωμᾶς	ΛΥΤ
54.	» »	Τσανδήλας Δημήτρ.	–
55.	» »	Φαντίδης τ Αλέξανδρμ	–
56.	» »	Φασᾶς Κοσμᾶς	
57.	» »	Φραντζεσκάκης Ἐλευθ.	
58.	» »	Χαλκιαδάκης Μιχαὴλ	
59.	» »	Χρυσοσπάθης Γεώργ.	
60.	» »	Χολέβας Νικόλ.	2ος Λόχος
61.	» (ΠΒ)	Ἀποστόλου Εὐάγγ.	
62.	» »	Βαγγέλης Δημήτρ.	–
63.	» »	Ζαφείρης Ἀριστ.	–
64.		Κατσαφοῦρος Δημήτρ.	–
65.	» »	Κούκουρας Δημήτριος	–
66.	» »	Ξυπολιᾶς Θεόδωρος	–
67.	» »	Παπαδόπουλος Σωτ.	–
68	» »	Σκαρλᾶτος Νικόλ.	–
69.	» »	Σαββόπουλος Παῦλος	Δκτὴς
70.	» »	Στρουντζας Ἰωάνν.	–
71.	» »	Ταβουλάρης Ἠλίας	Δκτὴς
72.	» »	Χρήστου Κων/νος	–
73.	» »	Φοινινῆς Κων/νος	–
74.	Ὑπλχὸς (ΙΤ)	Ἀρχιμανδρίτης Νικόλ.	Δκτὴς
75.	» »	Δρίτσας Βασίλειος	»
76.	» »	Μαστοράκης Γεώργιος	»
77.	» »	Παπαδόπουλος Κων/νος	–
78.	» »	Χριστοδουλέας Λυκοῦργ.	Δκτὴς
79.	» (ΜΧ)	Τρουλάκης Στυλιανὸς	–
80.	» (ΚΔ)	Γαληνὸς Ἀθανάσιος	–
81.	» »	Παπασπύρου Ἀνδρέας	–
82.	» »	Παπαδάκης Ἐμμαν.	–
83.	» »	Ροκκᾶς Βασίλειος	–
84.	» (ΥΠ)	Τσίτσικας Κων/νος	–
85.	Ὑπτρος (ΥΓ)	Καντζάδελος Κων/νος	–
86.	Ὑπλχὸς (ΟΙ)	Γρηγοράκης Ἐμμ.	–
87.	» (ΜΣ)	Ὀσμιδόπουλος Κων.	–
88.	Ὑπλχὸς (ΜΣ)	Ντινιεράκης Κων/νος	–

Γ΄ ΑΝΘΛΓΟΙ

1.	Ἀνθλχὸς (ΠΖ)	Ἀπέργης Πολυχρόνης	–
2.	» »	Βέττας Γεώργιος	1ος Λόχος
3.	» »	Γκλάβας Κων/νος	–
4.	» »	Τεφατζῆς Χριστόδουλ.	3ος Λόχος
5.	» »	Λιοκαυτὸς Σωτήριος	–
6.	» »	Μπούκουρης Ἀδαμάντ.	–
7.	» »	Μιχαηλίδης Δημοσθ.	–
8.	» »	Μπάκας Μιχαὴλ	–
9.	» »	Ὀρφανίδης Ἰωάννης	2ος Λόχος
10.	» »	Παπαγιαννόπουλος Νικ.	3ος Λόχος
11.	» (ΠΒ)	Τσιναρέλης Γεώργ.	–
12.	Ἀνθλχὸς (ΙΤ)	Δερδεμέζης Δημήτρ.	–
13.	» »	Μεταξᾶς Γεώργ.	–
14.	Ἀνθλχὸς (ΜΧ)	Παναγόπουλος Παναγ.	–
15.	» (ΔΒ)	Βράκας Ἀθανάσ.	
16.	» (ΜΣ)	Σχοινάκης Νικόλαος	

Δ΄ ΑΝΘΣΤΑΙ

1.	Ἀνθστὴς (ΙΤ)	Κουκὸς Νικόλαος
2.	» (ΠΖ)	Μυργιάνης Κων/νος
3.	» (ΙΤ)	Μίχος Γεράσιμος
4.	» »	Ρίζος Παντελὴς
5.	» (ΜΧ)	Μπουντούρης Ἀνέστης
6.	» (ΔΒ)	Κουτοομητόπουλος Ἀθ. –
7.	» »	Μπλέτσας Δημήτρ. –
8.	» »	Σιαβάνας Χρῆστος –
9.	» »	Χαλκιᾶς Ἀλέξανδρ.
10.	» »	Καμπέρης Κων/νος –
11.	» »	Γάϊκος Πολύκαρπος –

ΑΡΧΗΓΕΙΟΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ
ΔΝΣΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΞ/ΚΩΝ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΙΟΥΛΙΟΥ – ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1974

Α/α	Βαθμὸς Ὅπλον	Ὀνοματεπώνυμον
	ΑΝΩΤΑΤΟΙ	
1.	Ὑπτγος	Πολίτης Σπυρίδων
2.	Ταξχος	Κατσαδήμας Παναγ.
	ΑΝΩΤΕΡΟΙ	
3.	Σχης (ΠΖ)	Γαρδίκας Ἀναστάσ.
4.	Ἀνχης »	Λούκουτος Δημ.
5.	» »	Βαμβάτσικος Παναγ.
6.	» (ΠΒ)	Μπῆτος Ἰωάννης
7.	» (ΠΖ)	Παπαδόπουλος Γεώργ.

Βιβλιογραφία

- **Ξενόγλωσση**

Stephens, R.. Cyprus: A place of arms. Pall Mall P. London, 1966.

Mallinson, W. A modern history of Cyprus. I.B. Tauris & Co Ltd. London, 2005.

Richter, H. A., A Concise History of Modern Cyprus. 1878 – 2009. Verlag Franz Philipp Rutzen. Ruhpolding, 2010.

Varnava, A. & Michalis, M. N. The Archbishops of Cyprus in the Modern Age: The Changing Role of the Archbishop-Ethnarch, Their Identities and Politics. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2013.

Palmer, S. «The Republic of Northern Cyprus: Should the United States Recognize it as an Independent State?», 4 B.U. *L. Rev*. 423,1986.

Chrysostomides, K., *The Republic of Cyprus, A study in International Law,* The Hague-Athens, Martinus Nijhoff – Ant. Sakkoulas ,2000.

Brewin, C. The European Union and Cyprus. Eothen, Huntington, Cambridgeshire, 2000.

Tocci N. & Kovziridze T. (2004). Chapter 2. Cyprus. *Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe, Vol. No.*

Zahedi, L. B. (2001). *Mission Impossible? Peacekeeping and Peacemaking in Cyprus.* University of Oslo, Oslo

Migdalovitz C., (2007) *Cyprus: Status of the U.N. negotiations and Related issues, CRS Report for Congress,* Order Code RL33497

Özersay K., (2004), the Excuse of State Necessity and its Implications on Cyprus Conflict, Perceptions: Journal of International Affairs, Vol.9, No. 4, 31-70

Paul, A. (2013-14), Cyprus and the Never-Ending Search for a Solution, *Caucasus International,* Vol.3:No4

Morelli L.V. (2018), *Cyprus: Reunification Proving Elusive*, Congressional Research Service

Varnava A.& Faustmann H. *Reunifying Cyprus:The Annan Plan and Beyond* .London: I.B. Tauris, 2004.

Faustmann H. The Role of Security Concerns in the Failure of the Annan Plan and in the Post-Annan Plan Period, 2004.

Fouskas, V. K. & Tackie, A. O., Cyprus: The Post-Imperial Constitution. Pluto Press. London, 2009.

Tocci, N. & Kovziridze, T. 2004. Chapter 2. Cyprus. *Journal of Ethnopolitics and Minority Issues in Europe, Vol. No.*

Joseph, J. S. *European Integration and the search for stability in the Eastern Mediterranean. The Triangle of Cyprus, Greece and Turkey. 42nd Annual Convention of the International Studies Association.* Chicago, 2001.

Salahi, S.R., Cyprus – The destruction of republic and its aftermath. British documents 1960 – 1974. CYREP. Lefkosa, 2003.

Camp, Glen D. 1980. Greek-Turkish Conflict over Cyprus. 61-62.; James, Alan. 1989. The UN force in Cyprus. 482, 499.

Bryant, R. & Papadakis, Yian. (eds). Cyprus and the Politics of Memory: History, Community and Conflict. I.B. Tauris. London, 2012.

Volkan, V. D. & Itzkowitz, N. Turks and Greeks. Neighbours in conflict. The Eothen Press, Cambridgeshire, 1994.

Kyriakou, N. & Nurcan, K., *Minority Right: Solutions to the Cyprus Conflict* .London, 2011.

Stivachtis, Y. A. The Enlargement of the European Union: The case of Cyprus. 41st Annual Convention of International Studies Association. Los Angeles, California, 2000.

Clogg, R., A Short History of Modern Greece. Cambridge University Press, Cambridge, 1979.

Adamides, C. & Constantinou C. (2012). "Comfortable conflict and (Il)liberal peace in Cyprus" στο *"Hybrid Forms of Peace: From Everyday Agency to Post-Liberalism*", eds. Richmond O. &Mitchell A. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011.

Wallace, W. (2002). *Reconciliation in Cyprus: The Window of Opportunity.* Policy Papers RSC No 02/10

Newman, Ed. "The most impossble job in the world: The Secretary-General and Cyprus" σε Oliver Richmond & James Ker-Lindsay (επιμ.), *The Work of the UN in Cyprus: Promoting Peace and Development Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2001.*

Stefanidis, I. *Isle of Discord: Nationalism, Imperialism and the Making of the Cyprus Problem* , Hurst, Λονδίνο, 1999.

Suat, B., 'The Cyprus Conflict and Turkey', Karpat,K.H. (επιμ.),"*Turkey's Foreign Policy in Transition 1950-1974*", Leiden: E.J. Brill,1975.

Kissinger, H. *Χρόνια Ανανέωσης* Αθήνα, «Νέα Σύνορα» Α.Α. Λιβά-νης, 2000. [1999].

Groom, A.J.R., "Cyprus, Greece and Turkey: A Treadmill for Diplomacy" σεJohn T.A. Koumoulides (επιμ.) *Cyprus in Transition*, 1960-1985, Trigraph, Λονδίνο, 1986.

Guney, A. (2004). "The USA's Role in Mediating the Cyprus Conflict: A Story of Success or Failure?". *Security Dialogue* vol. 35, no. 1, pp 1-16

Katıtaş,A. (2011). ”A FAILED ATTEMPT FOR A CONFLICT RESOLUTION – CYPRUS”. *POLS* vol.435, no. 1,pp 1-13

Mirbagheri F., *Cyprus and International Peacemaking*, Hurst & Company, London ,1998.

Loizos, P. «Κατανοώντας το 1974, κατανοώντας το 1994», σε Περιστιάνης Ν. & Τσαγγαράς Γ. (επιμ.), *Ανατομία μιας μεταμόρφωσης: Η Κύπρος μετά το 1974 (κοινωνία, οικονομία, πολιτική, πολιτισμός)*, εκδόσεις Intercollege, Λευκωσία, 1995.

Hatay, M. 2007. Is the Turkish population shrinking? An overview of the Ethno-Demography of Cyprus in the Light of the Preliminary Results of the 2006 Turkish-Cypriot census. *Prio Centre,* 2 pp. 13-44.

Fisher, R. J., “Conclusion: Paths Towards a Peaceful Cyprus”, σε Norma Salem (επιμ.), *Cyprus: A Regional Conflict and Its Resolution*, Νέα Υόρκη, St. Martin’s Press, 1992β.

Mandell, B. “The Cyprus Conflict: Explaining Resistance to Resolution” σε Norma Salem (επιμ.), *Cyprus: A Regional Conflict and Its Resolution*, Νέα Υόρκη, St. Martin’s Press, 1992.

Mehmet, O. “Towards a Solution in Cyprus Through Economic Federalism”, σε Norma Salem (επιμ.), *Cyprus: A Regional Conflict and Its Resolution*, Νέα Υόρκη, St. Martin’s Press, 1992.

- **Ελληνόγλωσση**

Καζάκος, Π., *Η Ένταξη της Κύπρου στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες: Χρονικό και Αποτίμηση μιας Πρότασης,* Αθήνα, Ελληνικό Ίδρυμα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), 1990.

Λιάκουρας Π, *Το Κυπριακό από τη Ζυρίχη στη Λουκέρνη, Σε αναζήτηση ομοσπονδιακής επίλυσης,* Αθήνα, Εκδ. Σιδέρης, 2007.

Λιάκουρας, Π., *Κυπριακό: από το δημοψήφισμα του 1950, στο ευάλωτο συναινετικό κράτος, και εν τέλει στην μ ετ’ εμποδίων αναζήτηση της ομοσπονδιακής λύσης*.

Διονυσίου,Γ. Α. «Η Κύπρος επί τουρκοκρατίας (1571 – 1878)», *Αρχαιολογία και τέχνες, 1987, τεύχος 24*

Κρανιδιώτης Γ., *Κύπρος, Ιστορία, Προβλήματα και Αγώνες του λαού της,* Αθήνα, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 1982.

Παπαδημητρίου Γ., *Το Συνταγματικό πρόβλημα της Κυπριακής Δημοκρατίας*, Αθήνα, Αντ. Σάκκουλας ,1997.

Τζερμιάς Π., *Η Κύπρος, από την αρχαιότητα ως την Ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση,* τόμος ΙΙ, Αθήνα, Ι Σιδέρης, 2004.

Ηρακλείδης, Α, *Η αραβοϊσραηλινή αντιπαράθεση: Η προβληματική της ειρηνικής επίλυσης*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 1991.

Ηρακλείδης, Α. *Η διεθνής κοινωνία και οι θεωρίες των Διεθνών Σχέσεων: Μία κριτική περιδιάβαση*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2000.

Ηρακλείδης, Α. *Το Κυπριακό*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2002.

Ηρακλείδης, Αλέξης, *Διεθνής Κοινωνία: Ιστορία, Δίκαιο, Θεσμοί, Διαχείριση Ένοπλης Βίας. Μία εισαγωγή,* Αθήνα, Εκδ. Ι. Σιδέρης 2005.

Ηρακλείδης Α. *Το κυπριακό πρόβλημα 1947-2004.* Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2006.

Ηρακλείδης, Α. *Εθνικά θέματα και εθνοκεντρισμός*. Εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2018.

Δρουσιώτης, Μ. *ΕΟΚΑ: η σκοτεινή όψη,* Αθήνα, Εκδόσεις Στάχυ,1998.

Κοσμαδόπουλος, Δ. *Οδοιπορικό ενός πρέσβη στην Άγκυρα 1974-1976,* , Ελληνική Ευρωεκδοτική, Αθήνα, 1988.

Στεφανίδης, Γ. Δ. *Ο τελευταίος ευρωπαϊκός αιώνας: Διπλωματία και πολιτική των Δυνάμεων (1871-1945),* , Προσκήνιο, Αθήνα, 1997.

Τσαγγαράς, Γ. Α. «Οι διακοινοτικές συνομιλίες 1974-1994: Υποθετικά σημεία επιλογών», σε Περιστιάνης Ν. & Τσαγγαράς Γ. (επιμ.), *Ανατομία μιας μεταμόρφωσης: Η Κύπρος μετά το 1974 (κοινωνία, οικονομία, πολιτική, πολιτισμός)*, εκδόσεις Intercollege, Λευκωσία, 1995.

Βαληνάκης, Γ. (1989, 23 Ιουλίου), «Ώριμοι για συμβιβασμό», *Η Καθημερινή.*

Θεοδωρόπουλος Β., Λαγάκος Ε.., Παπούλιας Γ. & Τζούνης Ι., *Σκέψεις και προβληματισμοί για την εξωτερική μας πολιτική*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 1995.

- Ιστοσελίδες

Faustmann H.(2013): Can the Cyprus Problem be solved?, *The Cyprus Review:Vol.25:2* https://www.academia.edu/6186021/Can_the_Cyprus_Problem_be_Solved (τελευταία ανάκτηση 18/06/18)

Christou, G. (2010): The European Union, borders and conflict transformation: The case of Cyprus. Cooperation and Conflict, 45(1), 55-79. http://cac.sagepub.com/content/45/1/55.full.pdf (τελευταία ανάκτηση 15/05/2018)

Solsten,E. *Cyprus: A Country Study* (Washington: GPO, 1991) http://countrystudies.us/cyprus/10.htm (τελευταία ανάκτηση Μάρτιος 13,2018).

Anastasiou H., "Communication across Conflict Lines: The Case of Ethnical Divided Cyprus", http://www.jstor.org/stable/1555344 (τελευταία ανάκτηση 14/03/2018), 591

Bolukbasi S.,"The Cyprus Dispute and the United Nations: Peaceful Non-Settlement Between 1954 and 1996", http://www.jstor.org/stable/164268 (τελευταία ανάκτηση 12/03/2018), 427.

Çarkoğlu A.& Sözen A., (2004), The Turkish Cypriot General Elections of December 2003: Setting the Stage for the Cyprus Conflict?, South European Society&Politics, Vol 9, No 3, 122-136 http://www.tandf.co.uk. (τελευταία ανάκτηση 02/11/2018)

Souter D., "The Cyprus Conundrum: The Challenge of the Intercommunal Talks", http://www.jstor.org/stable/3992742 (τελευταία ανάκτηση 14/03/2018), 81, 86.

The Role of Security Concerns in the Failure of the Annan Plan and in the Post-Annan Plan Period
https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/59de89be-bd0a-404d-87c9-ab5296857ac0.pdf

Report of the Secretary General on his Mission of Good Offices in Cyprus, *S/2004/437*, παρ. 3 επ. http://www.cyprusun.org/?p=2619 (τελευταία ανάκτηση 17/01/19)

Anastasiou, H., "Communication across Conflict Lines: The Case of Ethnical Divided Cyprus", http://www.jstor.org/stable/1555344 (τελευταία ανάκτηση Μάρτιος 14, 2018), 591

Rousselet, L. (22 May 2017) "The Cyprus dispute: a failure of UN mediation?", *Europe,Gouvernance mondiale,* vol.1, pp 1-8 διαθέσιμο στο: http://www.open-diplomacy.eu/blog/the-cyprus-dispute-a-failure-of-un-mediation (τελευταία ανάκτηση 13/03/2019)

World Population Review (2019). http://worldpopulationreview.com/countries/cyprus-population/ (τελευταία ανάκτηση 17-05-2019)

Project Gutenberg Self-Publishing Press. http://self.gutenberg.org/articles/eng/demographics_of_northern_cyprus (τελευταία ανάκτηση 02-05-2019)

Καραγιάννης, Γ. (2017, Ιανουάριος 26). Τι δεν μάθαμε για την Κύπρο. *Εφημερίδα Ημεροδρόμος.* Ανακτήθηκε από https://www.imerodromos.gr/ti-den-mathame-gia-tin-kypro/

Ηρακλείδης, Α. (2017, Ιούλιος 21). Κυπριακό: τρεις ζημιωμένοι, ένας κερδισμένος. *Η Εφημερίδα των Συντακτών*. Ανακτήθηκε από https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/118036_kypriako-treis-zimiomenoi-enas-kerdismenos

Ιγνατίου, Μ. (2017, Ιούλιος 14). Η αλήθεια για την κυπριακή τραγωδία του 1974 δεν βρίσκεται στον Φάκελο της Κύπρου. *Hellas Journal.* Ανακτήθηκε από https://hellasjournal.com/2017/07/i-alithia-gia-tin-kipriaki-tragodia-tou-1974-den-vriskete-ston-fakelo-tis-kiprou

http://reut-institute.org/en/Publication.aspx?PublicationId=3207

http://www.mfa.gov.cy/mfa/Embassies/Embassy_Warsaw.nsf/All/85998E6B7AD7E574C1257AE700446FF3/$file/Cyprus,+A+Historical+Overview+(2011).pdf (τελευταία ανάκτηση 01/02/2018)

http://www.cyprus-conflict.org/materials/johnsonletter.html

https://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_invasion_of_Cyprus

http://famagusta-gazette.com

http://agonaskritis.gr/%CF%83%CE%B5%CF%80%CF%84%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%AC-6-791955/

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF_%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BD

https://en.wikipedia.org/wiki/Annan_Plan

COM(2009) 478 τελικό https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52009DC0478

https://cyprus-mail.com/